دریم تھوک

رباعیات

الف

که واړه خلق ثنا دَ خداي کا
نور هر څه پريبږدِي خودِ هاي هاي کا
ثنا ئې ډيره دَه تر حساب تېره ده
څوک به ئې کومه ثنا په ځاي کا

دَ باغ گلونه عجب نماي کا
ځني غوړيږِي ځنې آي آي کا
سوسن ته گوره په هونبره ژبه
بې حرف و صوتَه ثنا دَ خداي کا

ته قهقه خانده عاشق که غم کا
غم کا بې تا نه تل تل ماتم کا
يوسف که هر څو څه ښه نومېږي
باء به ئې چېري له تا عالم کا

فلک کجرو دَي کارونه کج کا
دانا په غم کښ نادان فرج کا
دَ صافو ميو پيالې دروَ څښوَيِ
بيا په کښ هونبره خمار مزج کا

لقمه حرامه نطفه ناپاک کا
فرزند چه وشي چاري بې باک کا
تقویٰ په دواړه کَونَه لوي کار لَري
په هر هر کار کښې خوا فرحناک کا

یَو موتی خاوري زېبا صورت کا
زړه ئې کڅوړه دَ معرفت کا
گویا ئې ژبه په خپل صفت کا
بیا ئې له خاورُو سَرَه لت پت کا

زر دئ چه زېرمه دَ ننگ و شرم کا
صحبت دَ هر چا وَ بله گرم کا
ډېر گران کا رُونه په زر آسان شي
زر په فولاد کښېږدې فولاد هم نرم کا

ژړا خوشحال لَه که تل دا دود کا
چه پېچمي ستا په مینه مښود کا
چه را ښکاره شِي په خوب و خیال کښې
دا بځن زړه مي په دا هم سود کا

شیخان چه هسي اوږده نمنځونه کا
پکښې باغونه آسونه جونه کا
پکښې رنگین رنگین گنډي ورېښمین سکڼي
پکښې دَ سپینو دَ سرو گنجونه کا

شوده چه رغاندي ثنا دَ دوغ کا
هر څوک پوهېږي چه دا دروغ کا
فرق دَ وَيلو خبرو ډېر دَي
وکيل چه بد وِي روغ کار ناروغ کا

که بد خواهان دِ ښېرې غوغا کا
لا دِ ئې ډېرې په هر سبا کا
خوشحاله غم دَ ښېرو هيڅ مکړه
سل که ښېرې کا دوه سو دعا کا

ورَځ چه کړَه شي خداي دِ امان کا
دا هسي فضل مگر سِجان کا
چه لکه سَمَه وه بيا هسي سَمَه شي
فکر دِ هر څوک سَرَه په ځان کا

چه کښېني ستا نه دَ زلفو راز کا
هغه دِ فکر دَ واړو دراز کا
که هر څو ناز کړې ناز به دِ زه وړم
دَ کښليو دود دَي په عاشق ناز کا

چه طبيبه ئې دَ زړه په زور کا
دارو ئې درد شي ځان دِ پېغور کا
دَور څه نور شه که څه بلا شوه
دَ شهسوارِي لافي خر سپور کا

هوښيار پخپله ورته ځان پَړ کا
نادان ورځي په قاصي غړبړ کا
که دولتمن وِي چه نا انصاف وي
په وړاندِي وروستو ځان دَ کپړ کا

مردان نن جنگ کا آشتي سبا کا
چه سره کښېني صلح و صفا کا
څو ئې ژړا وِي هونبره خندا وِي
څو ئې جفا وي هونبره وفا کا

ځني يوه کا ځني دوې درې کا
په انځورنو کښېدې سرې کا
دَ دنيا خلق ياري ياري کړي
چه سود ئې نه وِي ياريِ پرې کا

ما ډير ليدلي دِي چه نرد شطرنج کا
ځني شطرنج کا ځني صد رنج کا
ځني نتلي دَ دو و يک دِي
ځني ذوقونه په شش و پنج کا

څو دِ زړه خاندِي خوله دِ خندا کا
چه زړه دِ ژاړي سترگي ژړا کا
مدار دَ هري چاري په زړه دَي
زړه دِ مفتي دَي هره فتوا کا

هندو دَ قندو وزن په تلو کا
خوشحال ئې گوره تر لب وتلو کا
شکري وخوري مزه ئې ولاړه شِي
خوړې خبري لذت تر تلو کا

وخت دَ قيامت دي خدر له هر چا
پرېکړه خوشحاله باور له هر چا
وروڼه که زويه دَ خپل غرض دي
پکار کښي يشي ټټر له هر چا

دا پند دِ هر ځوک سَرَه سند کا
هوښيار به نه وِي چه ځوک حسد کا
همراه چه ښه وِي بد سړَي ښه کا
همراه چه بد وِي ښه سړي بد کا

چه له حرامه سړَي نفوت کا
خداي به ئې اَرت حلال نعمت کا
هونبره به لوئي مرتبې مومي
چه دَ نېکانو سَرَه صحبت کا

خوشحال چه تشه مینه په بل کا
تر خلق به پورته خالي وَیل کا
خدا ئې ور پرېږده یَو هسي یار لري
په قهر راشي روته ښکنځل کا

په باغ کښې خلق په میوه شخوند کا
په خوله کښې هَره مېوه خپل خوند کا
ترخه هم ښه دِي په دا جهان کښې
دَ خوږو قدر ترخه څرگند کا

لوئي هغه ده چه لوئِي خداي ورکا
لوئي هغه نده چه ئې کتخداي ورکا
لوئي له خدایه ده نه له همایه ده
دَ خداي په حکم سیوري هماي ورکا

په گل چه هونبره مینه بلبل کا
سېل دَ بلبلو باندِي غلغل کا
دَ ښایسته وُو عاشقان ډېر دِي
عالم به ولي هیداد دَ گل کا

ډېر ډېر فکرُونه چه آدمزاد کا
عقل ئې ولاړ شِي جنون بنیاد کا
چه ډېر دروغ وائي فسق فساد کا
خپل ځان پخپله په بلا یاد کا

قابل که تښتي دولت ته شا کا
دولت ئې مخې وته راتله بيا کا
بدر هلال شي هلال شِي بدر
په کم وکاست کښ کله پروا کا

خاص به له عامَ اختلاط کم کا
که کا بد کار کا په ځان ستم کا
پړانگ چه گيدړُو سرَه جار وزي
خپل ځان پخپله له گيدړُو سم کا

څوک چه له خلقه شور و غوغا کا
ناپوه حريص دَي هغه چه دا کا
چه عاقلان دِي چه صابران دي
هغه به کله جنجال له چا کا

هوښيار به مينه په ورمونو زياته کا
ورمونه وايم که څوک مخ راته کا
محتاج دَ نورو نورو نغريو شي
سړَي چه خپله کټوه ماته کا

مخ چه په پسول سرَه و تا ته زېب کا
گڼه يو ټگ وي مکر فرېب کا
مخ هم هغه گڼه چه پسول ئې نه وي
تاخت دِ په دين و په دل شکيب کا

عاشق دِ هيڅوک ملامت نه کا
زړه ئې خَپل نه دَئ ويل دي څه کا
اور ئې دَ عقل په خونه ولگي
چه دَ دلبري سترگي تر زړه کا

قاضي چه اُوم وِي بې علمه کار کا
هم خپل ځان خوار کا هم خلق خوار کا
غلط غلط لولي خطا خطا وائي
وسل لعنت ته خپل ځان تيار کا

شيخان چه هونبره بندگي طاعت کا
که اجر غواړي څه قباحت کا
هغه بنده به نابود بنده وِي
چه به په طمعَ دَ څښتن خدمت کا

احمق چه وپوښتي خپل زړه زبان کا
په وَيل گډ شي وَيل شان شان کا
هر چه په زړه کښ څه نېک و بد لَرِي
هغه به واړه ورته بيان کا

گل چه په باغ کښ جامه رنگينه کا
څو چه تازه وي بلبل پرې مينه کا
په ښه صورت سَرَه په ښه نگهت سَره
گل دَ بلبلي مينه متينه کا

وګړِي واړه کارُونه خپل کا
مردان هغه دِي چه کار دَ بل کا
څوک چه آرام ګټي دَ نېکو نام ګټي
دَ خوږو زړونو دارُو به تل کا

ځني په علم ګردن دراز کا
ځني په زهد په شيخي ناز کا
ما سر نيولي دَ عشق په کار دئ
ما دِ پدا کښې خداي سرافراز کا

سيلاب په څو څاڅکي غوبر پيدا کا
بنياد ئې نشته غړ پړ پدا کا
چه لوي وي نور ئې صفت ثنا کا
درياب چه لوي وِي کله غوغا کا

چه خاندِي نورُو وته کتَل کا
ژاړه خوشحاله دا خوي که تل کا
سترګي ئې نه دِي دواړه قصاب دِي
چړې په لاس کښې واړه کټل کا

بې له بندګۍ دِ بنده نور هیڅ نکا
په لر په ډېر دِي له څښتن پیچ نکا
که ئې و مرګ ته په قهر وکاږي
بنده دِ تېښته دَ څښتن له قلیچ[1] نکا

چه طبیبان مي دَ رنځ درمان نکا
رنځ مي که ډېر شِي بیا دِ ارمان نکا
کفر که ګورې فرمان دَ نفس دي
مؤمن به هیچري دَ نفس فرمان نکا

که څوک پیدا شي چه عدل و داد کا
غوږ دَ درمنو په داد فریاد کا
چه مقرب دِي عرض ئې لګېږي
عمر ئې ډېر شه خوشحال دِ یاد کا

توره چه بیا مومي غازي غزا کا
توره چه نه وِي غزا ته شا کا
توفیق له تا نه تقوا له ما نه
توفیق چه نه وِي څوک به تقوا کا

---

۱. یعني توره.

يَو چه رشتيا کا دويم دروغ کا
عجب که کار په دروغو روغ کا
رښتيا غوږي دِي دروغ متياځ دي
چراغ په غوږُو سَرَه فروغ کا

ځان به په قدر هغه فرزند کا
چه چاري واړه دَ پلار پسند کا
روش ئې واړه دَ پلار روش وي
خپل نوم تر پلاره تر نيکه بلند کا

چه ډير دخول کا يا ډير خوراک کا
چه ډير وَيل کا ځان به هلاک کا
دخول ډېر خر کا خوراک ډېر ستور کا
په سړي هوښ کښ دِ سړی خپل ژواک کا

لينده هغه څکوه چه مټ دِ خوږ نکا
ښځه هغه کوَه چه زور دِ لږ نکا
دَ هغې غوښي کباب په خَوله مکړه
چه په سکرو ئې کتره خږ بږ نکا

څوک چه بد ذات ته علم هنر ورکا
خوني رهزن ته توره خنجر ورکا
دَ ځان غليم به دَ گرگ بچړي ساتي
خپل به ئې نشي که خپل ځگر ورکا

گني بند بند کړه و تا شکر درکا
سر دَ صدف پرېکړه و تا گوهر درکا
بتر تر کاڼي مه شه خوشحاله
کاڼي چه وسېځي و تا ته زر درکا

نه سرداري ورکا نه زر داري ورکا
نه لوي ملکونه اُوبه جاري ورکا
چه له ازله خداي څوک نمنځلي دي
هغو سړيو ته خداي هوښياري ورکا

چه نوکري کا څوک ډېر گنده کا
سړي آزاد وي خپل ځان بنده کا
تر آزادي نه بهتر هيڅ نشته
چه څوک په کور کښې خپله دنده کا

اولاد چه ښه شي راحت دَ زړه کا
اولاد چه بد شي ښه پلار مور پړه کا
اولاد چه ښه شي بد مور پلار ښه کا
اولاد چه بد شي رنځور دِ زړه کا

ما وې نن شپه به را سره تېره کا
راته به شمعَ دَ مخ برسېره کا
سنگين مي بخت وُ چه درسته شپه ئې
وعده دَ وصل له دل و هېره کا

هوښيار به هيڅېري بې ځايه کار نکا
هم به بې وخته دَ خولې گفتار نکا
په خوله په لاس به هيڅوک آزار نکا
چه بد کردارَ دئ هغه به يار نکا

سړی آزاد وِي آز ئې بنده کا
بنده لا پرېږده لا ئې گنده کا
هونبره خوارېږِي څو آزاد زړه لَري
په څو څو رنگه ئې بيا شرمنده کا

هوښيار به هيڅکله وَيل باطل نکا
هم هر يو چا ته دراز وَيل نکا
دَ خپل راز ځاي به ئې ننه په زړه کښ وي
دَ رړه بې حکمه به خبره تل نکا

طمع بلا ده اصيل بنده کا
ښه ښه سړي وي دا ئې گنده کا
ما ډېر ليدلي دي چه طمعَ نلري
په بادشاهانو پوري خنده کا

سړي دَ نيکو عمل ارشد کا
دا ئې هاله وِي چه بخت مدد کا
چه بخت ئې ښه شي عمل هم ښه کا
چه بخت ئې بد شي عمل هم بد کا

ډېر دِي چه تا ته خپل ځان ملک کا
په ښو خبرۇ ځان په فلک کا
نعوذ بالله چه ښه ئې خير کړي
شيطان تر ځان پوري لکه کودک کا

چه عاشقئ ته هوا هوس کا
خپل ځان دِ وژاړي خپل ځان دِ خس کا
چه عشق مي وليده پرې خندا راشي
چه عاشقئ ته هوا هر کس کا

سفله پخپله خپل ځان رسوا کا
چه دولتمن شي غيري هوا کا
سفله قاضي مشه شراب روا کا
سفله طبيب مشه رنځ لا دوا کا

چه په ځواني کښ پرهېز دَ کک کا
که آدمزاد وِي کار دَ فلک کا
پرهېز پېرئ لَره په کار دئ
تش دِ په وخت دَ ځوانئ زړه ډک کا

ژوندي که هر څو ژړا غوغا کا
مړَه کله بيارته راتلنَه بيا کا
سکه لکه دود دَ ژونديو څه دئ
دَئ دِ په صبر کښ کار دَ دنيا کا

دَ اور دَ تېغ سَرَه سرِي بازئ نکا
له مار لړم سَرَه مهم سازئ نکا
چه نه تدبير لَرِي نه جود نه توره
هغه سړی به سرفرازئ نکا

زر دِي چه هر چا ته اعجاز معلوم کا
معدوم موجود کا موجود معدوم کا
وينئه مېرمن کا خادم مخدوم کا
زر په سندان کښېږدي د سندان هم موم کا

مغرور په چرخ مشه که دِ سلطان کا
زبون دَ چرخ مشه که دِ چوپان کا
خواږه ترخه ئې بقا هيڅ نلَرِي
نوي نقشونه به هر زمان کا

څيز چه کم باب شِي عزت پيدا کا
زنگي په هند کښې قيمت پيدا کا
حلوا چه موړ خوري لذت ئې نه وئ
ډوډئ په وږي لذت پيدا کا

نوري نوري سَرَه موافقت کا
ناري ناري سَرَه مواصلت کا

طوطي طوطي سَرَه موانست کا
زاغ دَ زاغانو سَرَه الفت کا

که هر څو سعي کوښښ څوک وَکا
نه به ښه بد کا نه به بد ښه کا
وائِي چه زوي مي هوښيار قابل شي
چه خداي ئې نکا خوشحال به څه کا

مرد به دَ تېرُو چارو ارمان نکا
رنځور چه وِمرِي څوک ئې درمان نکا
مردان هغه دِي چه شرم ننګ لري
لاف دِ دَ شرم دا بې شرمان نکا

غني که هر څو دَ زرُو وېش کا
پروا پرې نلري صبر درویش کا
دا صبر ښه دَي دَ غني تر ورکړو
صبر به نور نور نعمت در پېش کا

نامرد هغه دي چه و چا څه ورکا
منت دَ پاسه ورباندِي زبر کا
په رنځ کښ ومره هغه دارُو مخوره
چه په منت ئې و تا څوک درکا

پلَو که کښلي له مخه ليرِي کا
راته په مهر خندا خبري کا
ما به توانگر کا دَ لعلو درُو
هم را به توئي تر خولې شکري کا

پايښت ئې لنډ وِي چه څوک لباس کا
مخ به ئې تور شِي چه کوز او پاس کا
په شان شان خولې دي شان خبري
نادان چه وائي هوښيار قياس کا

هغه باز چه په عصفور غوټې کا
که دَی څه باز دَئ کار دَ باښې کا
دَ بزرگانو همت بلند بويه
کار دِ په قدر دَ مرتبې کا

ب

فولادي توره وِي که لويه تبه
تر دا لا بده دَه بد گويه ژبه
ډيري بلا نه در څخه واوړي
ژبه که بند کړې دَ پند طالبه

په واک چه نلري په کام کښې ژبه
که گنگ شِي ښه دَئ په لويه تبه

په بده ژبه به ځان ځِي جهان ځِي
ايمان لا هم ځِي واروه طالبه

طالع كه ډک لَرم له هَره عيبه
يَو كار مي ښه دَئ بېشک وريبه
چه څوک مي پاڅي په غلېمیَ
ور باندِي پرېوزِي بلا له عيبه

چه ډير ويل كا په ډېره ژبه
څو ئې چه ژبه هونبره ئې تبه
دَ باغ بلبلو وته نظر كا
په خپله ژبه دَ قفس طالبه

دَ ميو مسته هغه محبوبه
درسته په مشكو په گلابو ډوبه
سر توره راغله خپرې زلفيني
بوسه ئې راكړه تر قندو خوبه

چه زړه فارغ لَري له مكره ريبه
هغه به مومي نصرت له غيبه
دَ بل په عيب نظر هاله لَره
كه ځان دِ خلاص وِي له هَره عيبه

ښځه چه خلاصه وِي له هَره عيبه
زړه ئې خالي وِي له مکره ريبه
په مصلحت به ئې چرته بيا مومې
مگر پيدا شي چېري له عيبه

څو څو فکرونه څو څو آشوبه
زړه مي په غم کښ سترگي بېخوبه
دا ځل مي وشوه په مخ کښ سوبه
نور توبه توبه له مَيَن توبه

لنډۍ به وا نوړي له لنډۍ توبه
لولۍ به وانوړي له لولۍ توبه
که همه عمر سپی حلوا خور وئ
منعَ به نشِي سپی له سپي توبه

خوږه نمړۍ دَه که خوږه ژبه
چه څوک پرې خپل کړې ځما صاحبه
هنر هم دا دَئ که دا هنر لرې
چار به دِ تل وِي تر سيال غالبه

چه رَو يو نه وِي دَ زړه دَ ژبي
تل به نيولي وي هغه په تبي
چه بد بوئي لَري ډېره تريخي لَرِي
ځکه غوځېږي سر د ترُبي

سړي خالي شول له سړي توبه
دَ چا چه گورم فتنې آشوبه
په بل کښې شل دي پخپل کښې سل دي
بل وِي که خپل وِي ترې توبه توبه

ت

تيراه مي وليده راغلم تر سواته
پښتون مي وليده دا لوي لوي ذاته
عقل همت مِي دَ چا و نه ليده
په بيارته راغلم ناست يم ملاماته

چه په وار وار ئې له ما نه بوته
ځما خوبي ئې په چرته بوته
پيريِ وکړې را باندِي چارِي
فولادي توره يم خوړلې پروته

په چرته لاړې دَ لوبو وخته
ته چا تالا کړې دَ ځوانۍ رخته
پرې خبر نه وم يَو اُوه غله وه
راته په څو وه شپه ورځ يکلخته

نېکان له خپله خویه خصلته
خلاص وِي له هَره عیبه علته
عفو بدانو لَره پیدا دَه
نو میدي مکړه ته له رحمته

نه ننگ نه شرم نه حمیت شته
نه مهر مینه نه محبت شته
زویه چه لوي شي زوال دَ پلار غواړي
نن په دا دَور دا قباحت شته

که دِ په تن کښ دَ نس هوا شته
بالغ لا نه یې نه دِ صفا شته
که کار په حکم دَ روح آغاز کړې
فیروزمندِي دِ په دین دنیا شته

که هر څو کاندِي څه کمي زیاتي
میخوري پېښې کا دَ ځنو ماتي
که ئې خلل په ایمان کښ نه وِي
مؤمن به نشي په دوږخ پاتي

مخ دَ ساقي گوره څو لا بهار شته
غوږ په رباب لَره څو ئې لا تار شته
شیخان دِ ژاړي ته خانده رند اوسه
غم د گَناه مکړه چه استغفار شته

که مرد یې مه پریږده مردې له دسته
مرد دَئ دَ پاسه ښخه ده پسته
مرد چه تر ښځه پوري زبون شِي
مردي ئې نیست شوه ښځه شوه هسته

هنر مي جوړ کا و تخت و تاج ته
طالع مي ناست دي تاخت و تاراج ته
بل ارمان نلَرم ارمان مي دا دئ
چه پیري راغله ځما علاج ته

چه ئې کاسه کړه دَ مجنون ماته
مینه ئې لا شوه په لیلي زیاته
جور دَ کښلیو په معني مهر دي
ښکنځل ئې ښه دِي تر ښه نباته

چه پکښې لوي شي بې مصلحته
خونه خالي شي له برکته
تر بدبخت زویه نیکبخته لوُر ښه ده
فرزند دِ نه وِي بې سعادته

لکه چه شوِي دِي ځما له دسته
شوِي به نه وِي له مي پرسته
شهوت بلا دئ سړی گمراه کا
دَ ده مستي ده تر هر څه مسته

دَ چا په مرگ شي خونه ميراته
ځما بې مرگه شوه لاته پاته
ښه چه دا هسي شوه زه هم پرې خوښ يم
چه لا را نشوه دا بلا زياته

چه بدي چاري ښې شي[1] و چا ته
هغه سازېږي بدي بلا ته
چه کار دَ کړلو وِي په کښ کاهل شي
تر دې بد خوي نشته دوهم و ماته

که دَ گلابو دَ گل خارُونه شته
بيا ئې په گل کښ ډېر ډېر کارُونه شته
اول ئې روي گوره بيا ئې ښه بوي گوره
بيا ئې پسولو کښ څه کوپارونه شته

که ډيري کښلي په صورت بزرگي شته
لکه مَهرودَه د کومي پرگي شته
هر چا چه وليده زړه ئې پرې بايلو
خوشحال وېرېږي دَ ده هم سترگي شته

ښکار دَ توپک نشته نه ښکار دَ باز شته
که مي په زړه کښ دَ دواړو راز شته

---

۱. ښِې و چا ته.

کتاب قلم لرم اوس پرې وېرېږم
دا دَ پیرئِ ناز او نیاز شته

چه زه ئې وَروستم نیژدې و گور ته
بیا ئې راوَستم دَ دنیا کور ته
له سخته رنځ ئې تندرستي را کړه
گوره ساتي مي بیا کوم شر شور ته

ستا تر چشمانو خمار دَ مل کښېناست
ستا تر خبرُو بږغ دَ بلبل کښېناست
چه دِ رخساره ورته ښکاره کړه
ځکه په سپینو خولو کښ گل کښېناست

څو دِ دولت شته هونبره عزت شته
څو دِ صحت شته هونبره راحت شته
چه پیري راشِي دواړه په مخ وړي
که دِ دولت شته که دِ صحت شته

هر څوک چه کار کا بې مصلحته
هیڅ به و نه خوري بر له دولته
که بخت ئې هر څو کا رُونه ساز کا
خالي به نه وِي له ندامته

چه کار ئې بيا ئي فلک په کښته
چاري به کاندِي بې مصلحته
کجير که څير دئ چه بې تدبير دَئ
په خزه بند شي له دې شامته

مهر په زړه کښې څما دَ يار نشته
څما په زړه کښې صبر قرار نشته
نه څوک غمخور لرم نه زر نه زور لرم
و چا ته دم وهم ځاي د گفتار نشته

ژبه مي نه دَري بې نصيحته
وايم دَ عمر له حلاوته
اول ځواني دَه بيا تندرستي دَه
بيا ئې خوبي دَه له ښه دولته

چه مستغني وِي له نصيحته
هغه به نه وِي بې قباحته
يا به احمق وِي يا به بد ذات وِي
يا به محروم وِي له ښه دولته

چا ته به زار وايم چه مي زاردار نشته
غم مي به څوک اخلي چه غمگسار نشته
کيميا به بيا مومي وفا به نه مومي
هزار ياران لَرم يَو وفادار نشته

چه باز دِ ولاړ شي چېري له دسته
په غره په سمه کړې ورپسي مرسته
هنر هم هسي يَو ياغي باز دَي
طلب ئې نه کړې په همت پسته

تبراه مي وَغوښت رسم مي وکوت
رنځ مي دَ دواړو ځايونو ولوت
يم دئ که غم دَئ په برمل مول کښې
په گرَوَلو مي پوستکي وخوت

کامل چه وگوري و کائنات ته
نظر ئې وشِي و هر ذرات ته
په هر ذرات کښې هستي دَ حق ويني
دليل ئې وَروَلِي دَ حق و دات ته

پرهار په دَه باندِي که دَ سوزن نشته
عاشق شهيد دَئ په دا کښې ظن نشته
دَ شهيدانو جنازه بويه
دَ شهيدانو غسل کفن نشته

غم دَئ که غر دَئ را باندِي پرېووت
که سرې لمبې دِي زړه مي پرې کښېووت
را باندي تل تل دَ غم تاختونه دي
زبون ئې بيا موندم خورا پسې ووت

ث

درته پښتو وايم صافه سليسه
بهره که واخلې له دې حديثه
ذات ئې خبيث دَئ هندکي هر گز مکړه
چه ترې پيدا نشي يو څو خبيثه

ج

که مي په سر شې د ميني تاجه
نور مي به خلاص کړې دَ غم له باجه
بېدرد دَ تا دَ قدر خبر نه دئ
ما ته را درومه دَ عشق تاراجه

ښځه چه ورشِي تر چل و پنجه
خوبي ئې ولاړه مار دَه بې گنجه
که ځان ترې مومې ترې په ستنه اوسه
خلاص ئې له رنج شه خلاص ئې تر گنجه

خ

اې چه دِ نول دَئ ځما له مخه
دَ رقيبانو په بده رخه
په عشق کښې مرد اوسه پروا ئې مکړه
زه به دِ نه کړم دَ چا په سخه

خلق په ما کا کينه هم رخه
که خداي مي نکا دَ چا په سخه
بېل شوم له ياره ژوندَي لا پايم
څو ډېر شرمېږم دَ يار له مخه

د

زمانه اور ده ته لکه سپانده
که نن و نه سوې په اور کښې گانده
هم به لوگي شې هم به ايرې شې
که ژاړې ژاړه که خاندې خانده

باران چه وشي په پټي باندي
هاله تازه شي خوبيِ کاندي
زړه مي پټي دَي باران دِ مهر
پرې تازه کېږم څو راته کاندي

سړي څه څيز دئ چه څه به کاندي
خالي تش نوم دَئ اختيار پرې باندي
که بادشاهان دِي که لوي خانان دِي
زور ئې هيڅ نه دَئ دَ قضا په وړاندي

تږي چه سخت وِي ساعت پرې باندي
خوږې اوبه ورشي سړې وورباندي
وخت دَ اهاړ وي ته راته ووايه
چه څو خوښي به حاصله کاندي

اوښ مي تيار دَئ کجاوه باندي
ياران مي لاړل واړه دَ وړاندي
دايم روان يم ورپسي درمم
جرس فرياد کا خبر را کاندي

و ما ته څو ستايې شيخه نابوده
دَ جنت حوري نور نور مقصوده
نن به ګلرنګه معشوقه ګورم
ځما توبه ده له نسيه سوده

که هر څو دودي درازي بلېږدي
په مرګ به واړه په مځکه کښېږدي
حاصل دَ عمر خو دا دوه توکه دِي
چه وړاندي وروستو دَ وروستو پرېږدي

مرد دَ میدان دَئ ښځه دَ کټ دَه
نه دا خبره دَ غش دَ وټ ده
دَ اوښ بارونه په تا څوک نه لېږدي
مردي که ګوري په څه خومټ ده

هم مي خیالونه هم مي ښیوه زده
هم مي په عشق کښ دراز پرده زده
چه یار مي نشته دا واړه هیڅ دِي
که یار مي وشي یاري مي ښه زده

چه ګل دَ باغ کا خندا بنیاده
بلبلي ژاړي په ډېر فریاده
څوک په خندا کړې څوک په ژړا کړې
دا چاري ستا دِئ دَ صبا باده

واوره دوه پنده ځما فرزنده
طمع حرص لَري خواري څرګنده
دولت دَ صبر دَ قناعت دَئ
همای چه خلاص دَئ له هره بنده

که ئې دَ خضر پیاله خوړلې ده
دانا هستي د ژوندون ژړلې ده
هر چه کمال لَري هغه زوال لري
هستي نیستي ئې سره تړلې ده

چرگان بې وخته بانگونه کاندي
بیا څه بلا دي باندي هړاندي
زه ئې بې وخته له یاره بېل کړم
چاړه ئې سازه شه په ستوني باندي

هوا هوس کړې په قهقه خاندي
بې غمه خوب کړې پالنگ در لاندي
ښه مبارک شه ښادي درباندي
غمونه نلرې د گور دَ وړاندي

په کوه قاف کښ که رهبر دَوړاندي
که درومي نه به وي سختي درباندي
که بې رهبره په سم میدان درومې
څو څو بلا به شي په تا هړاندي

قافلې ولاړې تر ما دوړاندي
زه کوډ بارگیر یم کتَه را باندي
ورپسي درومم سَرَه ښوربېرم
پرېوزم څارشکي بازي را کاندي

چه زغلَونه دَ آسونو کاندي
نظر د کوز لري په مځکه باندي
چه آَس په لوړو ژوروو زغلي
آس ئې پرېوزي تر ځان د لاندي

څوک چه خبر شي دَ خط له خونده
قلم به نېږدي په حرف بې بنده
شماره دَ نورو حرفونو څو کړم
چه یَو الف دَي په درې پیونده

زمانه اور ده اې نا نغتانده
ته وچ لرگي ئې نه لښته تانده
دا اور به تا وته په منډه درشي
که ژاړې ژاړه که خاندې خانده

ته دا وینا کړه له ما نه یاده
بهره آخله دَ بهار له باده
لکه دا باد ئې په واړو ونو کا
هسي به ستا کا درونه ښاده

وږي چه نغن مومي شکر دِ کاندي
غوږي که نه مومي پاسه ورباندي
سترِي دِ شکر کا که آس ئې نه وي
په لار کِه خر ویني تر ځان دَ لاندي

چه سختي چاري لَرِي دَ وړاندی
په څو بې غمه په قهقه خاندي
هسي په زړه کښ فکرونه کړې
چه هونبره څوک دئ تر خاورو لاندي

که ئې تر سپینو تر سرو کړه لاندي
دا واړه هیڅ دئ په بدرنگه باندي
که ئې دَ پوزي لونگ هم نه وي
ښه مخ بې پسوله زېبائي کاندي

دنیا هسي وبله بلېږدي
چه څه ترې آخلې وربانډې رېږدي
خبر لا نه یې په دا خبره
نامرده واروه چه کښېږدې پرېږدي

هغه چه عار کړي دَ خوشحال له پنده
بلا پرې ورو شه اسمان څرگنده
ورته زرگونه بلا خولې واز کا
سړي چه ووزِي دَ نېکخواه له پنده

په جنگ کښ مټ کړه تر بل دَوړاندي
نور به خبري در ځني کاندي
ژوندَي که پاتو شې ځان دِ عزیز کړ
که ومړې ومړې رحمت در باندي

خزان وهلې دله ناښاده
غافل مي مشه له دي ارشاده
وخت دَ بهار شو بیا به ارمان کړې
بهره نن آخله دَ بهار له باده

عاشقَ خانده نن څو چه خاندي
ښه مخ تر تا شو لاندِي ته باندي
طالع که هر کله هسي مدد کا
تل تل به هسي تر ما شي لاندي

تل که ښېګڼه له آدم زاده
نه ښه که وکړې څه کمي زياده
درته به خير شي په سل بدۍِ
هيڅ به دِ نکا ښېګړه ياده

زرکي چه هسي په قهقه خاندي
هم دا خندا دِ کا دَ باز دَوړاندي
هر څوک چه خاندي ښادۍ کاندي
غمونه ورشي پر هغو باندي

خلق چه هونبره يارۍِ کاندي
ځان کا پخپله تر غمونو لاندي
مرگ ئې له ډېرو غمونو خلاص کا
منت دَ مرگ دَئ په هر چا باندي

ډ

لؤلؤ دِ غاښ دي ياقوت دِ شونډي
د ډير خوني ور پسي ډونډي
چه تا څوک وويني په تا مَين نشِي
په زړه دانه دئ يا سختي پونډي

هونبره بلا دي و تا ته پنډي
چه شمار ئې نشته پټي برمنډي
گوره په کومه بلا به سر شې
چه پکښ ته گرزې په منډي منډي

ر

دَ حسن نام لرې عاشق غلام لرې
باده په جام لرې دَ زړه هر کام لرې
خيال به ته نه کړې خيال به نور څوک کا
چه دَ خوبيِ اسباب تمام لرې

دهن دِ ميم دئ زلفيني دام لرې
ذقن دِ سيم دئ سترگي بادام لرې
خيال به ته نه کړې خيال به نور څوک کا
چه په دا دَورِ دَ حسن نام لرې

تن یَو غلاف دَئ زړه پکښي توره
دَ تور دَ سپین نده وینا منظوره
مدار په توره دي په غلاف نده
چار ئې په هر چا ده مشهوره

په زلفو کفر په مخ اسلام لرې
دَ سترگو سحر په زړونو عام لرې
خیال به ته نه کړې خیال به نور څوک کا
چه نن څه ځان گڼي هغه غلام لرې

که ځاي دَ امن خوراک پوشاک لرې
شکر وَکاږه نور څه بلغاک لرې
مټ په طاعت کړه خلوت گزین اوسه
خضر دَ وخت يې که نفس هلاک لرې

که خپسر خوار کړې تر توري خاوري
په هر چا سوړ شې تر سرې واوري
جفا دَ خلقو په مخ په شا وړې
رنگ رنگ گلونه به له تنه راوړې

ارمان دي دریغه دا یو څو کاره
تل تل به نه وِي تازه بهاره
تل تل به وار دَ ځوانۍ نه وي
تل تل به نه مومې مهر له یاره

چوز باز چه وَوني دَ جال کوتره
پروا ئې نه وِي له خپله سره
لګېږ که هر څو غوټه تېره لري
نه برابره بيا لَره بره

خبر چه نه وِي دَ عشق له کاره
په هغه کس وِي ياري دشواره
بې يارَه عمر څه عمر نه دَئ
ژر دِ په ګور شي سړی بې ياره

په ما څه کار لرې درومه هوښياره
زه ليوني يم مينه شُد ياره
نه څوک اديب لرم نه څوک طبيب لرم
درد مي له ياره دَئ دارو له ياره

ګل دَ ګلابو شوې چه رنګ و بوي لرې
شيدا بلبله په هر هر سوي لرې
دريغه دا کار دِ په ذات کښې نه وي
وفا دِ نشته دا خوي بد خوي لرې

په ځان خبر شه چه چرته ځاي لرې
چه تخت نشين يې څه هوي و هاي لرې
ځاي دِ په پورته تر ملکوت دئ
چه ناسوتي شوې خوي دَ ګداي لرې

هونبره بدلي هونبره سندري
تمامي نه شوې دَ عشق خبري
فهم مي وکړ دَ عشق په کار کښې
ليرِي نيژدې دِئ نيژدې دِئ ليري

څوک چه يادېږي په نيژدې ليري
تر هر چا ښه دِي دَ يار خبري
ځني خبري لکه مشکښي دِي
ځني خبري دِي مرغلري

که ريگ ماهي خورې که مړه پاره خورې
ځواني چه لاړه دا آواره خورې
ځواني چه لاړه هوښيار هيڅ نه يې
غم دَ ځوانۍ چه دوباره خورې

توري زلفيني په مخ شان شان لرې
اوربل په وچولي پرېشان پرېشان لرې
دَ نورو کوډو حاجت هيڅ نشته
دَ سترگو سحر جهان جهان لرې

هر گوره ښه يې دَ زرگر هنره
چه سپين جدا کړې له سيم و زره
تر دا دَ پاسه کبوتر باز دَي
دَ ښځي ها[۱] کا جدا له نره

تور غرُونه سپين کرې په سپيني واوري
په سبزه شنې کړې دا توري خاوري
رنگ رنگ گلونه چمن ته ورکړې
باده! دا ته يې چه دا څه راوړې

چه را ښکاره شِي څو څو طوره
څو څو فتنې لري څو هورَ زوره
بل فکر مکړه بل گمان مه وړه
فرياد مي واړه دي دَ يار له جوره

که قايم الليل يې که صائم الدهر
غم به لا ډېر کړې دَ خداي دَ قهر
دَ مخلصانو خطر لا ډېر دئ
سړی شکري خوري پکښ وي زهر

باغ وُني وچي لري هم تري
هم ئې بهتر شته هم ئې کهتري

---

۱. يعني دَ ښځي هگۍ.

په سایه کوزي په میوه ډکي
ته هغه وُني گڼه بهتري

راشه ښیگړه دَ وُني گوره
خپل ځان په نمر کا بل کا تر سیوره
په سنگ ئې وَوله مېوه در واچوِي
خصلت له وُني واخله اې وروره

که تل تل نومړي په خوله شکرِي
خوند به ورنکا په دا خبري
مزه به هاله دَ شکرو بیا مومي
چه خوله پر وُوهي چه ئې ونغري

ته یَو طلسم یې بې اعتباره
له خاورو باده له ابه نازه
اول هم هیڅ وې بیا هم هیڅ شې
په ځان خبر شه دَ خداي دَپاره

لکه مي غوښته هغه نگاره
غاړه غړیَ دَه را سرَه یاره
په سخ مي مکړه دَ رقیبانو
دعا مي دا ده پروردگاره

حیرام یم پاکَ پروردگاره
تا چه پیدا کړل دا دواړه داره
محتاج هیڅ نه یې دَ څه دپاره
دا هونبره نقش هونبره نګاره

که ئې وفا درلي ښې دِي دلبري
ولې هیڅ نه دِي پدا خبري
دَ تورو زلفو دَ مهر بوي نشته
که په نمود دِي لکه عنبري

که لعل و دُر دِي دَ خوشحال خبري
چه ته ئې نه منې له تا دِي لیري
بخري دَ هر چا جدا جدا دِي
کارګان ګندګي خوري طوطیان شکري

له لاري مه غړیږه خوځه په لاري
که پرېوزې پاځه خوجه په لاري
بې لاري واړه غولان ددان دئ
غولان دَدان نشته خوځه په لاري

تل دَ کمزوري وِي دا یو څو کاره
مکر دروغ کا په څو انګاري
ښځه کمزوره ده ځکه انکار کا
پدا سبب دَه هونبره مکاره

په خوله خبري له کردګاره
په زړه خبري له کښت و کاره
فرياد فرياد دَي په هسي زيست کښ
توبه توبه دَه له هسي کاره

چه ښه مردان دِي دَ دين دَ لاري
پټي به نه وي دَ ديو چاري
اوبه چه نه وي روا په شرع
هغه اوبه به ګڼي مرداري

دَ مور په نس کښ فرښتې اې ياره
د سړي وکښي دا يو څو کاره
زرق او فعلونه، عمر ښه، بدبخت
دا وسوسې دِي دَ څه دپاره

که زر هنره په هر وېښته لرې
بيا به په کار کښ توکل ته لرې
خوشحاله يَو نشته چه زړه پرې ښه کړې
نن ورځ که زويه نمسي شپېته لرې

که چار دَ عقل لرې بسياره
چارپاي به نه کړې ګويا هوښياره
ته خاموشي زده کړه له چارپايانو
چه خاموشي لري فائده تياره

پور که دَ مړي دئ تښته له پوره
اور که لوگي دَئ تښته له اوره
دښمن که سهل زحمت که لږ دئ
بې غم ترې مه اوسه اې ځما وروره

دَ مار که نه وِي په تن کښې زهر
سردار که نه لَري خنجر دَ قهر
دا دواړه توکه به ځما په پوهه
نه یاد په کلي وِي نه یاد په ښهر

دَ بابا زویه دَ بابا پلاره
په زلفو لیلَ په مخ نهاره
یوسف که هر څو ښایسته روغ وُ
گویا سمن وُ ستا له گلزاره

بې عیبه یار نشته په ملک هوښیاره
په عیب مکړه زړه بد له یاره
که گرزې واړه باغونه وگورې
گل به بیا نه مومې خالي له خاره

په زړه مي هونبره نه دِي انباري
چه ئې قلم کا په کاغذ نگاري
یا بیانیږي ځما په ژبه
یا ئې قاصد کا درته تکراري

سړي چه کښېني تر سَره سيوري
غارمه پرې تېروي که ته ئې ګورې
رضا ئې نشِي و پاڅېدو ته
که ئې لمبه کړې په لمن پورې

ثنا صفت کا عالم له ميوره
نقش و نګار لَري په څو طوره
نظر چه وکا و خپلو پښو ته
زړه ئې اخته شي په ډېر ډېر ځوره

خوشحاله څو به غمونه نغرې
غم به دِ کله شي له دله ليرې
سترګي مي وختې دَ آسمان و پېر ته
که چېري وار راشي هاله خبرې

څوک دَئ چه واوړي له بده کاره
څو ئې وا نه ړوِي پروردګاره
توبه هاله ښه دَه له توبه ګاره
چه ته ئې ټينګ کړې پروردګاره

دَ هوښيارانو خوږې خبري
قند دئ نبات دئ شهد و شکري
نادان په مثل غل خواره خر دئ
دَ خوږو خوند دَئ ور ځني ليري

خپل بند و بست دَئ دَ هري چاري
پاکي مشکوکي شته اوبه مرداري
پاکي اوبه بويه زيست او روزگار لره
مرداري کله دِي سزاواري

هر څوک چه لاف وهي دَ عشق له کاره
عاشقي چېري دَه لا هسي خواره
په مړو ايرو کښښ بڅري چېري وي
عاشقان مړه دِي دَ يار دَپاره

شراب خوښي لري په څښل بسياره
خوښي ئې نه وي بيا بې خماره
هر چه دولت لري نکبت دِ ياد لري
غره دِ نشي په ځانَ يکباره

چه يادَولي شِي گذشته چاري
فائده نشته شته څه خوباري
کنُدي څوک پند واخلي ځاي دَ حذر دئ
غلط نور نه درومي په غلط لاري

منت دَ چا مه وړه دَ يوې توري
شونډي کښې مړده په غوړي سپوري
نور څوک لا پرېږده که زويه ورور وي
اور کړه دَ ديو په خپلوي پوري

آسمان پېرې لري ځما پسره
مه ډېر غافل شه مه ډېر بې سره
په غم کښې طمعَ دَ ښادمانۍ کړه
په ښادماني کښې له غمه وَيره

کال دَ غفج[1] وُ په خيبر کښې هوري
مغل بندي شوې هم کُنډې بوري
همند شنواري څو آفريدي وُ
واړو وهلې دَ يادو توري

چه بادشاهانو ته واخلي توري
دَ دُوي خبري شِي په ملک مشهوري
که بيا باور کا په بادشاهانو
هغه به مېَندِي په ځان کا بوري

ښځې مي وليدې ډېري بې شماري
پاکي نېکزني بدِي بد کاري
چه نکا نکا چه کا خو وکا
دَ مرد په غيرۍ کښې ناپاکي چاري

په لاس چه واخلي مرداري چاري
نوم شي دَ ښځې دَ زنا کاري

1. ۱۰۸۳.

که نه ئې مرگ وِي نه ئې طلاق وِي
په مرد ئې بند شِي دَ جنت لاري

زويه بدبخت شي پدا دوه کاره
عاصي له خدايه عاصي له پلاره
بدبخت چه کښېني په گلستان کښ
گل به ئې نشي نصيب بې خاره

هغه مفلس يې که څه غنا لري
که څه غنا لري ولي عنا لري
که حق دَ چاري يا دَ اشنا لري
ورځني ولي ځان نا آشنا لري

په چا چه وشِي دَ هماي سيوره
دولت ور درومي له هَره لوره
مهر دَ خاصو دَ هماي سيوري دئ
په چا به وشِي دا سيوره گوره

کاته دَ سترگو دَ خولې خبري
و چرته تلنه نيژدې يا ليري
دا چاري واړه په لاس دَ زره دِئ
بادشاه ئې زړه دئ وجود لښکري

بې قدره نه دِي د راز خبري
دَ راز خبري دِي مرغلري
ځاي ئې دَننه دَ زړه صندوق دئ
ور به ئې نه کړې همدم ته ليري

دا سحرگره دنيا مکاره
زويه وېزار کا له موره پلاره
چه ئې له موره پلاره ويزار کا
هسي دا هم شي ځني وېزاره

پاکان به درومي په پاکي لاري
ناپاک به کاندي ناپاکي چاري
چه سترگي نه لري ورته به څه ښيم
دَ هر هر باغ دي مېوې تياري

چه را ښکاره شوې دَ دنيا چاري
فکر مي لاړ شي په لاري لاري
فکر مي ستړي په بيارته راشي
دَ وړاندي راشي لاري حصاري

خلق چه غواړي لوړي ژوري
له ما نه مه غواړه ته دا خبري
په پټي سترگي به نندارې کړم
چه راته يو دئ نيژدې هم ليري

که ډېر نمونځونه روژه تل تل لرې
هغه به مومي قسمت چه خپل لرې
که دوږخي ئې دوږخ به مومې
که جنتي ئې څه غم دَ دل لرې

سخ دِ په کور دَئ چه دا څو چاري
لرې په کور کښې ښې ښې نګاري
ښه ښه ځايونه ښه ښه بويونه
حمام په عطر و جامې بويداري

چه ښه زوولي وي له موره پلاره
ښه تنسته لري سپينه چوتاره
که باندي خيري يا ټکي پرېوزي
پاکيزګي دَه ورته تياره

ځار تر هوښيار شم دَ هوښيار خبري
دروغ رښتيا ئې دِي واړه شکري
دَ نادانانو رښتيا څه سود لري
چه ئې خبري دِي له خيره ليري

ارمان دَئ دريغه ځما ګلزاره
غنچه ريژېږي اوس له شاخساره
مځکي "طاهر" مي در لَره درغي
بدرنګ ئې مه کړه دَ خداي دَپاره

دَ احمقانو بې ځایه چاري
څه هونبره نه دِي چه ته ئې شماري
ښېګړه دا ده چه رنګ ئې مه ګوره
ورسَرَه مبړده قدم په لاري

نن په نظر راغله یوه وزیره
ښه ترتیبت وه هم تر کشمیره
زلفي ئې ښې وې دَ تیبت تر مښکو
په تورو سترګو وه دَ کشمیر میره

څوک چه مرور شي له پیره میره
خالي به نه وي له غمه ویره
زړونه چه زړونه دئ لکه ماران دئ
زهر و مُهره لري په ځان خبیره

هندکي تور سکاڼ دِئ له موره پلاره
پښتانه واړه سره سپین اې یاره
تاثیر که تخم آب و هوا لري
ته واړه وګڼه له کردګاره

نافې دَ مښکو دِئ دَ دانا خبري
څو ئې پرانِزې نګهت ئې نغري
دَ نادانو خبري هوړي دي
دَ مښکو بوي شي په هوړو لیري

دین دئ که دل دئ که عقل صبر
له ما ئې یووړل واړه په جبر
اوس راته پاتو دا یو نفس دئ
دا به هم یوسي بچي دَ گبر

شته ستا خبري پنهٔ پنهٔ شکري
پنهٔ پنهٔ شکري شته ستا خبري
په هر سپي نغري په څو شکري
په څو شکري په هر سپي نغري

ځما توبه دَه له نادان یاره
چه ئې یاري ده میرڅي تیاره
دی به دِ ښه غواړي تا ته به بد شي
غم به پیدا شي دَ ده له پیاره[1]

پیريِ رانیول له ما څو کاره
ولاړم دَ غشي دَ توپک له ښکاره
چه مهر مینه یاري ترې غواړم
را پوري خاندِي ځوانه نگاره

خواړه دَ مهر وي خواړه دَ زهر
وریځ دَ رحم وي وریځ دَ قهر

---

١. دا کلمه هندي ده یعني مینه او محبت.

ځني وريځې واوري اوبه وي
ځني ږلۍ تندري دَ دهر

وفا به نه مومې له هره ياره
يارۍ مکړه له چا هوښياره
دَ اوس يارۍ دَ وښو خوني دِي
وا ورته خونه دَ وښو تياره

واړه فاني دِي دَ دنيا چاري
په ځاي تل نه وي سَرَه قراري
چه زړه ئې وتاړه باندي يکلخته
دَ هغو سړيو دِي بخري خواري

توري زلفيني لکه سنبل لرې
خوبي دَ حسن زياتي تر گل لرې
چه د سړيو په زړونو گرزې
ته هغه هونبره زيبائي کُل لرې

ښې دي تر مښکو دَ وطن خاوري
تودې اوبه دِي دَ وطن واوري
زړه تا خسړي دَ لوي درياب کړم
اوس به په کومو موجونو ما وړي

دَ گل تر پاښيو نازک اندام لرې
شيرين تر قندو دَ خولې دشنام لرې
خيال به ته نه کړې نور به ئې ځوک کا
چه پخپل حسن دماغ مدام لرې

هوښيار چه واروي دَ پند خبري
ورباندِي لگي لکه شکري
نادان دَ خرونو په شمار حساب دي
دَ پند شکري په خورنو نغري

زړه چه روان شې په لاري لاري
فايده ئې وايه و ما ته باري
ځو پسي درومې اندوه به مومې
ټولي به نه کړې پريشاني چاري

چه راته غوټه دَ ورځيو ميان لرې
په زړه دِ ځه دئ بيا کوم گمان لرې
ناحق دَ بدو گمان ښه ندي
کافره نه يې ته هم ايمان لرې

په چا نه پسندې گراني دشواري
په تا به نه درځي دشوارِي چاري
په خدايږو واړه جزا سزا لري
تر پښو که لاندِي کړې ميږي په لاري

ياري له بده بد خويه ياره
شلوې ښه دَه په څو اعتباره
که ښايسته وي جور و جفا ئې وړه
گلونه کله وِي دَ باغ بې خاره

په روم په شام شي دَ ليلي خبري
په هند په سند شي دَ مجنون سندري
عشق مي په مثل نافه د مښک شو
چه بوي ئې خپور شي په نيژدې په ليري

که چيري ووينې عيب له ياره
ښکاره ئې مکړه دَ خداي دَپاره
عيب پوښي ښه ده که عيب جوئي ښه ده
فکر دَ دواړو وکړه هوښياره

په حق ولاړ اوسه اې ناصبوره
صبر کړه صبر دَ صبر توره
چه څوک پلاس کا ما امتحان وکړ
فتح دايم دَه ورته حضوره

چه پاک زوولي دِي له موره پلاره
ناپاک ئې مکړه پروردگاره
دين و دنيا لره پاکي پکار ده
ناپاک به خوار وِي په دواړه داره

درویشي دا ده که تل حلال خوري
که تل حلال خوري بیا دَ خپل مال خوري
کښېنې وعدې کړې مخ دِ خدای تور کړه
پردي مالونه پدا ټېټال خوري

عاشق وېزار دئ له موره پلاره
پروا ئې نه شي له نوره ناره
و ځان ته شا کا تر ایمان تیر شِي
کفر قبول کا دَ یار دَپاره

ښه ئې پسندلي عقل تمیز لرې
څو وایې هونبره هنر هر څیز لرې
موسیٰ دَ خضر په پیروي ته
دَ دې خبري خبر که نیز لرې

که زور د فیل لرې زړه دَ ضیغم لري
له تا چه غم لري ځني به غم لري
علاج ئې وکړه له پسه خوب کړه
په خپله خونه کښ چه مار لړم لري

ړ

ته ولاړې درنګ ته خپل ځاي دِ درنګ کړ
په درنګ دِ ولِي دا هونبره درنګ کړ
ستا په فراق کښ لکه نارنج شوم
غم دِ هم چيري ځما دَرنګ کړ

چه عيب نه لرِي که هسي يار غواړي
دا هسي يار به په کوم دَيار غواړي
بې عيبه يار به چيري بيا نه مومې
که ګرزې ګرزې جهان بسيار غواړې

خدايه چه پاک دِي ناپاک ئې مکړه
دَ ناپاکانو صابون توبه کړه
چه په مخ روښي و ګور ته درومي
کرم دِ ډېر دَئ ما هم هغه کړه

چه آئينې ته ښکاره ديدار کړې
آئيه درسته سَرَه ګلزار کړې
چه شونډِي کښېږدې دَ جام په مورګو
اُوبه په جام کښ رُبِ انار کړې

اور که بڅرې وِې ځنې به وېره کړې
غلیم که څرې وِې ځنې به وېره کړې
نور نور رنځونه به و تا ته څه وایم
ښځې که خرې وې ځنې به وېره کړې

دَ هر سړې سَرَه چه آشنائې کړې
نه چه په طمعَ ترې روښنائې کړې
دَ آشنائېِ سَرَه غمونه دي
ځان به ترې ژغورې که دانائېِ کړې

پلار ئې په بند کړ ورور ئې بند بند کړ
ځان ئې هم شیخ کړ هم دانشمند کړ
اوس په غزا کښې خبل ځان غازي بولي
په څو څو رنګه ئې خپل ځان څرګند کړ

چه هونبره قهر دَ ګوتو مروړ کړې
په دا پوهېږم زړه به را سوړ کړې
چه اوس دِ نوي په لاس نیولي دئ
بې بخته نهَ یې که دا کبر زور کړې

نادان په خپله دَ ځان غم ډېر کړ
نابودي پوهي سَرَه تېر بېر کړ
هغه چه هېر بویه هغه ئې یاد دي
هغه چه یاد بویه هغه ئې هېر کړ

له خپله یاره چه بد گوئي کړې
دَ اغیارانو چه دلجوئي کړې
حق شته انصاف شته عذاب ثواب شته
ولې دا هسې ناپېرجوئي کړې

له تا چه وېره کا ځني به وېره کړ
یا به ئې وېره له زړه بدره کړ
که ئې دَ وېرې علاج در ونشي
مټ کړه چه زر ئې مهم تر سره کړ

تعلیم دَ زاغ و زغن که ډېر وکړې
ښکاره به پرې کله دَ باز په څېر وکړې
دَ ترخې اوسپنې توره کړه سازه
غزا به کله په هغه شمشېر وکړې

عزت په دا کښ چه هیڅ دروغ نکړې
دَ چا له غوړه خوانَ آروغ نکړې
که زړه دَ یار ساتې دَ یار په راي درومه
خپل زړه چه بد نکړې بل زړه به روغ نکړې

مرد یې که هیچېرې وېره ه چا نکړې
طمع له چا نکړې غم دَ دنیا نکړې
که لوي منصب لرې خاص د بادشاه وي
له میره پیره به خوف او رجا نکړې

ربَ و ما ته دولت اقبال راکړ
په لون لون دَ دنیا مال را کړ
حرام که شبه دَ کار دَپاره
چه مي تر ستوني ځيِ هغه حلال راکړ

غافل خوړ عمر په ځان کندهېر کړ
امید ئې لږ شو حسرت ئې ډېر کړ
نه ئې څه ورکړل نه ئې څه واخیستل
عمر ئې هسيِ حبطه تېر کړ

په مار چه وار جوړ کړې که گذار پرې نکړې
خپل زړه خو وَپوښته چه زړه دا څه کړې
که غول توب دئ که ښاغل توب دئ
خود په زړه کښ ننداره وکړې

خپل ځان ئې روغ کړ یار ئې بیمار کړ
یو څه ښه یار دَئ خوشحال چه یار کړ
لا یو ناترس دَئ یا ئې یاري نه زده
یا ئې پکار نه دئ تر ځان ئې ځار کړ

زویو مي خوي دَ خټکو نور کړ
ځما په نقش ئې پوري سور اور کړ
وخت دَ گټنيِ دَ نام و ننگ وُ
بدُو زامنو را څخه خپور کړ

که څوک دِ وښکنځي غیرت پیدا نکړي
دَ ده و سر ته توره تر ملا نکړي
نه حمیت لرې نه شرم ننگ لري
مردِي دِ نشته غیرت پدا نکړي

له دې دنیا نه به آخر سفر وکړي
پاتو به نشي که ډېر هنر وکړي
عمل دَ نېکو دَ وړاندي واستوه
ښه نام دلې پرېږده که هونبره چر وکړي

وخت دَ بهار دَئ خوشحاله څه کړي
ولي گلگشت دَ گلونو نه کړي
سترگي مي تتي شوې گل ته به څه گورم
پیريِ چاري را باندي وکړي

ما چه دا هسي در پسي ځان کړ
دَ دنیا کور مي در پسي وران کړ
د زړه په حال مي واړه پوهېږې
که ډېر هوښیار ئې ځان دِ نادان کړ

یو موتِي خاوري وِي هونبره دماغ ورکړي
ننه په زړه کښې دَ عقل څراغ ورکړي
دَ ملک دَ بندو دَ بست خبري
فکر دَ کښت و دَ کر دَ باغ ورکړي

خوشحاله څو به فکر تدبیر کړي
غم به دِ ورک شي دا کار که څیر کړي
چه نیَکي بدي درته رسېږِي
که حواله ئې ته په تقدیر کړي

ځواني چه ولاړه ور سره ولاړي
ډېري خوبئ که ژاړي ژاړي
بیا به په بیارته ځواني را نه شي
که ئې له پیره له طبیبه غواړي

چه چا ته ورکړي بیا ئې پرې زباد کړي
خپل ورکړه گوره واړه برباد کړي
که توره ما ته کړي په جنگ کښ هیڅ یې
کار دَ مړاني چه چا ته یاد کړي

درخو هوښیاره وه څان ئې نادان کړ
نوم ئې بد اصل دَ آدم خان کړ
تل ئې د مور او دَ پلار پیغور تاړه
په زړه مَیَنه کار ئې دا شان کړ

دم واهه نشي دا چه خدائي کړي
څوک فرعوني کړي څوک موسائي کړي
چه دواړه توکه دِ یو رنگ پیدا نکړل
کبریا ئې کړي که دانائي کړي

 څو ډکي خوني وې چه مرګي لوټ کړې
څو خلقې ئې سَرَه کوټ کوټ کړې
مرګ یو تریخ جام دَي درته نیولي
څو به ترې خوله نیسې دا جام به ګوټ کړې

اې چه له ما نه علم مکتب غواړې
دود دَ عجم غواړې دود دَ عرب غواړې
روغ یې که روغ نه یې راته ووایه
له عاشقانو چه ته مذهب غواړې

خپل دِ پردي کړل پردِي به خپل نکړې
خصلت دِ بد شو خصلت به بل نکړې
غم دِ په برخه شو ښادي به تل نکړې
چه ناقابل یې ځان به قابل نکړې

چه کنګه پیغله شوې کبر دِ ډېر کړ
خصلت دِ واړه په بل بل پېر کړ
چه سپینه خوله دِ ورته نومړې وه
هغه دِ ولي له دِله هېر کړ

اې چه یاري کړې په څو څو غاړې
په تله ورکړې په خروار غواړې
یار دِ دَ خپله لاسه په ګور کړ
بیا ئې په هاي هاي په ورټ ورټ ژاړې

که زه دِ ژاړم چه ته مي نه ژاړې
که زه دِ غواړم چه ته مي نه غواړې
کوښښ به واړه ځما برباد شي
ما به دَ غم په مزريو وداړې

مخ دي له ورايه راته عيان کړ
اور دِ راپوري په خانمان کړ
نظر دِ هورې په بل بل شان کړ
آشنا مي نه ګڼې ځان دِ نادان کړ

څو به دِ تل وِي دا اوړي پاوړي
چه دِ په زړه وي په خوله ئې راوړي
څو ئې ونخوري کله به آوړي
چه بلا غواړي په بلا واوړي

په درسته ورځه چه تلاتوب کړي
دَ دنيا چارِي په څه آشوب کړي
خوشحاله پاڅه دا سړي توب کړې؟
چه چرګ به ويښ وِي ته به لا خوب کړې

چه خيال مکيز کړي هونبره خونريز کړي
چه خپل عاشق سَرَه خيال و مکيز کړي
رانجه چه پوري کړي په برندو سترګو
خنجر دَ جنګ او دَ فتنې تيز کړي

خوار زړه مي واخيست په تا مي باندي کړ
تر ډېرُو ډېرُو اندېښنو مي لاندِي باندي کړ
سترګي د باز دئ زړه مي تمځري دئ
خلاصي ئې نشته اوس ئې دَ وړاندي کړ

خدايه دردمن کړې بې دردان واړه
چه واړه ژاړي د ما په غاړه
خوشحاله ملک دَ بې دردُو ډک شو
دردمن په نورُو ملکونو غواړه

ز

چا ته چه شاه کينِي شاه کښ پرېوزي
بلا چه غواړي په بلا کښېوزي
په څو به روغ اوسې دا فکر ښه وکړه
په پړانګ پرهار وکړي بيا ور پسېوزي

دَ چا چه ډک وِي زړګي له رازه
که په وَيل ئې نکا خوله وازه
يا ئې له خولې نه څه بوي روان شي
يا به ئې رنګ وِي دَ مخ غمازه

که په یجوز لا یجوز پسېوزې
واړه کوهي دي پکښې به پرېوزې
راشه په دین دَ قلندرانو شه
چه بې وسوسه په هر څه کښېوزې

درته به وایم دا دوه رمزه
که پوه پرې نشې لېمه دِ ووزه
څو چه د خپل وي خپل به د بل وي
تر سیال به نه وړې خبره کوزه

تر غرونه پرېوزه تر زړونو پرې موزه
دَ سرو مزریو په ډکه کښې موزه
چه څوک ئې نه پسندي هر چا ته بد وي
په هغو هسي چارُو پسې موزه

په غرونو مه ځه تر غرونو پرې موزه
تر غرونو پرېوزې تر زړونو پرې موزه
زړونه څه واړه برابر نه دي
درومه تر زړونو دَ مړونو پرې موزه

سردار ته بویه دا یَو څو څیزه
چه مَړَني وِي ځما عزیزه
داد و دهش لري دین و دانش لري
نه بې رشتیا وِي نه بې تمیزه

ږ

نيستي هستي دَه که ته پوهېږې
لوئي پستي دَه که ته پوهيږې
بده تر هر څه په دا جهان کښې
خود پرستي ده که ته پوهېږې

زرکِي دَ ښکار خورم بره دَ مېږي
دَ سړو اُوبو يم دَ تَودې غېږي
تنګ لنډ مي مکړه پل دا څو توکه
بې نيازه خدايه که دعا مي نغوېږي

هوښيار ته ګول شه که ډېر پوهېږې
څو خاموشي کړې نه به ستوهېږې
منګي چه ډک وِي کله آواز کا
څه ښه دليل دئ که پرې ګروهېږې

س

څو چه توانېږې هونبره نافع اوسه
تل تل دَ نيکو دَ خصلت واضع اوسه
سود ئې تر جود تر کرم دَ پاسه دَئ
دَ خداي دَپاره متواضع اوسه

که ته پادشاه بې دَ تخت دَ پاسه
خداي ته گداي شه خبر شناسه
عارف دَ ځان شه دوست دَ سجان شه
غیر فکرُونه له زړه وَباسه

زویه مي ډېر دِي واړه عزیز اوسه
په هَره چار کښې صاحب تمیز اوسه
خو یَو بهرام دَئ په خوي ناڅیز دئ
لکه ناڅیز دَئ هسي ناڅیز اوسه

په زړه دَ دواړو خلقو نیکخواه اوسه
هدایت کړُوني دَ هر گمراه اوسه
طمع له چا مکړه سخا په هر چا کړه
بې تخت و تاجه لکه بادشاه اوسه

خوي دَ خوشحال راوړه په زړه خوشحال اوسه
په زړه حلال اوسه په خوله حلال اوسه
مَیَن په شرم دښمن دَ مال اوسه
دَ نور چا مشه دَ ذوالجلال اوسه

که هر څو ډېره ده دنیا تر قیاسه
ځاي دَ دنیا کړه تر زړه دَ پاسه
زه به فتويٰ درکړم چه باک ئې نشته
دنیا سودمنه وِي وَ تا ته ناسه

په عدل و داد کښ په هر چا سم اوسه
وقار هم دا دَي په توره کښ کم اوسه
که ته په کبر دَ ځان لوئي غواړې
گيدي دَ وژلو يې يَو مار لَړم اوسه

طباح چه وَوزي تر يَو څو لاسه
ورځني وخورِي دَ پاسه پاسه
پاتو خوراک ئې خوراک دَ سپيو دَئ
په دا خبر شه سخن شناسه

په شرم ننگ کښ دَ دنيا وَلاړ اوس
دَ دين پکار کښ له دنيا ولاړ اوس
په خپلو باغ شه رو رودبار شه
و بيگانه وُو ته سخت لکه گاړ اوسه

آسمان که نه کا خِسَت دَ پاسه
لکونه راشي دَ خوشحال تر لاسه
چه تار پتار ئې په خلق نه کا
ته دا خبره له زړه وباسه

دولت چه مومي دَ چا له لاسه
نکبت هم مومي له هغه ناسه
دي دِ په مثل پروردگار شه
بد کړې که نه يې ترې بې هراسه

ش

اندېښنې مکړه ډېري دروېشه
دنیا به نه مومې تر قسمت بېشه
شکر غني لَره صبر دروېش لره
که کا هم دا دِ کا هر چه شِي پېښه

چه ئې لرزه وه په ملک له جیشه
زړه ئې ښادکام وُ له هره عیشه
گوره په گور کښ هغه شاهان دِي
چه ږغ ئې نشِي دَ مرگ له طیشه

ما دَ دانا کړه دا وینا خوښه
ړانده دِ نه ځِي بې عصا کښه
طمع مَرغونه په دام بندي کا
سړی خواریږي له خپله اشه

ض

دَ ښو خبره دَه په هر چا فرض
درته به وکړم پوره دوه عرض
دَ بدخواه ومنِه د ښځو مه منه
له مرگ مه تښته تښته له قرضَ

ق

و خداي ته خوار دي بهتر د خلق
له ځانه پرې کړه باور دَ خلق
که خپل دَ خداي يې په حقيقت کښ
مؤمن دَ خداي شه کافر دَ خلق

ک

له زاغه زده کړه دا دوه درې توکه
يَو چه رزق نړدي کانده ته دوکه
بل چه دُخول کا مخفي له خلقو
بل چه په تراه وِي له واړه لوکه

بارک مَيَن دئ په دا دوه توکه
په سپينه وازده په سپينه روکه
بولاق دَ وينځي په خوي خصلت دئ
ور لَره بويه لويه متروکه

که پند مي نغوړې مکړه دوه توکه
خواست دَ خسرې له خپله روکه
دروغ خبره په خوله را مه وړه
په کار و بار کښ له واړه لوکه

څونبره د خوا ده و ما ته ډکه
چه تَشَوِې ئې په ما فلکه

هم دِ پېري کړه په ما تعيينه
هم دِ مېږځي کړه دَ مغل را لکه

په نيلي سپور يې کرکره لکه
دعوا دَ کبر په زړه کښ کلکه
که فهم وکړې چمجي دَ غُلو يې
هونبره لوئي کړې دَ غُلو ډکه

تل ئې خبري له ښه خوراکه
ذکر مذکور ئې له ښه پوښاکه
خپل کسب هيڅ نه واړه له ظلمه
هي توبه توبه له هسِي ژواکه

گ

جن په حجاب کښ دَ مور له ځنګه
مګر ځان ژغوري دَ مرد له چنګه
که په صحرا ګرزي که کوڅه ګرده شِي
شنده به ور کا په خپله تنګه

هر ګوره ښه ئې دَ باغ سل برګه
سر دِ راوکيښ دَ شير له تخرګه
ستا په ديدار مي سترګي خوږيږي
زړه مي را وَوت دَ غم له درګه

که زړه دِ خلاص وِي دَ شک له رنګه
اندوه به نکړې دَ غليم له جنګه
برېستن دَ خوب دَه که صف دَ جنګ دئ
دا دواړه توکه نه دي دوه رنګه

که سَرَه ټولي کړې دَ کلي چرګي
نه واړه چرګي نه دَ باز سترګي
نه دوه سو کښلي جونه بې باکي
نه يوه کښلې دَ پاکي پېرګي

مغل بې قدره پښتون بې ننګه
توبه له توري توبه له جنګه
تسبيح په لاس کښ په نظام پور کښ
ناست په مسجد کښ جمدر تر څنګه

غليم مي زر دِي په دا دوه رنګه
لکه چه راشي ځي مي له چنګه
بل په آسانه را لَره نه راځِي
بې سپيني توري بې ډېره جنګه

ل

دَ ځان مي وليدَل اخوان مي وليدل
یاران مي وليدَل دوستان مي وليدل
چه ښه مي ځير کړل واړه سړي ندي
سگان مي وليدَل ددان مي وليدل

چه ئې مخمور وې سترگي بې مُله
سنبل ئې هيڅ وُ تر ښه کاکله
وگوره ولاړل هغه مخونه
چه ښايسته وُ دَ باغ تر گله

راشه که گورې اهل نا اهل
يَو ابوبکر وُ بل ابوجهل
په ابوبکر محمدﷺ نمر وُ
په ابوجهل تر سَهَا سهل

دا سبز گلونه گوره خوشحاله
گوره چه څه شِي تر بله کاله
لکه چه گل دَي هسي ستا عمر دي
راشه خبر شه له دې مثاله

که ډېر اغزي لرِي په څنګ کښې ګله
اغزي دِ نه ويني شيدا بلبله
چه پر مَيَن وې عيب ئې نه ويني
هر څه ئې آخلې بې تامله

ياران مي ولاړل تر خاورو لاندي شول
موږه ئې پرېښوو تر موږ دَ وړاندي شول
په ګور ئې ورشم سپاندِي پرې ووينم
مګر زموږه دَپاره سپاندي شول

چه دَ ليدل وُ هغه مي وليدَل
چه دَ خوړلو وُو هغه مي وخوړل
آخر که ګورې دا واړه هيڅ دي
لکه مي ووَيل هسي مي ومَنل

دا يم زه تير شوم تر اويا کاله
ته را خبر يې يا زوالجلاله
دا غم مي نه دئ له اعداء ليدلي
لکه ئې وينم له خپله آله

که لوي ملا شي په لوستل لوستل
آدم که نشي لوستن[١] دي لوستل

---

١. لوستل: يعني ويل، قرائت (لوُستل) يعني خپورول او تيتول او خرابول.

ځني لُوستل کا ځني لوستن کا
په شان شان کېږِي سبق آخيستل

وخت دَ پېرئ راغَي خوشحاله
لا دِ په زړه دِي دا يَو څو خياله
خيال دَ ننگونو خيال دَ جنگونو
خيال دَ دلبرو له خط و خاله

دَ مرد دَ علم دَ هنر له حاله
زر خبر دار شي له قيل و قاله
دَ نفس له حاله ئې هاله خبر شي
چه ورسَرَه وي په يو څو کاله

خبر هيڅ نه يم له خپله حاله
حال مي به څه کړې يا زوالجلاله
تکيه مي ستا ده ستا دَ کرم دَه
دايم در تلوني شوم ډک له وباله

که ښايسته يې په مخ تر گله
بوي د جفا ځي ستا تر کاکله
گل که زيبا دَئ چه بې وفا دَئ
ځکه فرياد کا ځنِي بلبله

گل ته گويا شوه دَ باغ بلبله
چه ناز ډېر مکړه دَ چمن گله
گل وې په بخره دَ کښلیو ناز دئ
خبري مکړه بې تامله

گل په شونډو په مخ من کلي
سترگي دَ باز دِي بانړه منگلي
که يو لک کښلي وبله ټولي شي
يو لک من ته يې نوري من گُلي

غريب يم بولم دَ غربت بدله
رنځور شو دواړه دَ بابا دله
نابود بولاق دي که بر وړي دئ
راغلي مه وَي تر بَرمَوَله

زه هيڅ خبر نه يم له خپله حاله
هغه جنين يم بې قيل و قاله
وړي شم وژاړم موړ شم خندا کړم
هونبره پوهېږم په څو اشکاله

م

دا یم که زړه له دلبرُو ونیسم
پسي ړندېږم زړه به په څه نیسم
څو مي ژوندون دَئ پدا دنیا کښ
زړه به له کښلیه مخه وَ نه نیسم

ما وې چه تا به دَ ځان په رنګ کړم
لکه ملنګ وې زه دِ ملنګ کړم
سږ دِ دوهین شوم تَر بله کاله
دَ ځانَ به لویه مصلې لنګ کړم

نه مرد دَ کفر نه مرد دَ دین یم
نه دَ ګمان یم نه دَ یقین یم
په دواړه توکه مذبذ بین یم
هم په زړه تور یم هم په زړه سپین یم

قرآن دَ وړاندي په لاس کښ جام لرم
په لون لون حلال حرام لرم
عمل مي تریخ دَئ که خوږ کلام لرم
نه درست کافر یم نه درست اسلام لرم

لينده چه نه وِي په غوږ يوسمه
غشي چه کوږ وي پر خانه کمه
نه به دَ نخښي گذار پرې وکړې
نه به په غشي کړې غرڅه بې دمه

دا ته يې ياره که دا زه خواب وينم
تا ته يې ياره که په شپه آفتاب وينم
چه ستا دَ زلفو نگهت مي ولېده
مه تور عنبر وينم مه مشکناب وينم

چه جدا شوي ياران تر زړه کړم
لېمه په ډېرو ژړلو سره کړم
کښېنم بيا صبر دَ خداي په کړه کړم
چه صبر نه کړم وايه نور څه کړم

دا ډېر فکرونه چه صبح و شام لرم
چه فکر وکړم واړه ئې خام لرم
خلق په منځ کښ دَ اختيار خبري کا
فهم مي وکړ دَ اختيار نام لرم

دَ څرخ له څرخه و څرخ ته ساز شوم
نيازمن دَ هر هر ناکس دَ ناز شوم
لکه په لاس دَ بې شناختو کښېوزِي
هسي بې قدره پر ماتي باز شوم

په زړه کښې ستا دَ کوڅې غبار لَرم
په سر کښې ستا دَ پیالې خمار لرم
پرېشان دَ زلفو بېمار دَ سترګو یم
زه دا دوه توکه له تا یادګار لرم

په غم دِ سوي لوګړن زه یم
سبا بېګا دِ په اوښیو اُوبه یم
دَ عشق سپاره دِ په ما هړانده کړه
په رنګ ځبېښلي سوي په زړه یم

مست یم په سر کښې مستي دَ مي لرم
چه په نشا ئې کي کي لرم
رقص مي په تار دَ هغه رباب دئ
چه په نغمه ئې هَي هَي هَي لرم

پیري په ما راغله زه ئې خراب کړم
په پېچ و تاب ئې دَ هر اسباب کړم
هر هر اسباب ئې له ما نه یووړ
فائده مي کومه چه پېچ و تاب کړم

یار مي کافر دئ زه مسلمان یم
دَ ده له بده خویه په ځان یم
زړه ئې ځما له کوګله وکیښ
ځني په وېره دَ خپل ایمان لرم

ځار شم بلهار شم دَ یار تر نامه
دَ یار تر خطه تر ښه پیغامه
باد چه را والوزِي دَ یار له لوریه
ور سَرَه راوړي خوښي تمامه

سخ خو د ما دي چه هسي یار لرم
چه ئې له لاسه دا زړه خوار زار لرم
که راته کښېنې په تا ډېر کار لرم
در به ئې پرانزم دَ ګلیو بار لرم

تا چه پیدا کړه هونبره اقوامه
حکمت دِ څه دَئ یا ذوالاکرامه
تا چه پیدَا کړه حکمت ئې تا زده
موږه هیڅ نړده په دا تمامه

چه ځان ته ګورم لا هسي زوړ نه یم
چه څنو څنو چارو ته جوړ نه یم
چه غابښ مي پرېوتل فساد را وشو
که هر څو غوښي خورم به غوښي موړ نه یم

نه زر په کور کښښ نه کښت و کار لرم
وابست له ځان سره تر سل بسیار لرم
رازق دَ خلق یې په دا اقرار لرم
څه غم چه تا غُندي پروردګار لرم

له خپله بخته و چا ته زار کړم
زر مي اغيار شي چه زه ئې يار کړم
نور مي توبه ده که اکوړي راشي
نه به ئې يار کړم نه به ئې پلار کړم

زه که مي خور يم يا شاهد باز يم
فسق و فجور کړم گنده په نماز يم
اندوه مي نشته خبر په راز يم
په ولا تَقنَطوُا و کرم ته ساز يم

زه تا پيدا کړم به دا قائل يم
که بيا مي وژنې دلگير په دل يم
وايې چه بيا به دِ بل ژوندُون وِي
هر چه ته وايې زه په منل يم

دَ کوب و چوب دِي دا څو اقوامه
اول عورته واروه اې خامه
آسونه خرونه مرَيونه اوړکي
بل رعيت دَئ په دا تمامه

خالق څما يې په دا پوهېږم
حکم دِ حق دَئ منم گروهېږم
چه دِ ظلوم او جهول پيدا کړم
په بد مي نيسې دا اندوهېږم

پيري په ما راغله زه ئې تاراج کړم
زه ئې محتاجو وته محتاج کړم
رنځ دَ پيرئ دئ بتر بتر شي
فائده ئې کومه چه ئې علاج کړم

منصور چه مست وُ له هغه جامه
جرعه ئې راغله ځما تر کامه
منصور په دار شو زه به لا نور څه شم
که راز مي ورشي تر خاص و عامه

که ويني ژاړم گرېوان چاک چاک کړم
په غولي گرزم غوغا بلغاک کړم
په دا به تللي ياران را نشِي
سکه بايده دا دي چه ځان بې باک کړم

خواره حيرانه بني آدمه
په هيڅ غمجنه په هيڅ بې غمه
خاندې وژاړې وژاړې خاندې
دا چار دِ تل دَه له عمره سمه

تر غينَ تير شوم دا هسي زه وينم
احوال يَو دوه ويني زه يَو اُوه وينم

ترف که درشم غفد[1] سبږ کال دي
اوه به شل وینم دا کار زه ښه وینم

که هر څو مست یې اې دُر د آشامه
مستي دِ هیڅ ده څما تر جامه
ته لا َخبر یې له ننگ و نامه
څما مستي دَه علي الدوامه

اولاد مي ډېر دي منت دَ خداي لرم
دَ واړو مهر په زړه کښې ځاي لرم
یَو څو بد بخت دي زوال ئې ژر وشه
دَ دوي له بده خویه هاي هاي لرم

مرگ را نیژدې راغي پیرۍ کر کړم
غاښونه لاړل غم دَ بصر کړم
وخت دَ آرام وُ دَ زړه دَ کام وُ
قسمت په غاړي په غرونو سر کړم

تل به شړلي لیږلي تا یم
بیا په دا کار کښې کږلي تا یم
چه ستا په نه دیدن دَ ځکندن شوم
که مي ته نه وژنې وژلي تا یم

---

١. ١٠٨٤.

چه ځان ته وگورم ځان گنهگار لرم
دَ نفس له لاسه فریاد چغار لرم
حال مي به څه وُ که استغفار نه وي
شکر چه ژبه دَ استغفار لرم

دَ مرد چه نه وِي وینا محکمه
په ده به نشي درغله سمه
چه یو ئې زړه وِي یَوه خبره
خلاص وِي له همه خلاص وي له غمه

خبر دَ دهر په مکر دروه شوم
دا څه چه ښاد شم یا په اندوه شوم
نه ئې ښادي شته نه ئې اندوه شته
دواړه فساد دِي چه ښه پرې پوه شوم

مرگ را نیژدې راغي زه لا غافل یم
په شور و شر کښې دَ دنیا تل یم
په تور ویښته مي سل گناهونه
په سپینه ږیره لا ډېر خجل یم

که ته جفا کړې زه به وفا کړم
که ته ښېرې کړې زه به دعا کړم
څو دا جهان دئ هونبره دِ ته وې
که ته مي نه وې نیاز به په چا کړم

زویه که هسې وې لکه چه زه لرم
که هر څو ډېر دي یو زویه نه لرم
یَو یحیې خان نشو یَو اکوړي نشو
چنجو منجو دي پټ به ئې څه لرم

دَ ښکار پکار کښ که هر څو ښه یم
چه باز مي ځان دي هغه یو زه یم
په باز که هر څو قاز و کلنگ نیسم
ږیره مي سپینه شوه میر ښکار لا نه یم

دا آزمیښت گوره په ما چه زوړ شوم
له نورو چارؤ په زړه کښ سوړ شوم
را پاتو مینه دَ ښو دلبرو دَه
چه زوړ شوم لا ئې په عشق کښ جوړ شوم

خلق هوښیار دي زه لېوني یم
نه اوسني یم لا لرغوني[1] یم
هغه چه لافي دَ هوښیارۍ کا
تشي درمي دي پکښ گڼي یم

هونبره خطا لرم څو چه عاقل یم
هونبره هوا لرم خو چه فاضل یم

---

۱. یعني سابق، دمخني.

تسپې په لاس کښې زړه په وسواس کښې
ولاړ په باطلو کارونو تل یم

اوس زه په خپلې چارې خورسند یم
مال ملک مې نشته زاهد څرګند یم
خو دا عالم مې ور پسې نه پرېږدي
لا ځنې نه شلیږم په قسمت بند یم

توبه مې وکړه له میو پیر شوم
پسرلي چه راغي په زړه دلګیر شوم
دَ ګل په مخ مې باده را واخیسته
بیا دَ ځوانۍ و کار ته خیر شوم

مرګ دَ نا اهل سبا بیګاه غواړم
دعا مې دا ده الله الله غواړم
ځما توبه دَه دَ بهرام له خیره
دَ ده له شره امان پناه غواړم

لکه ملنګ وې زه دِ ملنګ کړم
لکه بې ننګ وې زه دِ بې ننګ کړم
څوک یې خبر دِ ذاته نه یم
په څه خپلوي دِ دَ ځان دَ څنګ کړم

په سردارۍِ چه پوهېدلي یم
سرداري غم دَه ترې ترهېدلي یم
ور ځني وتښتم په غاړې غرونو
لا ئې تر اوسه په غم نیولي یم

چه خپل عمل یاد کړم خاوري په سر لرم
ډک له گناهَ تمام دفتر لرم
وخت دَ حساب راغي بله تکیه نشته
تکیه دَ خداي لرم دَ پیغمبر لرم

که نور په نورو چارو جلي ستا یم
زه به دَ تورو په کار علي ستا یم
ورود دَ رسول دي وربانديي ښائي
که ئې له فرقه بیا تر تلي ستایم

دَ چا چه نه وِي دَ سترگو شرم
درته به نه وِي په پندونو نرم
ځني امان غواړه که دِ بسر وِي
پلار والي پرېکړه دَ بې آزرم

که دِ له خویه چا ته فریاد کړم
یا هیڅ دم نه وهم صبر بنیاد کړم
په دواړه توکه ځما پروا نکړې
یَو څه ناترس یې څه به دِ یاد کړم

په غم کښې شوخه بني آدمه
دربانديِ راشي څو څو ماتمه
شيرين ياران دِ په مرگ جدا شيِ
سخت يې چه نه چوې له ډېره غمه

زه په خپل ملک کښې خو دا دوه دم لرم
ښايسته پردي نصرت قدم لرم
يوه مي توره دويم مي ډال دئ
پدا څو توکه عرب عجم لرم

په خوب کښې هر کله بوي دَ دنيا وينم
جرگې جنگونه هوس هوا وينم
مگر يکلخته دَ دنيا سړی يم
چه نه يَو شيخ وينم نه يَو مُلا وينم

خبر هيڅ نه وم چه ورَځ وه کومه
چه زووم سعد وه که نحسَ شومه
غمه په چرته غلط غلط درومې
غرض په ما لرې دلې را درومه

شهره په واړه عالم مدام ښه يم
پرېبږده په خوله کښې دَ خاص و عام ښه يم
شيخه ته شيخ يې زه رند هيڅ مه وايه
ته دِ نېکنام اوسې زه خو بد نام ښه يم

مرگ را نیژدې شو زه دا ارمان لرم
که زوړ لیده شم اختیار دَ ځوان لرم
ارمان مي جونه دِي دَ نام جنگونه دي
مقصود مي ښکار دَئ غم دَ ایمان لرم

زوړ کړم غمونو دَ اشنا زوړ کړم
له کل هوسه ئې دَ دنیا سوړ کړم
څوڅو تاونه را باندي تیر شوه
کومي مې وچ کړ هجران رنځور کړم

پریشان په ځان کښ په ډېر حیرت یم
څه وم دا څه شوم په څه حالت یم
چه تل مي ځاي شول غرونه رغونه
زه دا په چا پسي مجنون صفت یم

چه سر دِ خوړ شي امان امان کړم
وایم چه رنځ دِ واړه په ځان کړم
څو دا جهان وي هونبره دِ ته وي
که نه اور به پوري په درست جهان کړم

دَ ښکار په کار کښ زړه دَ ځوانۍ لرم
غم دَ پیرۍ دَ ناتوانۍ لرم
سترگي هغه ندي هغه قوت هغه ندي
چه باز په لاس کړم خو حیراني لرم

وایې جنت لرم حور او قصور لرم
بل دار تر دانه په نعمت پور لرم
چه وایې هسي دي واړه منلي
ما ته دا پرېږده چه دا حضور لرم

که دا گناه دي چه په تا چور چور یم
سکه سر تر پایه له گناه پور یم
دَ تورُو زلفو په مار دِ وخوړم
گونه مي زیړه په زړه رنځور یم

په غم غمجن وم په خوب کړمن وم
خلاص له غمونو ستا په دیدن وم
په خوب په هسي رنگه اوده شوم
چه خلق وینې وي زه په خفتن وم

خواره حیرانه بني آدمه
چه دِ خمیر دي خاوري له غمه
یَو دمِ که وخاندې پدا دنیا کښې
بیا دِ ژړا وِي په ځو ځو دمه

ن

کله د خاصو نصیحتونه
کله دَ عامو ملامتونه
لا دَ اوله په عشق کښ دا دي
بیا پسي نور نور فضیحتونه

نادان په سر لري ثیره زرینه
هوښیار دوه گزه پټکي لرینه
تر هر څه گوره دا بد ترینه
نادان چه پائي هوښیار چه مرینه

دَ مرد چه نه وِي لَمَن خیرنه
پاک وِي په ژبه پاک وِي په ژمنه
که زر بلاوِي اندوه دِ نکا
فرښتې به واړَوي بلا لَه دنه

ځواني مي ولاړه په غفلتونه
په غسرتونه په شدتونه
لولۍ چه زاله شِي تسپې په لاس واخلي
هسي مي اوس دي دا طاعتونه

و چا ته وایم دا ښه پندونه
چه دَ منلو مات شول بندونه
پلار د خپل راي شو زوي دَ خپل راي شو
جدا جدا دِي سرَه سندونه

چه غم ئې نه وِي له ناحقه خونه
اور به ئې ولگي په درسته خونه
نیست و نابود به شِي په دا دنیا کښِ
هورې به پاڅي تور تور مخونه

پند دي سودمند دَي واوره توررزنه
اسانه نه ده دَ سر ښندنه
مصلحت مه پرېږده دَ خپله لاسه
هم به خپل راز لرې دَ زړه دننه

کار چه خفه شي په افکارُنه
واړه ابتر شِي هغه کارونه
ځني کارونه نن لکه گل دي
کانده هغه شِي لکه خارونه

تا ته چه شمار کا دَ چا عیبونه
چا ته نه شمار کا دَ تا عیبونه
دَ سخن چینو مخونه تور شه
په مخ ثتا کا تر شا عیبونه

اې چه خبري کړې خوږې شیریني
ولي دِ ووتې په عمل کښِ سپیني
گفتار سور گل دَئ د انار دَ وني
کردار انار دَئ که ته ئې ویني

هونبره ثواب دي څو مفسدان وژني
څو مفسدان وژني ګنه ددان وژني
و بال ئې واړه ځما په غاړه
فتوا دَ عدل ده څو چه بدان وژني

که کاږه نه وَي دَ چا غوږُونه
موږه به ووې دَ سود پندونه
که ړندې نه وَي دَ خلقو سترګي
موږه به وښَيل ورته ملکونه

کښلي ځوانان دِي که کښلي جونه
پرې مي سلام دي موږه به ځونه
سخ دَ هغو دئ چه لمن پاک وي
قضا ئې نه وئ روژې نمنځونه

آخيست چه نه شِي په غاړې غړُونه
وري د عشق دئ موږه ئې وړونه
مست مست بارونه به مست مست اوښان وړي
غرض پرې څه لري غوايه يا خرونه

تا چه پيدا کړل هونبره ملکونه
ربه په تا شِي دا قدرتونه
که تا پرې نه کړَي دا بارانونه
واړه به هيڅ وُ دا سمي غرونه

ربه چه مات کړې دا صورتونه
بیا به ئې ساز کړې په حکمتونه
د نور چا نه دي دا صنعتونه
ربه په تا ښائي دا قدرتونه

دروغ که آړ وي بلا له تانه
دروغ خوي مکړه اي ځما ځانه
راستي پرې مېړده له خپله لاسه
خداي به په تا کا ګرانه آسانه

دَ شیخ شاب سَرَه تل طرباني
دلبري ښې دِي بې ادباني
هغه به ولي غم دَ پیرۍ کا
چه تل تر څنګ لري شکر لباني

نه سره سم دي واړه مړونه
نه سَرَه سم دِي دَ هر چا زړونه
زړه هم هغه ګڼه چه لکه غر شِي
که باندِي را شِي هزار غمونه

چه تجلي وه هغه مخونه
سپیرې ایرې شول دَ ګور په خونه
دَ صورت ونه تابوده ونه ده
هم ئې ښاخونه څي هم ئې وېخونه

نه اوس څپلوي شته نه پیوندونه
ګډ سَرَه نه دِئ دَ چا سندونه
خوشحاله بس کړه خاموشي ښه ده
و چا ته وایې دَ سود پندونه

دین چه خالي شِي له ښه یقینه
کفر بهتر دَئ تر هغه دینه
چا دا خبره څه ښه وَیلې دَه
ما ته لینده دَه ناقصه مینه

که دِ هر څو وکړې دَ دنیا عیشونه
کوټونه مات کړې پخپل جیشونه
عمر دِ ډېر شِي له جَم دَ عمر
په تا به وشي دَ مرګ طیشونه

نه اور بشینه دَ خپلي خونه
نه چه غنمینه دَ بلي خونه
ځنو بې ځایه خوني تالا کړې
په ځاي مردانو خوړولي خونه

د مرد پیغور ده جامه وریښمینه
نه دِ مهینه وِي نه لا رنګینه
دا کِسوتونه دَ ښځو بویه
ښیوه دَ مرد دَه په جامه سپینه

نفس په آرام دئ زړه په خوندونه
دا دواړه زده کړه واروه پندُونه
نفس په لنده په وچه آرام وکا
زړه په خوندونو مات کا بندونه

قرآن چه لوست شِي په هغه خونه
ځني به ديو کا خپمه بيرونه
څو چه ښادیِ دَ دواړو کونو دي
پرې به دَ ده شي خونه مشحونه

دنيا مي وليدله دَ دنيا كارونه
ښادي ئې غم دئ گل ئې خارونه
څو درته پريوزي په انبارونه
په زړه دِ پريوزي هونبره بارونه

زه تا پيدا کړم له ما ؤطينه
بخره دِ را کړه دا دين متينه
دين مي منلي دَ پاک رسولﷺ دَي
ځما توبه ده له غيره دينه

څه ښه بادشاه وې شاه جهانه
هم غور رسه هم قدر دانه
چه ته ئې بند کړې زويه دِ نَدَي
يوه بلا دئ پيدا له تانه

هوښیار هغه دئ چه سخت جنګونه
تر خیرَ راولي په فرهنګونه
نادان هغه دئ چه پکار دَ صلح
ګډ کا دَ شر دَ فساد رنګونه

په فتنو ډکه توره اسمانه
لا به دِ کله شِي دا خونه ورانه
چه بل یو نوي جهان پیدا شِي
ګنُدِي څوک بیا مومي خلاصي له تانه

ما ډېر تېځلي دِي بد خوي آسونه
چه غلا دَ زړه لري بد وسواسونه
تېکه هیچري په متروکه نه ځي
که په وَهَلو سَرَه کا لاسونه

هم مي دولت شته هم مي ملکونه
هم مو ځوانان دِي هم لوي لوي غرونه
دا واړه هیڅ دي په کوم حساب دي
چه په کښې نشته ښه ښه مړونه

چه عاشقي کا پریږدي ننګونه
قبول کا توري توبري جنګونه
خپل زړه خالي کا دَ یار وَ میني ته
له زړه نه واخلي نور نور رنګونه

که هر څو تېر يې تر صحبتونه
علم ادب لرې فصاحتونه
لا به پخپله ژبه ډېر فهم کړې
دَ ژبي ډېر دِي قباحتونه

بلبلي څه غواړې له گلستانه
گل به بيا نه مومې بې له خزانه
لکه خوښۍِ دَ گل دَ وصل وِي
غم به ئې هونبره وي بيا له هجرانه

تر سر تر پايه کښلي مخونه
دا يو يوسف وُ دَ پلار په خونه
هر مخ چه ووينې زړه دِ پرې خوښ شِي
مخ هم هغه گڼه کړه پرې سخونه

وُنه تل نه وِي سرَه يکسانه
لښته وِي ونه نشي سته شي جانه
خوشحاله مکړه ماڼه له چانه
ته هم آسمان کړې په څو څو شانه

هغه مي سترگي وې چه په ملکونه
غرڅه به ما ليدل په ليري غرونه
پيري چه راغله چه را نيژدې راشِي
هاله ښه ځير کړم آشنا مخونه

که عقل ورک شِي له دې جهانه
هيڅ پاتو نشي اې ځما جانه
هيڅوک به نه وائي چه زه نادان يم
هر يَو به ښه ګڼِي ځان له لقمانه

دولت خيمه دَه زويه ميخونه
ښه زويه زېږِي دَ پلار په خونه
غم دَ مور پلار دَ دولت ناتار وي
تور شه دَ بدُو زويو مخونه

خوشحال چا ته وايې پندونه
خلق خوشحال دي پخپل سندونه
که زړه دِ وار کا ژبه قراره کړه
مات دِي دَ پند دَ باړي بندونه

نظر مي وکړ په کتابونه
ډېر ئې ښَيل دِي ډېر ئې بابونه
نوري به نشي ازلي چارِي
که ثوابونه نه دِي که عذابونه

هغه مي سترګي دِي چه په ښکارونه
غرڅه به ما ليدَل په کوهسارُونه
اوس چه باز واچَوم غوټه ئې نه وينم
آه د پيرئ دِي دا آثارونه

مرهم په زړه بړده په پرهارونه
دانا به گل کري نادان خارونه
په هر هره سوړه لاس مه منډه
پکښې به خوب کا خوني مارونه

چه در سره کښېني يَو شو شيطانه
ياران به ليري کړې له خپله ځانه
سود به دِ نه وِي بيا به ارمان کړې
ارمان به يوسې تر گورستانه

چه خبردار شوم له دې جهانه
څه مسخرې کا په هر چا ځانه
هوښيار لا هونبره په ځان خوښ نه وي
لکه نادان کا خوښي له ځانه

خوشحاله مه کړه ماڼه له چانه
فکر په زړه کښې وکړه اې جانه
په تا چه کېږي دا هونبره چارِي
بلا دِ واړه دَه له خپله ځانه

هغه چه نه لري پنام و تنه
و مخ ته مه کړه دَ هغه کتنه
که سکه زوي دي يَو سگ ئې وگڼه
په ښه په بد ئې مه کړه پوښتنه

ښځه چه پاکه وي او پاکدامنه
دَ دې په نور وِي خونه روښنه
پل دَ ناپاکي لکه اوربل وِي
په خونه بل شِي دَ دې له تنه

درته به وَوايم دَ ښکار رازونه
چه سَرَه ونښلي دَ ښکار بازونه
تر منځ به خلاصه شِي دَ ښکار هيلۍ
آسمان ته درومي په پروازونه

دا منصبونه دا انعامونه
واړه زندي دِي واړه دامونه
پښتون مغل به سَرَه دوستان نشي
خوشحال ئې مه وينه دا اکرامونه

دا اکرامونه دا انعامونه
دَ چا په ياد دِي هسي کامونه
په بوي دَ ميو مست شم صوفي يم
ساقي را سر کړل ډک ډک جامونه

عثمانؓ دِ ووژمي خوني آسمانه
عليؓ دِ هم کړ په تيغ بې ځانه
حسنؓ حسينؓ دِ دواړه شهيد کړل
اوس به ته واړَوې توره له چانه

دَ ننگ خواهانو تربیتونه
دَ بد خواهانو سیاستونه
چه دا ئې نه وِي ملوک ئې مه بوله
که هر څو ښه وِي په خصلتونه

که کښلي ټولي شِي سرَه لکونه
را باندِي پریوزِي دا فلکونه
خپل یار به هیچېري پکښ غلط نکړم
که دا مي سترګي وي دا کولکونه

که ډېر ښکارونه وه که ډېر بارونه
واړه مي ولیدل نور نور رازونه
چه خبر دار شوم په انجام دَ چارِي
یا بزِغ دَ توري دئ یا نمازونه

لاري دشواري غاښي غارونه
اوښان پرې بیایي په قطارونه
که څړه روې دَ غره په سر به ځې
دَ غره به سر به ځِي لښلي بارونه

چه دَ شیخئ نمط لرینه
شیخي دِ کاندِي په بزیره سپینه
ځواني به ولي حبطه ځینه
ښه مخ دِ ګورِي شراب دِ څښینه

په باغ کښې ګوره لاله ګلونه
یاقوت پیالې دِي غواړي مُلُونه
ساقي را پاځه تر دا دَ پاسه
بې میو نشته تحملونه

پنړ پنړ شکري هسي شیریني
په هر سپي نغري په مخ نسریني
مین ستا هسي په غم کښې کسي
تلي خبري ستا شکرینه

ډوډۍ غنمینه وِي که اوربشینه
په وخت دَ لوږي خوږه لګینه
موږ دَ نباتو حلوا ته نه ګورِي
هوښیار به پوه شِي پدا رازونه

که باوري شي د ښکار بازونه
بیا ئې نظر وِي پروازونه
ښځي هم هسي دَ ښکار بازونه دِي
هوښیار به پوه شِي پدا رازونه

چه بد ئې ژواک وِي بد ئې رنګونه
نه مصلحت لَري نه آهنګونه
نه ډېر دولت لري نه ډېر عزت لري
له هغو څه غواړې شرم ننګونه

که ته وفا غواړې له ما نه جانه
وفا به نه مومې له دې جهانه
وفا به بيا مومې په بل جهان کښې
چه عوضونه نه وَوزِي له ميانه

په تا که راشي ډېر محنتونه
يا راحتونه فراغتونه
ته ئې په نور چا حواله مکړه
چه ازلي دِي دا قسمتونه

دَ ملوکانو دَ قرب بامونه
لوړ دِي پرې نه خېژه پلهېر گامونه
که ناگهانه ورځني وَرغړې
روغ به بيا نه مومې خپل اندامونه

خداي دِ اضغاث کا دا وران خوبونه
چه اوس ئې وينم په آشوبونه
دَ روم لښکري په هندوستان راغلې
نسکور دَ شاه دَ خيمې چوبونه

و

تر سر تر پایه ککړ په غلو
په لاس نیولې دسته د گلو
کښېنه مستانو ته صفت دَ میو کړه
نوم اروېدلي چېري دَ ملو

دا کار سړیو زده نزده ددانو
نظر چه کاندي په فرقدانو
عشا چه ودري نه سر دَ قطب
جوزا نور تېر شي اې بخردانو

جهان په کام دئ دَ وفا کېښو
قصد ئې له چا دَئ له بد اندېښو
عمل دَ ښو کانې بلا تر پېښو کانې
اې بد عملو په بلا پېښو

شکر په دا چه له نېستَ هست شوو
عقل ئې را کړ خداې پرست شوو
رتبه به کانده په عمل مونده شي
عمل کړي ولي په همت پست شوو

سوگند مي ستا نه په سترگو تورو
په زړه دَ تا یم په خوله دَ نورو
پربېرده له هر چا سَرَه یو مخ ووړم
له ما به څه وړي په کیسو سپورو

خاندم په زهد دَ فاسقانو
خاندم په بذل دَ احمقانو
چه نه ئې دين شو نه ئې دنيا شوه
چاري بې نه وي دَ لايقانو

يا بد تر ښو کړه دَ پرديو خپلو
يا غم ته واخله توښه تر تلو
دَ دواړو توکو سود و زيان خپل گورم
حاجت هيڅ نشته نور دَ وَيلو

يارئ ښې وي دَ ښو بخردو
چه په کښ نشته وهم دَ بدو
دَ ناکسانو ياري دَ ددو دِي
سودمني نه دي ياي دَ ددو

راپاتو يو نشو دولس مي ترونه وُ
ولاړل فنا شول چه اولسونه وُ
څه بادشاهان ولاړل څه څه خانان ولاړل
چه په دربار ئې وَلاړ زرگونه وُ

کښلې دلبره دَ څورلس کالو
خوله ئې خوشرنگه حقه دَ لالو
راغله ژر ولاړه ځما زړگيَ ئې
يووړ په دواړو سترگو ملالو

واوري چه ووري په سپيرو خاورو
خاوري سپين زر شي په سپينو واورو
په منځ دَ دلو په منځ تېري کښې
سَمه غر سپين شو په سپينو واورو

ښه وصيت دَئ دَ بخردانو
يار دَ ددانو شه نه دَ بدانو
بدان دِ ځان وړي هم دِ ايمان وړي
ايمان خو خلاص کړه خپل له دَدانو

کلي مي وليدل دَ ناکسانو
واړه په خوي کښې دَ کرگسانو
گوتي په هيچا پسي دَ وړوندِي
خپل گذران بويه همنفسانو

پيغمبران وُ شاهان خانان وُ
ډير خوښ له ځانه ښه ښه ځوانان وُ
له دي جهانه هسي روان شوه
وايې چه کله په دا جهان وُ

که چېري وار راغي بيا به خبري کړو
خلق به وير کا موږ به سندري کړو
دا ډېر زنگونه چه پراته په زړه دي
طمع اميد لرُو گندِي ئې ليري کړو

پیرئ پریستم له تا لا ښونو
هاي کښلیو سترګو کښلیو غاښونو
هغه خوړل نشته هغه لیدل نشته
ولاړم له نورُو ښو معاشونو

موږه میږي یو په مځکه ګرزو
دَ نس له غمه وبله غورزو
ښه وو په مځکه بلا را سازه شي
چه پر پیدا کړو اسمان ته ووزو

نښتر که لوي دئ له نورو ونو
چینار که پلن دي په پاڼیو پلنو
لکه کمال لري هسي زوال لري
نظر پرې کاڼي دَ کمال څښتنو

څښتن دَ مزکي يې دَ اسمانونو
دَ عرش و فرش او دَ جهانونو
هاتي که ما شي کړې ماشي هاتي کړې
توانیږې رب يې دَ دیو توانونو

سواري دَ جونو دَه که د آسونو
لا مي ترې رسي توان دَ لاسونو
ښکار دَ توپک نشته که ښکار دَ باز شته
دا هم پیرئ کړې په وسواسونو

چه چا ته پېښ شي غم دَ خوړلو
یا غم دَ ښځلو دَ آغستلو
نور نور غمونه واړه تر شا شي
که دَ سند رو وِي که دَ بدلو

موږه به وَمرو هسي پوهېږو
یاران مو ولاړل لا نه گروهېږو
خاندو خوښي کړو هوا هوس کړو
نه مو ژړا شته نه اندوهیږو

چه په مړوند ئې باهو دَ خیال وُ
گوتې دَ زرو غمي ئې لال وُ
و گور ته ولاړل هغه لاسونه
چه په حنا به لاله مثال وُ

دَ خپلي خوني نغن دَ خمچو[1]
نه چه غنمینه دَ بل په گچو
نه اور دَ خپل نغري دَ لندو پچو
نه اور دَ بل نغري دَ دړو وُچو

که شور غوغا کا سره تر تلو
پازه په نه ځي سره دَ خپلو

---

۱. یعني دَ باجرو ډوډۍ.

بدي دَ خپلو دَ بل تر ښو ښه ده
که څوک پوهېږي په دا ويلو

ښه ښه ياران وُ ښه آشنايان وُ
چه په دولت کښې را سَرَه ځان وُ
دولت چه لاړ شو راته ئې شا کړه
جدا له ما نه په يوه نان وُ

دَ خپلي ګېډې په خدمت خم يو
په نورو نورو فکرونو کم يو
سبا شي وخوړو بېګاه شي وخوړو
آدم صورت يو دواب شکم يو

که موږه وايو واړه هيڅ نه يو
يو موتي خاوري يو چونګ[1] اوبه يو
که دا مجاز دي تحقيق به بل وي
سکه زړه به ښه کړو هر ګوره ښه يو

ژبه عادت کړه په ښو ويلو
چه دِ عادت شي هغه تر تلو
که ئې عادت کړې په بد ګوئې
مخ به دِ تور کا تر پرديو خپلو

---

١. چونګ يعني د يوه لاس اندازه.

چه دا د ساهي ځښتن همه يو
که فهم وکړې لکه رَمه يو
مرګ له شرمښ را باندي زغلي
دَرب و فضل ته په سمه يو

پند مي په ياد شو دَ حکيمانو
ياري به نه مومې له غليمانو
ښه ئې په بند کښ دَ کريمانو
نه په بوستان کښ دَ لئيمانو

فلک په قصد دَئ دَ بې دردانو
ولي وکاږي دَ دل سردانو
دَ مور په نس کښ مرد لا علقه وي
تل پرې پېرې وِي دَ ښو مردانو

نخښي خو درې دِي دَ عاشقانو
خوب کا په مثل دَ غريقانو
ويل کا په مثل د ويرژليو
خوراک په مثل دَ رنځورانو

شکر چه زړونه په غم کښ ښاد لرو
دَ غم څه غم دئ چه پير استاد لرو
وايې چه ځان ساته له غمه غم راغي
موږ څو غمونه دا هسي ياد لرو

په نظام پور کښې په سو سو سو
قمري نازېږي وهي چه کو کو کو
تل به دَ خوړي په بڼ کښې نه وُ
وائي دا هسي چه څو څو څو

۵

بېره دِ سپينه شوه ځواني دِ ولاړه
و گوَر ته لاړل همزولي واړه
اوس دِ دَ غمه سَرَه ژوندون دي
ژاړه خوشحاله خټکه ژاړه

چه خوشي زړه مي له تا آشنا شه
له واړه خلق نه بې پروا شه
نه ئې څوک ياد دِئ نه ئې څوک هېر دئ
په بوي د ما وُ په خوي د تا شه

دَ ملکوکانو له رازه خبر مشه
که پرې خبر شې دَ ځان خطر مشه
راز ئې دَ زړه په صندوق کښې وساته
په ښکاروَل ئې چا ته لربر مشه

دښمن چه وائيِ درته دا مکړه
که ته هوښيار يې واړه هغه کړه
شيطان دِ نه پريږدِي دَ خداي طاعت ته
څو ډېر بهبود دَئ پکښ دا زده کړه

وَ چا ته مکړه دَ راز خبره
څو چه توانېږې رازونه نغره
دَ راز خبره دَه يا تېره توره
يا دُر گوهره دَه يا مرغلره

خوي ئې د ښو شو بي بي زاهده شوه
تل په تسبيح په اودس ساجده شوه
دَ لاس په وللو مېرک د تهليل شو
دَ مخ په وللو پيشو عابده شوه

خوشحاله مخ کړه و ښو کسانو ته
شا کړه نا اهلو بوالهو سانو ته
شکري توي کړه و شنو طوطيانو ته
مرداره واچَوه و کرگسانو ته

هم مي خيالونه هم مي ښېوه زده
هم مي په عشق کښ دَ راز پرده زده
چه يار مي نشته دا واړه هيڅ دي
که يار مي وشي ياري مي ښه زده

نه ننگ نه شرم نه حمیت شته
نه مهر مینه نه محبت شته
زویه چه لوي شي زوال دَ پلار غواړي
نن په دا دور دا قباحت شته

چه ورته ګرزي په اوده دوده
باغکه ورشِي آخر تر کوده
لوي په مکان دَ هوډي ځان بیایي
خوشحاله ما وړه له خپله هوده

هر چه وفا لَرِي اهل هغه ګڼه
چه بې وفا وِي سهل هغه ګڼه
چه ته ئې اړوې وَښو ته نه اوړي
ځما په پوهه جهل هغه ګڼه

که تازي ژبه هر ګوره ښه دَه
فارسي هم ډېره په خوند خوږه ده
چا ئې پلو دَ جمال وا نه خیست
پښتو لا هسي بکره پرَته دَه

چه زړه مي وتبې په طنازي ښه
په ځو ځو رنګه په عشقبازي ښه
چه ته مي غوره کړې په هونبره کښلیو کښ
رحمت ځما په نظر بازي ښه

که خبر دار ئې بې شکره نان مخوره
دَ تېرې چارې په زړه ارمان مخوره
پیوند دَ عمر په وېښتو تړلې دي
غم دَ خپل ځان خوره غم دَ جهان مخوره

شپه دَ برات وه یَو خوب مې ولیده
کال ئې غصه[1] دي هر ګور مې ښه لیده
دوه تورې ماتې شوې یَوه مې روغه شوه
دویم صصام مې په رغېده لیده

دَ خلقو ځکه دَ پېرې وېره دَه
پیرې تر مرګه په ژوندُون تېره ده
درد چه په ځان راشي هاله پرې پوه شي
په درد مې خپله سینه خیره ده

دولت چه ستا وِي موجود ئې وګڼه
چه دَ نور چا وي نابود ئې وګڼه
حسد په مال مکړه حرص دَ مال مکړه
هغه چه دا کا مردود ئې وګڼه

په تا که راشي حادثه لویه
تینښته تسلیم و صبر ته بویه

۱. ۱۰۹۵.

ته به ئې دفعَ په صبر وکړې
نه په لښکرو په زر او زویه

که ئې دَ خضر پیاله خوړلېده
دانا هستي دَ ژوندون ژړلې ده
هر چه کمال لَرِي هغه زوال لري
هستي نیستي سَرَه تړلې ده

په باغ په راغ کښ گلونه واړه
یَو گل به نه وِي بیا تر اهاړه
هستي دا هسي نېستي دا هسي
ژاړه حیرانه بلبله ژاړه

ما چه میدان دَ دروغو ولیده
بل یَو میدان مې تر دا لوي نه لیده
خو ملک ئې واړه کندي کودري دئ
مار و لړم مې په کښ پراته لیده

دَ مرد دَ عمر خوبي تر چِل ده
تر شپېته پوري لا دا وربل ده
تر دا دَ پاسه وخت دَ پېري شي
که ئې دَ عمر بقا تر مل ده

که پند ځما منې نمک حرام مشه
تر ډېرو پاتو جوته طعام مشه
جوته تعام مي خوراک دَ سپیو دئ
غصه په زړه کښ پدا کلام مشه

که تا په پایې غم دَ جهان خوره
دَ جهان غم مخوره غم دَ خپل ځان خوره
دا نقد په لاس کښ حبطه مکړه
د ضائع شوي عمر ارمان خوره

چه لعل اسا دِئ په دواړه لب دِ وه
چه سمن سا دئ په سپین غبغب دِ وه
وخت دَ سبا شو په بورجل ژر راځه
ځما په هونبره یارب یارب دِ وه

نادان پخپله پر ېوزي وَاور ته
بلا پخپله راوړي خپل کور ته
مه نصیحت وایه و ناپوهانو ته
مه آئینه نیسه چېري و کور ته

دَ خپل غلیم سَرَه په توره جنگ کړه
نه چه ښکنځلي دَ ښځو رنگ کړه
پرهار په زړونو دَ ژبي مه بږده
دَ نامردئ له کاره ننگ کړه

تن د په مثل دَ روح قباده
لکه آغوستې چه قبا تا ده
دا واړه توکه فنا پذیر دِي
فنا ئې نشته دَ روح بقا ده

گمراه مي مکړه تل مي په لار لره
دعا به دا کړم ما پرهېزگار لره
دَ نیک مرادانو سَرَه مي شمار لره
خدایه لایق مي دَ خپل دیدار لره

صبر دَ زړه راوړه رشتیا دا دواړه
همت پکار کښ له خدایه غواړه
که کام د فتح و ظفر بیا نه مومې
تاوان دِ واړه ځما په غاړه

نامرادِي ښه دَه دَ چا تر پوره
خاني میري کړه نه چه تر گوره
څه ښه متل دي پښتنو کړي
چه غل شاړه شي نه چه تر کوره

چه بل خبر کړې دَ زره له رایه
هوښیار په څه یې و ما ته وایه
هر چه هوښیار وِي هنر ئې دا دَي
خبره نه کا چا ته بې ځایه

ساقي را پاځه دَ بوټ[۱] هوا ده
دا رضايیِ لا تر جوزا ده
څو لا يَو گَل شته په باغ و راغ کښ
اياغ را نوشته ځما رضا دَه

اې چه سړي يې په يَوه ساهَ
که دِ دا ساهَ نه وِي ناگاهَ
هسي به پروت وې لکه مرداره
په ځان خبر شه دَ ځان گمراهَ

تازه خبري تازه بهار گڼه
چه پرې مَين دي هغه هزار گڼه
رنگ رنگ خبري دِي رنگ رنگ گلونه
گل دَ گلابو ځما اشعار گڼه

خوبي دَ عمر تر چل و پنج دَه
که غاښ که عشق وي تر شصته گنج ده
که غاښ دِ نه وِي سترگي دِ تتي شِي
نور مره که نه مرې پيري دِ رنج ده

۱. دا کلمه په يوه نسخه کښ پوټ راغلې ده. د جواري هغه پېسي چي د لوبي د شروع کيدو نه اول ميدان کښ اچولې شي او چي څوک بازي وگټي هغه ئې واخلي (درباب).

د صَاحبانو حکم په ځاي لره
نظر دَ دويو په حکم راي لره
که ئې له حکمه خلاف عدول کړې
زېرمه دَ گور کړه يا ځان گداي لره

ځنگل ته اور راوړه حکم ته زور راوړه
لښکر څو ډېر لرې لا هونبره نور راوړه
داد و دهش کړه غريب نوا شه
چه مفسدان دِي پرې شر و شور راوړه

کار دَ بېچون او دَ بېچگون گوره
د مزکي مرگ گوره بيا ئې ژوندون گوره
په سر دَ پاسه دا شين سيحون گوره
په کښ دَ ستوريو دَ ماهيون گوره

نېکان عزيز دِ د خپله رويه
بدان خوار زار دِي له بده خويه
نېکان به بيا کاَ گڼوُن له بدو
که تېښته ښه دَه دَ دې له بويه

دا فاني چاري فاني دِي واړه
يوه باقي دَه باقي وغواړه
مولا په ياد لَره زړه پدا ښاد لره
پدا ښادي کښ همېشه ژاړه

ژبه په تن کښې څه عجائبه ده
صحت هم ژبه ده ژبه هم تبه ده
چه ښه مي خير کړ ښه پرې خبر شوم
جنت هم ژبه ده دوږخ هم ژبه ده

تر سر تر پايه ليلي ښاغلې ده
سينه ئې ځکه دَ مجنون داغلې ده
مينه څه هسي آسانه نه دَه
چه دا بې ځايه په چا راغلې ده

له تا چه بيم کا ورځني بيم کړه
مه ئې محرم کړه مه ئې نديم کړه
په زور که هر څو دَ ده دَ پاسه يې
حذر ترې بويه کار دَ حکيم کړه

څو چه توانېږې خو خاموشي کوَه
عيب جوئي مکړه پرده پوښي کوَه
په زړه زاهد اوسه تنها عابد اوسه
فتويٰ مي واخله باده نوشي کوَه

په سفاهت دَ سفيه آزار مشه
و مکافات ته دَ ده تيار مشه
سپي وَ مزرَيو وته غپېږِي
کم تر موزي ته پخپل وقار مشه

د مهوشانو مينه مشکله ده
غم ئې دَ ياري ښادي ئې خپله ده
څو ورته نياز کړې درباندي ناز کا
دَ جدائي بلا ئې بله دَه

پند دَئ که اروې ځما پسره
په کښې فائده وينم زه سرا سره
څو دِ شراب شته په قرابه کښې
څښه ئې څښوه ئې کار کړه تر سره

د چا ناحقه له پيري ويره ده
پيري ايمان دَه ځواني کافره ده
شکر وکاږه څو لا ځواني لرې
که درته ناسته نوې دلبره دَه

که سروري غواړې آواره کړوني شه
پاره دوزي کوه نه پاره کړوني شه
چه بد لتا وَکا په څرخ ئې وسپاره
ته ئې و کار ته ننداره کړوني شه

ساقي را پاځه په ويږي راشه
د تا دَ سترګو بلا په ما شه
يَو څو لبريزِي پيمانې راکړه
دا وړي مرِ يم ته مي عيسٰي شه

که ته رنځور يې طبيب طلب کړه
ورته زارۍِ ژړا شغب کړه
که روغ ئې واه واه خوښي طرب کړه
چه تل تندرست اوسې هسي سبب کړه

څو دِ به مخ دِي تسلسلونه
ساز و ناساز دِي واړه ګلونه
دَ عاشقانو تر مرګ بتر دي
دَ مهوشانو تغافلونه

تر وړي په مکر مزري په زور زده
غازي په توره دَ شپه نه لور زده
ملا خبري په سپين په تور زده
دَ ګنګو ژبه دَ ګنګو مور زده

چه ستا په دين نه دئ معدوم ئې ګڼه
چه څه ترې زده کړې مخدوم ئې ګڼه
حوص شومي لري څوک چه حرص کا
حضرت وَيَلي دِي محروم ئې وګڼه

چرګان نارې وهي سحر سبا شه
يار په ارمان کښ له ما جدا شه
غم ئې هيڅبري په عشق کښ نشته
دَ عشق په کار کښ رقيب بلا شه

ځواني دِ راکړه له کامرانۍ سَرَه
پيري دِ را کړه له پرېشانۍ سره
بيا مي به څه کړې په دا خبر نه يم
چه مي ژوندَي ساتې له حيرانۍ سره

مين مي راغي دَ ملنگ په څير سره
خبر پرې نشوم را باندي تېر شه
چه سَرَه نه شوُ و غاړه غړې
افسوس افسوس دا دي ارمان ډېر شه

که مهتري غواړې دَ هر چا وړوني شه
آواره کړوني شه آواره کړوني شه
دَ زړه په کور کښې ځاي دَ رحمان وکړه
دَ زړه له کوره شيطان شړوني شه

زر غورزوُني شه ځوانان ساتوني شه
ځوانان ساتوني شه زر غورزوُني شه
له هر چا وړوني شه سرداري کړوني شه
سرداري کړوني شه دَ هر چا وړوني شه

پرده پوښي کوهَ لکه پړوني شه
آواره کړوي شه دَ هر چا وړوني شه

دَ حلم خوي واخله له برداري وني
چه څوک دِ وَولي مېوه ورکړوني شه

وېښتو تلوار وکړ بړېره مي سپينه شوه
را ځني توره دَ کښليو مينه شوه
په غم دَ بړيري وم غاښونه ولاړل
اوس مي په سترګو پيري تعينه شوه

خوشحاله زوړ شوې نوره ځواني مکړه
بې زر او زوره حکمراني مکړه
چه در سَرَه دِي دام او ددان دِي
له دام او دده زندګاني مکړه

حق دَ خپلوىِ دَ خپل په زړه کړه
که هر څو بد کا ور سَرَه ښه کړه
په هر سلوک چه پردِي خپلېږِي
سلوک هم هسي ور سَرَه وکړه

چا ته به راز وايم چه مي راز دار نشته
غم مي به څوک اخلي چه غمګسار نشته
کيميا به بيا مومې وفا به نه مومې
هزار ياران لرم يو وفا دار نشته

ستا تر لبانو خوند دَ شکر ورک شه
ستا تر دندانو نرخ دَ گوهر ورک شه
ستا تر چشمانو دَ ملو خمر ورک شه
ستا تر مژکانو تېره خنجر ورک شه

که ډېر ماړه وِي دَ ښکار بازونه
په زړه دَ زرکو لري رازونه
ناز ئې دَ وړو دَي ورباندي ښائيِ
که ښايسته کا هونبره نازونه

په ځو غافل ئې غفلت نتليه
له کاره ټوله امل يستليه
هيڅ دِ له مرگه اندېښنه نشي
که جنازه وزي له هره کليه

چه ليري باسي تا له دا داره
نفس دي شيطان دئ دنيا ده ياره
دوستي دَ خلقو دَه څلورمه
دَ ځان دَ بلا دِي واړه هوښياره

ځوک چه قانع دئ مخدوم ئې وګڼه
ځوک چه حريص دئ محروم ئې وګڼه
که ور ورکه زويه که خوېښ که دوست دئ
چه ستا په راي ندَئ معدوم ئې وګڼه

سر په زانو کښېږده خوشحاله راشه
قدرت ئې گوره په تماشا شه
لعل پیدا کا له سخته کاڼي
خلیل پیدا کا له بت تراشه

نه پخپل راي راغلم و دې عالم ته
نه به رضا درومم بیا وَ عدم ته
په څه شان راغلم په څه شان درومم
قطره چه بیله شي درومي بیا یم ته

له بدي اوسپني کړه توره سازه
په غوځوَل شِي بیا بد آوازه
که ئې په مښک په عنبر کښې ځاي ورکړې
بد بوي به بیا ځِي له بده پیازه

د لیلي سترگه یوه گل داره وه
مجنون ته پاکه له عیب و عاره وه
چه پرې مین وِي عیب ئې نه ویني
مینه له ځایه مگر مکاره وه

خوشحاله مه ئې په زوي والي ویاړه
هم ځني مهر وفا مه غواړه
هر چه زوولي دي دَ توتیا له نسه
دَ پدر کُشو په بوي دي واړه

دړپسي واوښتم مکړه پوښتنَه
هسي به نه وِي دَ چا لوښتنه
بار خو دِ گل دي و ما ئې راکړه
مذمونه نه دَه دَ گل غوښتنه

وخت دَ تلاش دَئ په ما پيري راغله
په زړه کښې خوشه بيا فقيري راغله
زويه مي ډېر دِي چه ناقابل دِي
ځکه په خوني را دلگيري راغله

چه ته ئې ووينې په سترگو واړه
بقا ئې نشته باندي مه وياړه
هغه چه تا ويني هغه باقي دِئ
فاني به څه کړې باقي وغواړه

څو نعمتونه تر سر تر پايه
چه تا موندلي دِي له يوه خدايه
په هَره ساه ئې شکر وَکاړه
که غافل نه يې ثنا ئې وايه

که وِي هوښيار دِ وِي نادان دِ يار مشه
ته به ئې گل گڼې درباندي خار مشه
وخت دَ فساد دئ سړى لونډ ښه دئ
که ښځه وکا دَ زويه پلار مشه

هر څوک چه جن کا په سپینه ږیره
هر سپین ویښته ئې دئ تېره تر تیره
د هغې جني دي تر زړه وتلي
درته مي ووې واروه په څیره

که ته آدم ئې کار دَ آدم کړه
کېږې به څو کړې کارونه سم کړه
دَ دنیا خلق سپي دِي ددان دِي
صحبت له سپیو له دَدانو کم کړه

وخت دَ پیرئ راغي څواني ولاړه
په کام ناکام مي شوه پیري په غاړه
دا هم پوهېږم چه قدر نه لرې
که خاندې خانده که ژاړې ژاړه

خداي په خدائي ښائِي چه هونبره مینه
دَ دوو په منځ کښ هسي کښېږدینه
په هسي شان ئې وبله مین کا
چه څبله ځان و جهان ښندینه

ربه دردمند کړه بېدردان واړه
چه واړي ژاړي څما په غاړه
خوشحاله ملک له بېدردو ډک شو
دردمند په نورو ملکونو غواړه

خدایه دا کار مي تر انجام راوله
تللي مَین مي تر مقام راوله
نیولي باز مي له دامه ووت
بیا ئې په بیارته تر دامه راوله

نوم مي دَ بدو په خلق خپور شه
که صاف صوفي یم وائي مَي خور شه
هیداد دَ ما شي دَ هغه نه شِي
چه له مستِۂ هړاند پي خور شه

خزان بد باد دَئ حذر ترې بویه
پاڼي دَ هري وني کا تویه
فائده آخله دَ بهار له باده
تا به دَوني په رنگ کا زویه

که ته لوئي غواړې ځما پسره
لوئي به نه مومې بې دردِ سره
صرفه دَ زر مکړه وېره دَ سر مکړه
مگر په دا کړې لوئي تر سره

ما وې ځما غُندي میخور بل نشته
چه ئې بې میو شرشور بل نشته
هسي مستان مي په نظر کښېوتل
چه ئې بې میو بیور بل نشته

دَ خپل بدخواه سَرَه په تېغ بازي کوه
نه چه ښکنځلي يا غمازي کوَه
ژبه خوندي لَره دَ بد گوئۍ
په حق راضي اوسه سر فرازي کوهَ

درته به وايم کار دَ خليل گوره
په څو ئې وساته داور دليل گوره
سبطي ئې پوري يوست قبطي ئې ډوب کړ
دا عقل پوهه دَ رود نيل گوره

څما دايَم خدايه موجوده
وجود دَ هر چا دئ دِ تا له جوده
معبود د بل نه لرم معبوُد مي ته يې
معبود مي بل مکړه څما معبوده

څما دائمه قايمه خدايه
پخپل صفت کښې قدرت نمايه
تا مسلمان کړم تازه کامران کړم
عزيز دِ راوستم عزيز مي بيايه

که راته غوړ کړې ښه دلسوزي ده
که مرگ قبول کړې فتحَ روزي ده
مټ کړه زخمونه خوره ظفر که مومې
که نه ستا تېښته هم فيروزي ده

يو څه فراق دئ چه را برسېر شه
ارمان افسوس دئ دا يو څو پېر شه
بيا نه ئې دور دَ ځواني را نشي
وار دَ دلبري د زلفو تېر شه

که ډېر هوښيار يې خپسر نادان کړه
له ښو له بدو سلوک يکسان کړه
هر څوک پوره دي دَ خپلي چاري
خوشحاله جانه غم دَ خپل ځان کړه

که هر څو لږه ده په ډېر ئې ونيسه
دنيا به تېره شي په تېر ئې ونيسه
چه نوم دِ شوم کا کار دِ مذموم کا
واروه په زهر په ګندهېر ئې ونيسه

خوشحاله مکړه دَ دنيا څله
زه درته وايِم په څو څو ځله
نه به زياتېږي نه به کمېږي
هر چا موندلي وېش له ازله

دَ کرېړونه ترخه هم خږه ده
ميوه ئې ولي پسته خوږه ده
اثر د اصل هر څيز پيدا کا
په خوله خوږه دَه په زړه کږه ده

زه چه پیدا یم و هغه کار ته
چار مي ښکاره ده و کردگار ته
یا ننگ یا توره یا دل آرامۍ
یا زړه تل تللي و هر هر ښکار ته

چار ئې په هر چا باندي ښکاره ده
د گل یا بوي دئ یا ننداره ده
چه نه ئې بوي وي نه ئې ښه رنگ وي
گل به ئې نه بولم دَ چارپاي چاره ده

دَ غره په کاڼیو کښې که چا کیمیا مونده
درته به وایم باور کړه ما مونده
په نونس توکه ښایسته روغه
لکه مي غوښته هغه مي بیا مونده

توغي حج وکړه په روم په شام شه
کور ته چه راغَي په احترام شه
شیطان گمراه کړ کوڅي ئې ونیوه
په هونبره چاري رسوا بد نام شه

بل دِ یو ځان غُندي راته پیدا کړه
هاله له ما څه و ما ته شا کړه
گڼه دا کومه یاري خپلوي ده
ما غم ته پرېږده ته ځان جدا کړه

ښځه چه ځوانه ده هونبره صحت ده
ځو چه زړه دَه هونبره زحمت ده
اولاد چه بد راوړي مېرمن و مه وينې
اولاد چه ښه راوړي وينځه نعمت ده

ساقي و ما ته ډکي پيالې راکړه
شراب په خم کښ دَ دنبالې راکړه
بل به ځما غوندي ميخور پيدا نشي
کوزې په ځاي کښ دَ سنهيالې راکړه

دلبري سازي دي سحر سازۍ ته
له خود رايۍ و بې نيازۍ ته
که زور که زر لرې توان دَ شور شر لرې
هاله هوس کړه شاهد بازۍ ته

که بادشاهي ده که وزيري دَه
که خواجگي دَه که اميري دَه
زوال دَ دواړو وَ تا ته ووايم
څرخ دَ فلک دئ مرگ دئ پيري دَه

په طور طور پيدا يُو موږه
مښک يُو عنبر يُو بصل يُو هوږه
شهد شکري زهر زقوم يُو
روئين يُو نيل يُو نسپال يُو شوږه

بادشاه سني دَئ خلق حيران شه
دَ رافضانو دَور آوان شه
که څوک په ملک کښې يو شاه زلمي دئ
توره تر ملا کا وخت دَ افغان شه

که سرداري غواړې خپل زړه دِ شير راوړه
صرفه په ځان مکړه حمله په ډېر راوړه
ضرب المثل دَئ دَ هوښيارانو
ملک ته شمشېر راوړه ښځې ته کېر راوړه

صحبت چه نه وِي له ښه احباب سرَه
عمر تيرېږِي له ډېر عذاب سرَه
هوښيار به هيچېري بې غلطۍ نه وي
خطا ترلې ده اهل صواب سرَه

مرګ د ميدان را په بستر مي مه وژنه
مؤمن مي وژنه کافر مي مه وژنه
چه په ميراث مي حساب کتاب شِي
هسي غوولي تونګر مي مه وژنه

دَ عارفانو له زړه مردوده
ولاړې دَ دين او دنيا له سوده
که هر څو ګرزې تر شرقه غربه
سعي دِ ووينم واړه نابوده

دَ بادشاهانو نمنځل واړه
تر هر چا هسکه کا خپله غاړه
که اصل نه لري اصل پيدا کا
که عقل نه لري عقل ترې غواړه

دَ مرد وقار گوره دَ مرد تمکين گوره
مهر له دوسته له اعدا کين گوره
بيا ئې له پسه دين و آئين گوره
هغه چه دا لرِي بخت ئې قرين گوره

څو چه توانېږې له هيچا بد مکړه
څوک چه ښه کېږي باندي حسد مکړه
که ئې اوبه وړي که ئې لمبې سوځي
زړه سوي په مار په لړم په دد مکړه

که نور څه نه وي دا هونبره زده کړه
چه زړه دِ يو دئ ياري يوه کړه
څو چه يارئِ هونبره غمونه
ډېري يارئِ له هيچا مکړه

که خپل خداي پېژني راته ووايه
درته به وايم اې رهنمايه
خداي مي هغه دَي چه نېست و هست ئې کړم
ځما توبه دَه له بله خدايه

خبر هيڅ نه وم چه دا افعال شته
دَ پلار له زویو سَرَه دا حال شته
لکه عابد وکړه یا بد فرجام وکړه
دا حال په هر چا دَئ که په خوشحال شته

قدر دَ ګلو دَ مل مستانو زده
نه تېره دلونه تنګدستانو زده
هغه چه نه خوري په مي څه کار لري
راز مي دَ میو مي پرستانو زده

که غوږ که سترګي که خوله که پوزه
هر یو خپل کار لري تر بل ئې کوزه
کار چه دَ سمع دَئ بصر ئې کله کا
دَ خولې پکار نه ده پوزه فیروزه

چار دَ مرګوټې معاینه ده
ښه تر ژوندونه هر آئینه ده
پښې تېشه ماته کا ائینه سازه کا
چه تر تېشه نه ښه آئینه ده

دَ یار وفا ګوره راستي دا دواړه
هغه چه دا لري وربانديِ ویاړه
که ښایسته وِي ادب هنر لري
یار دِ هم دا دئ بل یار مه غواړه

چرته غره ولاړې په باد مغروره
حباب ته گوره بلا دِ دوره
نیستي هستي ئې فنا کېدل دِي
واړه ستا چار ده درته خصوره

ورور چه د ځان شو ژوند ئې واژړه
که هر څو ښه دي په ښه ئې مه وياړه
کمين چه مست شِي ځني پناه غواړه
خوشحاله ځان په سگانو مه داړه

باغبان چه کښېږدِي په باغ کښې ونه
تپاک پرې څو کا تل په ساتَنه
که بر ئې ښه شي زړه ئې پرې ښه شي
که بد شي نکا باندي وتنه

خسيس دِ پرېږدِي په دوه پشيزه
هلک دِ پرېږدي په دوه مويزه
که ته دانا ئې زړه به پرې نه تړې
ياري دَ دواړو گڼه ناڅيزه

زه ډېر مين يم په ښه خبره
نه ښه خبره نه مرغلره
چه ښه خبره له چا نه واروم
وايم چه ځار کړم ترې مُهران څو زره

دَ خپل پدر سَرَه دَ خپل پسر سَرَه
دَ پير استاد سَرَه د يوه هر سَرَه
خپلوي كه مينه كه محبت كا
په سود نظر لري نه دَ ضرر سره

دنيا پاله[١] ده يا سپينه توره ده
نيکي بدي ئې درته حضور ده
چه دِ رضا ده هغه په لاس واخله
په هَرَه چار کښ راستي منظوره ده

زويه چه ووت دَ پلار له رايه
توبه دِ وکا کم بخت ته وايه
توبه کَه نکا سزا به مومي
په وواړه کَونه له يوه خدايه

ته معشوقه يې پروا دِ کومه ده
زار د عاشق دي چه چارې شومه ده
بې تا کباب دي په اور وريتېږي
چار دِ د هجر دَ اور معلومه ده

خوشحاله ته مه گوره کوگل ئې گوره
ډک دَي دَ بلو لمبو دَ اوره

١. پاله يو راز ټوپک ؤ، دَ قلبې تېش ته هم وائي.

که شین مزري ئې که مست هاتي يې
خپل ځان له بلو لمبو نه ژغوره

خوراک پوشاک دَ سړي دا دواړه
خوښي ئې ګوښي خپل ځان ته غواړه
ښه ښه ځايونه ښه ښه باغونه
په دا چه وشي شريک دي واړه

قاضي مجنون يم عمر دِ ډېر شه
و عشق ته ګوره تر عقلَ تېر شه
خوله دَ ليلي ده دَ عشق په شرعَه
په موزي ګيو زهر ګنډهير شه

مه سلطنت غواړه مه ډېر دولت غواړه
ښځي ته وايه عصمت عفت غواړه
توفيق له خدايه دَ عبادت غواړه
خدمت دَ شوي کړه دَ ځان صحت غواړه

عطا دَ خداي دي دا يو څو څيزه
تر دا به نشته نور څه عزيزه
يو ښه جمال دئ يو ښه خصال دئ
چار دَ قوت ده ور سَرَه نيزه

که جود په ما وکړې بهتر دئ تا لره
که جود په ما نکړې بهتر دئ ما لره
دَ جود په کړه به منت په ما بار کړې
منت چه نه وي ښه دي دانا لره

وَ ما ته ښه ده هوښياره کُنډه
تر پېغلي جني کم عقله ټنډه
هغه به زيست و روزګار په عقل کا
دا به روزګار کا پڅپله هنډه

خانان ئې واړه تلاوت خوان کړه
د هند هندوان ئې دانشمندان کړه
وخت دَ اورنګ دَئ عمل هيڅ نشته
خو کتابونه ئې په عالم ګران کړه

چه بخيل کېږې هسي ساتل مکړه
چه مسرفېږې دا هسي تل مکړه
خپل خوان په هر چا خوره منت پچا مکړه
دَ بل و خوان ته خالي کتل مکړه

دَ چا و خوان ته خالي کتل مکړه
که تل دِ خوان خورې منت په بل مکړه
چه پرې باور ځې هسي ويل مکړه
چه مال دَ بل شي هسي ساتل مکړه

راته ښکاره شو وګړي واړه
دوه به نه ووينې په يوه غاړه
وفا به نه مومې له آدمزاده
له تا چه وَزېږِي باندي مه وياړه

غضب ملوک لَره دروغ ملا لره
بخل غني لَره فحش نسا لَره
دا څلور توکه هر ګوره بد دي
فکر چه راغي په زړه کښ ما لَره

په درست وجود کښ ښه دي دوه څيزه
يَو زړه بيا ژبه ځما عزيزه
زړه ښه همت لَره ښه خوي خصلت لره
ژبه فصيحه رښتينۍ نيزه

اوس بې وفا شول دا ياران واړه
دَ پلار په راي نه ځي فرزندان واړه
که نيک که بد دي پدا دستور دِي
سَرَه خپلوي نکا اقربان واړه

درته به وايم خپل حال په ځيره
دَ آزاده وُ په حال خبيره
په توره بړيره مي که څه پکار وه
په تېر مي ونيوه په سپينه بړيره

وخت دَ بهار راغي خزان اوس کم شه
مطرب په زېرمه دَ زېر و بم شه
شراب له خمه راغله ښيښو لَره
کوزې کاسې راوړه خوشحاله ډک خم شه

دنيا ناڅيزه دَه بې دنيا ژوه
دنيا که څيز وي دَ نادان به نه وه
اهل به نه مومې نا اهل ډېر دِي
له خلقو گرزه جدا به يوه

ځما له دله دَ بدو خواست بيايه
و ښو کارونو ته ئې په زغاست بيايه
ظلوم جهول يم په کږو لارو ځم
الله ته مي په راه راست بيايه

لافي دَ عقل و علم هوش هونبره
دَ کام دَپاره جوش و خروش هونبره
دَ سود په لوري هر چا ته گوش هونبره
دَ زيان دَپاره دَ خاطر جوش هونبره

چه بادشاهيان دي خانان دي وروره
نور څه ئې مه گڼه بې بَلَه اوره
که سور مزري يې که تور هاتي يې
خپل ځان له بَلَه اوره نه ژغوره

زویه که ووزي دَ پلار له رایه
زویه دَ چا دَئ کم بخت ته وایه
تر قتل که لاندي شي اندوه ئې مکړه
په فیل که پاس کښېني هم ئې مه ستایه

رنځ ئې په غاړي په غرونه کښېږده
گوهر گوهر دي خدا ئې راپرېږده
سعادتمند شه دَ پلار په خونه
میندي دا هسي زویه تل بلېږده

چار دَ ځوانئ دَ فسق فجوره
له لاسه ولاړه لکه ښه توره
اوس مي دا زهد چه دَ پیري دئ
کشکه ئې چار وَي هورې منظوره

فرښته که کښېني چېري له دېوه
څه به ترې زده نه کا بې مکر و ریوه
چه سَرَه گډ شي خوند به ئې نور نشي
که مړغونې کښېږدې له سېوه

که راست گوئي لري پاکه عفیفه ده
که زر خریده دَه په ذات شریفه ده
که لور دَ پیر ده که دا ئې نه وِي
بده کثیفه ده گنده خفیفه دَه

چه مستغني شې له شاه و میره
که درته بد وائي که ښه په ځیره
که هیڅ پروا دِ وربانديې نه وِي
مرد یې رحمت دِ په وللې بړیره

نېکان عزیز دِئ له خپله رویه
ښه کړه له بدو سرَه خوشخویه
په باغ کښې هرَه وَنه اوبه مومي
تروه ترخه وِي خوږه خوشبویه

دَ رود په غاړه کښېنه نظر کړه
غافل که نه یې په دا باور کړه
لکه رواني اُوبه چه درومي
رخصت خپل عمر ته هم هسې ورکړه

که کار په بړېره دَئ یا په غاښونه
له ما نه پاتو شوې ګلرنِګې جونه
که کار په نور څه دَئ خواجه خضر یم
لا به دَ جونو ګورم مخونه

مستي دَ میو مکیال مکیال دَه
بیا دَ ځوانئِ جوال جوال دَه
که دا مستئِ دواړه سرَه کړې
ور ځني ډېره دَ مال دَ مال دَه

عجب سودا دَه دَ کابین غوټه
چه ښه وِي ښه شي وبله بوټه[۱]
فرزند چه ښه راوړي سود ئې بېشماره
که نه دَ دُرو سودا شوه تروټه[۲]

څوک چه توانګو شي په قناعت سَرَه
افلاس ئې نشته په روایت سَرَه
حرص ډېر شوم دَئ حریص محروم دَئ
نظر که وکړې په حدیث آیت سَرَه

دا چار تر نمره لا مشهوره ده
نور څه ئې مه ګوره دَ مرد چه توره ده
دَ مرد تر توري دا ښځه ښه ده
که ستر پوښه پاکه مستوره ده

ساقي تحویل دي وکړه وته[۳]
پاڅه راواخله هغه ته ته
چه ما به تا سَرَه پیاپي وڅښه
هغه زه یم هغه ته ته

---

۱. بوټه یعني ناراضي او خفقان.

۲. یعني فضوله او نقصاني.

۳. دې کلمې ته محشي لیکلي دي یعني برج دلو ته دَ لمر تحویل دي.

له خپله یاره غواړه څو څیزه
تش دِ ئې نه وِي زړه له تمیزه
ټینګ دِ په شرعَ ټینګ دِ په دین وي
دنیا دِ نه وِي ورته عزیزه

په درست جهان کښ مي آشنا بیا نمونده
څوک به ئې څه غواړي چه ما بیا نمونده
عمر مي تېر شو په آشنائي کښ
له چا مي بوي دَ وفا بیا نمونده

مردي دا مه وایه چه په ذکر ده
یا په دنیا ده یا په مال زر ده
که شرم ننګ لرې دَ سر پروا نکړې
مردي هم دا ده که دِ په څر ده

ځواني که ګورې لکه سره زر ده
تر سر تر پایه واړه هنر ده
که هر څو ښه یې عیبونه نلرې
پیري دواړو عیبونو سر ده

شرم یوسف دَي ارزان ئې مه پلوره
غټه پکار ده وړو ته مه ګوره
نرئَ ونه په نرِي باد ښوري
که لویه ونه یې په لړ باد مه ښوره

خپل خپل فعلونه دَ سړي رهبر ګڼه
پخپله پوهه کښې قابل يو هر ګڼه
چه خير غواړې خير نه بيا مومې
چه شرطلب وِي بخره ئې شر ګڼه

ځواني که هر څو يَو نوبهار دَه
چه درومي تله کا بيا څه پکار دَه
په اور کښې وسېځه دَ ګلابو ګل شې
چه بوي دِ پاتو شي دا چار په چار ده

ګوره دا فکر عبث څموږه
هسي په باد ځِي نفس څموږه
عمر په لهو په لعب تېرېږِي
موږ دَ هوس يُو هوس څموږه

صوفي دا هونبره له ما نه زده کړه
نور چه پوهېږې واړه هغه کړه
مستانو مستي پيالې نوشلي دِي
هر څه چه وائِي غرض پرې مه کړه

جن هونبره ښه ده چه مهر داره ده
دَ پلار په کور کښې ناسته قراره ده
چه دَ جن والي دفتر ئې خپور شه
که صاحبي کا بيا خدمتګاره ده

دنیا مرداره دَه گنده بد بویه
چه پرې ټلېږي له هَره سویه
واړه سگان دي گرګان دَدان دي
باندي غوغا کا دَ نفس له خویه

لقمه طیبه صلوٰة دا دواړه
که ستا په ځاي وي ښادي کړه ویاړه
که دِ په دا کښې خلل شِي
غم دِ په کور دَي کم بخته ژاړه

سړَي که تور دئ که سپین پدا مشه
دَ مرد په کار کښې عقل خطا مشه
تن یو غلاف دَئ زړه پکښې توره
مدار په توره دَئ غلاف نما شه

چه عاشقانو دَ حق دیدار لیده
موسٰي په ونه منصور پدار لیده
جلوه ئې وکړه په بایزید کښې
دَ تېرې تورې په مخ عطار لیده

که سرداري غواړې بلا دِ دوره
عقل همت راوړه بیا جود بیا توره
لکه آسمان وَته خَتَنه گرانه ده
سرداري لا دَه گرانه منظوره

که ته خبر شې له دې رموزه
سپیه چه لنگه شي له گرگه یوزه
نتاج یې واړه نابود پیدا شي
وحشي صفت وِي مرتبه کوزه

یَو بخت بل عقل دا دواړه څیزه
دَ مور له بطنه ځما عزیزه
که دَ څښتن دئ که دَ مریي دِئ
که ئې میرمن لَري که ئې کنیزه

خوبي دَ عمر تر څلوېښت کاله ده
چه په ځوانۍ کښې مالا ماله ده
حراس که درست لرې شکر وکاږه
څو دِ ودانه دَ عمر ځاله ده

یا واړه ویني فاسدي لیري کړه
یا دَ زړه لیري د فصد[1] خبري کړه
یا د کور سرې دربلي پرېږده
یا واړه لیري له کوره سِري کړه

له ښو سړیو یگانگي ښه دَه
له بده خلقه بیگانگي ښه دَه

---

۱. فسق خبري.

په هوښياري کښ چه خلاصي نه مومې
ځان دېوانه کړه دېوانگي ښه دَه

دَ عقل بخره عنايتي دَه
لاله ميثاقه هدايتي ده
قابل به هيچيري کم عقلَ نه وِي
ځما خبره دا آيتي دَه

عشق دَ ځوانۍ وکښلې توره
ځار ئې تر فسق هم تر فجوره
چه مي نيولي دَ پيرۍ په دور دي
اوس کم دا زهد دئ له ضروره

نه دِ څه مهر دَ زړه پما شته
نه دِ دَ ژبي دروغ رښتيا شته
هېښ يم که مست يم که لېوني يم
چه لا مي طمعَ دَ يارۍ پتا شته

خپله خبره دَه مرغلره
بې فکره مه وايه خپله خبره
پند مي په ياد لَره که مي نېکخواه گڼې
څو چه توانېږې خبره نغره

یا ترس دَ خداي دئ یا هوښیاري ده
دین و دنیا لَره چه کامگاري ده
هغه چه دا لري پرې مي سلام دئ
په دواړه کونه ئې رستگاري ده

مهر نېکانو سَرَه جاوید لَره
تل زړه له دیو سَرَه سفید لره
بدان که هر څو لایق دَ بدو دَي
نه چه یلکخت ئې محروم نومید لره

پوري په خونه دَ ایمل خان شه
په سول دَ خوني د خان خانان شه
دا اور که و نه مړ دایم نارې وهم
په وار وار پوري په درست افغان شه

غرق په نعمت کښې یم سر تر پایه
زه دا نعمت لرم له خپله خدایه
شکر سپاس به ئې په څو په ځاي کړم
چه پیدا شوي یم ضعیف له ځایه

څو تجربه نه کړې خپل زویه وروڼه
هونبره دَ دیو پکار مه موڼه
زویه هغه دئ چه ځان څرگند کا
گڼه بهتر دئ له زویه لوڼه

چه سل په زړه لري يوه په ژبه
هغه دِ پرېوزي په لويه تبَه
چه زړه او ژبه سَرَه يکرنگ لري
هغه به خلاص شي له معاينَه

که دا خو دا ده بېدي بېديا ده
چه دا ځما دَه کله ځما ده
که دا فنا ده بله بقا ده
عجب غوغا ده عجب سودا ده

اې چه دَ نول ده ځما له مخه
دَ رقيبانو په بده رخه
په عشق کښ مرد اوسه پروا ئې مکړه
زه به دِ نه کړم وَ چا په سخه

زړه مي دروغ کړ دلبري واه واه
که ژر ئې را کړې په غېږ کښ آه آه
وخت د گلونو شو تازه بهار دئ
ښه مخ تل تل گوره باده هم گاه گاه

زاغ او زغنو خالي غلغل زده
دَ گلو قدر شيدا بلبل زده
هغه چه نه لري مستي دَ ميو
هغو مي کله په گل و مل زده

دوستان دِ ژوه بدخواه دِ ومره
زه برله َتا وخورم ته برله عمره
چه هونبره مهر ته په اغیارو کړې
یار به دِ پائي له هسي عمره

دنیا که دا دَه چه ښکاره شوه
ښه چه دَ وخته لا اواره شوه
خوابړه خپل زوي وُ خوابړه خپل ورونه
ځما له دیو نه سینه پاره شوه

هغه چه شوي دئ دَ ده له لوریه
هغه به کیږِي له بخته ستوریه
که دِ دوستان دئ که دښمنان دئ
وتلي َنه دئ دَ ازل له توریه

احمق په کلي کښ پیدا خداي مکړه
که دِ په کور کښ پیدا شي زده کړه
لا ئِي په لیري ملکونو وشړه
یا ئِي له تورو خاورو سَرَه کړه

که هر څو پوه یې خوشحاله راشه
خضر پیدا کړه پسې موسٰي شه
سخ د هغه دئ چه ښه پیشوا لري
غم به دِ نه وي خبر پدا شه

ښځه که هر څو په مخ زیبا ده
په هر هنر کښ پسندلې دا ده
ظاهر ئې مه گوره باطن ئې گوره
هاله ئې ستایه که دا پارسا ده

ځواني ئې ولاړه ځني مایوس شه
باز دي عالم ته خوشحال تېوس شه
شاه د شطرنج دئ نیژدې و مات ته
ورته اوس پاتو یَو فیل منحوس شه

گمان دَ نیکو تل په دوستانو کړه
گمان دَ بدو په دښمنانو کړه
دَ جاهلانو سَرَه قرین مشه
صحبت یکلخته له عاقلانو کړه

دروغ په ځان باندي خون خنزیر کړه
که دارو کېږي روایت ځیر کړه
طبیب چه وائِي هسي تدبیر کړه
دارو دَ وینو سَرَه خمیر کړه

یاري ئې نه ده دا سرابي ده
که وداني ده هم خرابي ده
چه زړه پرې ښه کا هوقیار به نه وي
هستي نیستي ئې په شتابي ده

بل تر خپل دست لَره دَ چا تر دست مشه
شرم پرست اوسه شهوت پرست مشه
چه کار دَ دین دَ دنیا خراب پریږدې
هسې بېخوده دَ میو مست مشه

چه زړه ژوندي لري دَ عشق په مينه
هغه که وَمرِي گڼه نه مرينه
فرهاد که مړ دَئ مجنون که مړ دَئ
نوم به ئې هر کله په جهان وينه

که چا ته وکړې دَ زړه خبره
تاکيد پرې وکړه چه وئې نغره
که دِ خپل زوي دَئ گمان پرې مکړه
چه به ئې نکا چا ته ظاهره

که دين دنيا غواړې پرده پوشي کړه
فتنې له خولې پاڅي خو خاموشي کړه
که نه خاموش يې نه پرده پوش يې
بېخوده پرېوزه باده نوشي کړه

چه دِ په زړه دي هغه په خوله لره
چه دِ په خوله وِي هغه په زړه لره
دا دواړه توکه لکه مَريىِ
په يوه تار ئې پېلي ته لره

بله لمبه دِ دَ وصل ژمنه دَه
بله مي عين دَ زره دننه ده
که دا دَ خولې دي که نور دادُونه
چه کښليو نه زده کومه نمځنه ده

څو مي له تا نه درنه سينه دَه
هونبره مي دي سَرَه ډېره کينه دَه
چه ورته وگورې فتنې په لاس واخلي
چه ته ئې مسته کړې ستا آئينه دَه

که دِ په غولي وَلاړه ونه دَه
هونبره پرې وياړه څو لويه پلَنه ده
يا به مېوه لرِي يا به سايه لري
جوړه په ونه باندِي ستاينه ده

دَ پاسه نشوه دا چه دَ لاندِي ده
بل گل به نه کېده چه دا دَ سپاندِي ده
مه ترې حيا غواړه مه ترې وفا غواړه
هغه لنډۍ ده لکه دَ وړاندِي ده

جفا چه ووينې له چا وفا وکړه
که څوک ښکنځل وکا ورته دعا وکړه
که آدمزاد يې خوي دَ آدم راوړه
غمجن چه وَوينې باندِي ژړا وکړه

ځوانمرد که نه يې له ما نه نن زده کړه
بخښل دَ جرم خوړول دَ نغن زده کړه
چه راغله راغله چه ولاړه ولاړه
خوي دَ شادمنو نه دَ غمجن زده کړه

چه عاشقي کړې پېغور قبول کړه
دَ واړو خلقو شر شور قبول کړه
که څوک دِ اچوي و سرو لمبو ته
دَ يار دَپاره سور اور قبول کړه

غم و غليم ته له دله دور کړه
خانده هوس کړه ښادي سرور کړه
که مخ دِ زيړ وِي په دلگيري کښې
ته ئې په دواړو څپېړو سور کړه

ډېرو ليدلي دَ ليلي رخت وه
شويه پرې سوپ وُ ناديده وخت وه
زه يار مشفق لرم ده يار بد خوي درله
زه بختور يم مجنون بد بخت وه

دا سحرگره دنيا مکاره
زويه وېزار کا له موره پلاره
چه ئې وېزار کا له موره پلاره
هسي دا هم شي ځني وېزاره

که سبروَنه په قد درازه ده
نه چه تر تا نه هم سرفرازه ده
ځما حذر شي د تا له سترګو
که دَ کوترې وېره له بازه ده

څه شي مې بیا مونده معني له جاهه
که جاه باله شي بد وې تر چاهه
په جاه به هیڅوک غلطي نه کا
بې له احمقه بې له ګمراهه

که په دیدن ده دیدن هم ډېر وشه
که په خوردن دَه خوردن هم ډېر وشه
خوشحاله بس کړه وخت دَ عمل دئ
لوستن هم ډېر وشه ګفتن هم ډېر وشه

سحر مې خوب لیده اندوه مې زیاته شوه
مَې مې چه وڅښل پیاله مې ماته شوه
سمند مې پاسه په بام جولان کړ
له بامه پرېووت شا ئې غبراته شوه

یو نیم ګړَي ده دنیا نیمګړې ده
نو عاقلانو په هیڅ نومړې ده
چه ئې یاوَ جوړه یا ئې چا ورکړه
دنیا خو هغو له ځانه وړې ده

ژاړه غافله په بار بار ژاړه
دَ ځان بلا شوې پخپله واړه
که دا جهان دَئ که بل جهان دَئ
در څخه ولاړل په غفلت دواړه

ته قهقه خاندې غم تم په بل شه
غم تم په بل شه بل چه تل تل شه
قاتله ځله په کابو بويه
پرې باندې پاڅه غرڅه غافل شه

دَ چا ناحقه له مرگه ويره ده
دا چار که گورې هر گوره غوره ده
زرگر وَښې مات کا اوږئ سازه کا
لا تر وَښي نه اوږئ بهتره ده

که هر څو ښه دَه چه تېريدونې ده
دنيا په پچه نه پېرېدونې ده
که ښه کړې ښه کړه که بد کړې بد کړه
کرده دَ هيڅا نه هېريدونې ده

جفا دَ خلقو هر گوره ډېره شوه
وفا دَ هر چا له دِله وهېره شوه
وخت دَ قيامت شو که نور آفت دئ
يَوه بلا دَه چه را برسېره شوه

زر دِ ور نشي دَ نادان تر کوره
په زر دولت دئ عزت دئ گوره
په بد ئې خرڅ کا قدر ئې نه لري
کاسه ئې زر شي په ډاګ نسکوره

سخا تر هر چا پخپلو لا ښه ده
په ښه وَیلو ژبه ګویا ښه دَه
دَ ښو دلبرو سرَه خندا ښه ده
خوشحال خټک ته دنیا پدا ښه دَه

په قد چه نوم لري سرو پڅولکه[1]
په مخ چه نوم لري تمام اوږمکه[2]
خوله دِ حقه دَه دَ سرو یاقوتو
په سپینو دُرو ګوهرو ډکه

دا چار څرګنده په هر دیار دَه
بدي ښېګړه دَیار دَیار ده
د زړه دِیار مي خالي له غیر دئ
په کښ دلبره دیار دیار ده

---

١. دا کمله عینا ولیکله شوه.

٢. یعني سپوږمۍ، ماهتاب.

زړه[١] بوډۍ ده دَ کالو ډېره
تر سلو زرو مړونو تېره
دَ ډېرو مړونو ماغزه ئې وخوړل
لا به ئې څښي پرې نه ده سېره

تر باز که لاندې کړې دَ کارګه هويه
باز به را نه وړي کارګه ترې بويه
که دَ مزري سَرَه ياري آغاز کا
کوم خوي به واخلي دَ مزري مويه

که زوي دَ پلار يې دَ پلار هنر واخله
نه چه ئې مال و ملک وَ يا زر واخله
بهرام که زوي دَ خوشحال خټک وُ
هنر ئې نه وُ ځني خبر واخله

دَ لور عفت غواړه دَ زويه توره
هغه چه دا لري بلا ئې دوره
چه دا ئې نه وي مرګ ئې مېلمه شه
مور دِ دَوخته شِي په دواړو بوره

تل سي ساله وَي دَ خداي دَپاره
ګل و لاله وي دَ خداي دَپاره

---

١. دنيا بوډۍ ده.

د ښو ښو جونو جمال تل تل ليدي
په لاس پياله وي د خداي دَپاره

ښځه خوشخويه غواړه خوش رويه
کنه بد رويه ښه ده خوشخويه
مينه ئې ډېره تر رنگ به بوي شي
څوک چه خبر دئ دَ گل له بويه

له قامه ولاړ شوم ليري په کروهه
خالي ارمان دَي وروستنۍ پوهه
په تېرو چارو پسي ارمان کړم
اوس مي څه سود دَئ له دې اندوهه

ساقي بيا مهر کړه دَ ميو مهر شه
دَ منځ دَ تلي[۱] مقام دَ مهر شه
په کښ به ډېر ډېر خوښئ وي
بيا را بر سېره دَ فلک مهر شه

دَ نو دولتو دنيا که ډېره ده
دَ جود وينا ئې له دله هېره ده
څوک دِ ئې گرم او ملامت نکا
يوه بلا ئې تر تندي تېره ده

۱. يعني دَ ميزان د برج منځ ته لمر راغي.

دَ رقيبانو په ډېره رخه
دايم جدا شوم دَ يار له مخه
شوم يم چه پايم په دا ډېر غم کښې
يو جدائي شوه دوهمه سخه

در پېښه مشه دَ بخت کږوه
خوني مزري کا په تا بروه
دَ باز شړلي زرکه مي وليده
دَ باد خورکو باندي خوږه وه

زه ئې خبر يم له زيانه سوده
حسد مذموم دَئ غبطه محموده
حسد دَ چا دِئ دَ نامردانو
غبطه را پاڅي دَ مرد له جوده

چه علم وکړي عزيزه زويه
فهم په علم په عمل بويه
کمکيه ونه بار داره ښه ده
نه پلَنه ونه بې باره لويه

که يار دِ سپين دَئ و تا ته تور مشه
که دَ صفت دئ هم دَ پېغور مشه
نيک بد به واړه په دا پوهېږي
که ته هغه يې خود دِ اوس نور مشه

په شيخ رحمکار مي تازه توبه وکړه
هغې نګارې راته ښېوه وکړه
زړه مي هر ګوره په انديښنو شو
توبه مي بده ده که توبه مي ښه وکړه

زه دِ کباب کړم خداي دِ کباب کړه
غليم خو نه يم څه خو حساب کړه
نه دِ وفا شته نه دِ جفا شته
ناکسَ درومه خداي دِ خراب کړه

که سرورې غواړې دَ هر چا وړوني شه
پرده پوښي کوَه لکه پړوني شه
که بد ګفتار دئ که بد کردار دئ
چه عذر خواهي شي آواره کړوني شه

وفا ترې مه غواړه دا دوه درې څيزه
چه بې وفا دي ځما عزيزه
يَو آس بل ښځه که هر څو ښه وي
دريمه توره ور سرَه نيزه

درېغه ښه زويه درېغه ښه وروڼه
چار ئې تر لعلو تر درُ و چوڼه
چه دواړه توکه لايق قابل لري
هغه ته وايه که موڼې مونه

سر په زانو کښېږده دا چارحاشا ښه ده
تر باغه راغه دا تماشا ښه ده
څو کام ترې مومې په غم کښې درومې
دنیا که دا ده دنیا ته شا ښه ده

تخم ضائع کا بد اصله مځکه
ښه پۍ خسا کا بده غوکه
هغه چه کرکا یا پۍ شاربي
هغه دِ نکا دا پوهه ورکه

دَ دنیا میني یارۍ واړه
بقا هیڅ نه لرِي باندي مه ویاړه
چه به ئې ژاړې په جدایۍ
جدا چه نه دِي واړه وژاړه

چه په قران کښې دي منلي واړه
مشکاة مصباح ته نیولې غاړه
نفس دِ په دا کښې که فضولي کا
شیطان خوار کړې بدبخته ژاړه

چه هر زمان مي په زړه میشته ده
هغه مهرویه دَ زړه دمه ده
خداي خو دِ صبر له دِې را نه کا
دَ صبر خبرَه که هر څو ښه ده

نه به دا مځکې وي نه آسمانونه
واړه به واوړي دا ديوالونه
باقي به بل يو جهان پيدا شي
مولا لري نَلرِي خپل جهانونه

دا خاوري نه دِي چه موږ پرې ځونه
دَ خيال زلمي دِي گل گوني جونه
گوره له کومو خاورو به گډ شو
په هر زمان دِي دَ مرگ پيچونه

ی

اې چه دولت لرې بد دِ خصلت دئ
دولت به بايلې ښه نَصيحت دئ
باز چه له بده باز داره ولاړ شي
و به ئې نه نيسي دا تجربت دئ

آس دَ خانانو دَئ دَ ښو کسانو دئ
نه دَ نادارُو دَ مفلسانو دئ
ماړه ښاربه ښه دئ وږي گنده دئ
ډنگر د چارې د کرگسانو دئ

آزار د خولې دئ آزار د لاس دئ
له دواړو خلاص دئ هغه چه ناس دئ
سړي به نه وِي هغه به دد وي
چه په دا دواړه توکه الماس دئ

اور وَړانده ته په تاو مفهوم شي
و سترگه ورته ښرگند معلوم شي
هغه چه پرېوزي وَ اور ته رنگ واخلي
هر ښوک خبر دَئ چه اور ئې نوم شي

ابله هغه دي په ورځ ښراغ کښېږدِي
يا چه بې درده په صورت داغ کښېږدي

یا چه دَ شګو عمارتونه کا
یا چه په بده مزکه کي باغ کښېږدي

اهل کیمیا دئ کیمیا به څوک مومي
اهل وفا دئ وفا به څوک مومي
نوم دَ عنقا شته پدا جهان کښې
اهل عنقا دئ عنقا به څوک مومي

اصیل چه نه لري ادب هم هیڅ دئ
جمیل چه نه لري نسب هم هیڅ دئ
چه دانشمند دئ حکمت هنر لري
که دَ بادشاه لري منصب هم هیڅ دئ

اندوه هیڅ مکړه خوشحاله سخ دئ
خوارِي دِ ولاړه دولت ته مخ دئ
هغه چه تا وته خوړوني سپي وه
په لیري لیري ملکونو چخ دئ

امید که ګوري بهتر تر بیم دئ
عطا پرې مه نیسه که دِ غلیم دئ
چه له اعدا سَرَه په مدارا وي
دا کار دَ چا دئ کار د حکیم دئ

اې چه بې مثل په کړه اووړه یې
ګل رنګه روغه دَ خداې په کړه یې
دا هسي ولي دَ زړه په وړه یې
په هیچا نه یې خو پخپل زره یې

آتش قبول کا ګني چه قند شي
په هر دیار ئې صفت دَ خوند شي
ادب دَ زویه دَ ورور بایده دي
جوهر دَ توري په صیقل څرګند شي

اسمان چه هونبره لوئي رفعت لري
مزکه چه هونبره ستر وي وسعت لري
دا به خداې واړه سَرَه فنا کا
چه لوي عظیم دي عظیم ساعت لري

آفت که ګورې په بې ننګي کښ دئ
نکبت دَ دهر په ولتنګي کښ دئ
ما له دوُ رنګو فایده و نه لیده
که سود دَي سود خو په یکرنګي کښ دئ

احمق در وښیَم که احمق ګورې
احمق ړانده دي په سترګو توري
تور وته سپین وائي سپین وته تور وائي
په غوږونو آوري خبري نوري

اې چه په رَو کښ گزار ته ساز يې
سترگي دِ لکي غوږ په آواز يې
غاري غرڅه دئ درباندي درغي
په تخرگ ئې وله که تير انداز يې

اې دَ چشمانو په غمزه الماسي
دا څه هنر دئ له عاشق ستاسي
تر سر تر پايه راته ووايه
ترې دِ يستلَي يم لا مي وباسې

اى نفس فضول از فضولي باز آى
چون مردم جو فروش گندم منماى
هيچي و از هيچ چه خيزد هيهات
بيهوده مگوى و هر زمان ژاژ مخاى

اوس له ديو ښځو کله مردم زيږي
ور ځني واړه مار و لړم زيږي
دخول که نکړې ور سَرَه ځاي لري
چه ځني واړه په عقلَ کم زيږي

اې چه حکيم و عليم دِ نوم دَئ
ورکړې آخلې کار دِ معلوم دَئ
شيرين ژوندون دِ درباندي تريخ کړ
خوشحال چه نه وژنې حکمت دِ کوم دئ

احمق که هر څو دنیا دولت لري
دولت به باي کا چه حماقت لري
که ډېر نادار وِي شکر دِ کانِدي
که خوي ئې ښه وِي علم حکمت لري

اصیل به شرم حیا وفا لري
اصیل ئې وګڼه هغه چه دا لري
که شاهزاده وِي چه دا ئې نه وي
اصیل ئې مه ګڼه یوه بلا لري

ایمان دَ سرو زرو تر غرونو ښه دئ
منافقانو وته هیڅ نه دئ
لال دُر چه پېژني هغو ئې قدر زده
چه شناخت ئې نه لري سوړ ئې ترې زده دئ

اې چه پرىِ و ما ته ستایې
که یار مي ووینې بیا به ووایې
هر چا چه ولیده باندي بلبل شو
مخ دي که ګل دئ د دلربا ئي

ادب چه نه وِي په سپین په تور کښې
عزت به نه وي په هغه کور کښې
دولت به درومي له هغه خلقَ
چه سَرَه تل وي په شر و شور کښې

اوه آسمانه اوه ئې ستوري
دولس برجونه دِي چه پکښ ښوري
غمجن دِ طمعَ دَ ښادئ کاندي
دَ شپې ځښتن دِ سحر ته ګوري

اسپي آسونه وته ساتلي شي
ټټوئ خرونه سَرَه شړلي شي
ټټوان يا خرونه باندي ختَنه کا
ځني نابودي ګلې حاصلي شي

آزار دَ اهل و ما ته جهل دئ
خپل ځان که ځار کړم تر اهل سهل دئ
دوږخ در وَښَيم په دا دنيا کښ
دوږخ صحبت دَ سفله نا اهل دئ

اې چه رحمان او رحيم دِ نوم دئ
عظيم بادشاه يې کار دَ معلوم دئ
نادان په تاج کړې دانا محتاج کړې
ما پرې خبر کړه حکمت دَ کوم دئ

آسمان روغ زړونه ندي پريښي
دَه دِي په هر چا چاپونه يښي
څو ئې دا ستوري په سترګو وينې
واړه داغونه دِي کښُي کښُي

بنیاد دَ چاري په مصلحت دئ
بیا دَ مردانو په ښه همت دئ
چه سَرَه یو شيِ دا دواړه توکه
واړه دولت دَي عزت حرمت دئ

بدخواه دِ کوم دَي چه دِ په بدو یاړي
نیکخواه دِ کوم دَي چه دِ بهبود غواړي
که هر څو خوي دَ فرښتو حاصل کړې
له چا به ته ژاړې څوک به له تا ژاړي

باغ په خوبئ لکه مخمل دئ
را سَرَه گوره یو څه مخمل دئ
ساقي را پاڅه مینا را واخله
پرخه وریږي گل دئ حمل دئ

باور که وکړې په جز او کل کښې
مردان به تل وِي په توکل کښې
دا ډېري غاړي نغمه صوتونه
نشته په باز کښ دِي په بلبل کښې

بله به نه وِي په حق شناس کښې
تل به په حمد وي تل په سپاس کښې
چه ئې جار باسي هورې جار وزي
زړونه تسخیر دِي دَ خداي په لاس کښې

باغ وي سرود وي نقل و شراب وي
ښې ښې دلبري ښه ښه احباب وي
مجلس دَ خاصو کتاب په منځ کښ
نقل دَ تورو وخت دَ شباب وي

بارخو ئې نه دئ گل د گلاب دئ
زلفي ئې طعن دَ مشکناب دئ
راشه که دواړه شونډې ئې گورې
چه پرې مستېږي هغه شراب دئ

بته تل لا بني اوبه تل مومي
بد بوي ئې ولي له تنه درومي
بد بوي ئې ځکه درومي له تنه
هره بلا ځِې دَ دې تر کومي

بلا بلا وايې بلا هم ته يې
خپل ښه هم ياد کړه که بلا نه يې
توره دَ ژبي توره دَ اوسپني
څه غوځوَل کا خبر لا نه يې

بخت و دولت دَ سړي له ځايه وي
نه له هنره نه له همايه وي
هنر هاله راشي هماي هاله راشي
چه باندي حکم په چا له خدايه وي

باز په دیدن دَ طاؤس وویاړي
سر پښې ئې هر څه سَرَه ونغاړي
پخپل خپل ښکار پسي هر څوک تلاښ کا
مزري که زوړ شي غوا بزې غواړي

باغ دَ گلونو کنج و کتاب وَي
رود و سرود و نقل و شراب وَي
ښې ښې محبوبي ښه ښه احباب وَي
خوبي دَ عمر وخت دَ شباب وَي

بادشاهان ښه دي چه په ځوانانو زر ښندي
ځوانان پرې ښه کا چه ورته سر ښندي
زر سر دا دواړه توگه ډېر گران دي
یو یو ئې وښندي نه ئې يَو هر ښندي

بیهاڼ دَ اسپو کله یکسان دِي
ځني ټټوان دِي ځني اسان دِي
ځني دَ بار دِي دَ زیست روزگار دي
ځني دَ توري دَ برگستوان دِي

بې غمه خوب کا چه روغ په تن وِي
خوب به په څو کا چه څوک غمجن وِي
موړ دَ شکرو حلوا ته نه ګوري
وږي دِ سپوري روټې کازمن[۱] وِي

بازونه ولاړه بهادران دي
چه بد شي نیسي بد باز داران دي
چه په آسونو کښې خم چم پیدا شي
آسونه ساز کا چه شهسواران دي

بلبل دَ ګل دئ ګل دَ بلبل دئ
بلبل هورې غواړه هورې چه ګل دئ
مینه په پټه دَ هیچا نه شي
خپل بوي دَ مښکو په ځان چغل دئ

بد خواه دِ خوار اوسه ته ورته غټ اوسې
خپل نیت دِ زغره ته په کښې پټ اوسې
څو چه ښادۍ دي څو چه غمونه دي
و دواړو توکو ته په مخ په څټ اوسې

---

۱. کازمن ته محشي مشتاق ترجمه کښلې ده.

بد مخ ناحقه په زر پساله شي
ښه مخ چه بیا مومي پسول دِ هاله شي
که هر څو رنگ لري سر سپیني پاڼي دي
شندَي به چېري نرگس باله شي

بدي به لاس واخلي چه گنهگار شي
چه گنهگار شي هغه دَ ډار شي
چه څوک له خپله شامته خوار شي
خپل پردي واړه ځني وېزار شي

بزرگي په تا ښائي که ته ستار یې
ستار که نه یې کله بزرگوار یې
چه پرې حاجت دَ محتاج پوره نه شي
که مال دِ ډېر دئ کله مالدار یې

بار دَ اوښانو په خرونو لیښ نشي
جام دَ مستانو په صوفیانو څیښ نشي
دَ ویښ له حاله اوده خبر نه دئ
څو چه له خپله خوبه نه ویښ نشي

بدي له خپلو چه آواره نشي
خپلوي دَ خپلو په چا ښکاره نشي
که ښه دي ښه خو هغه سړی دئ
چه یې پخپلو کښ گرېوان پاره نشي

بخت دَ مغلو پښتانه نه پرېږدي
چه اتفاق وکا په توره زړه کښېږدي
گڼه که څه هونبره پښتانه نه دي
چه ئې په ياد کا دَ مغلو زړه ريږدي

باڼه که هر څو دَ سترگو زېب لري
چه ور کاږه شي بلا آسېب لري
زويه که ښه دئ نور دئ دَ سترگو
زويه که بد شي ماران دَ جېب لري

بيا مي له بخته مدد څرگند دئ
خوب کړم خوښي کړم زړه مي خورسند دئ
چه خوب مي نه وُ دَ ده له غمه
تر سر مي لاندي هغه مړوند دئ

بوي دِ له نطقه دَ کبر وآز ځي
لکه دَ خولې نه چه بوي دَ پياز ځي
په نمانځه وُ درې فکرونه نور کړې
عمر دِ هسي گنده ناساز ځي

عابد[١] بې بندَ دَئ هم بې پیوند دئ
مور پلار ئې نشته پیدا له شخوند دئ
سړي لیده شي که خوي ئې گورې
لکه چه د دوِي هسي بې سند دئ

پکار هیڅ نه دئ خالي مستئِ
څو لا په زړه لرې دَ غم هستئِ
هستي تمامه په مستي کښ وبازه
له ما نه زده کړه مي پرسئِ

په ننگ خبر نه دِي بې ننگه کلي دئ
وفا ئې نشته له عقله پلي دئ
که نمونځ اودس کا په پنځه وخته
هم بې صلوة هم مخ ناولي دئ

په غم دَ نورو و غم ته ساز مشې
سپک و عالم ته پخپل آواز مشې
سړی په طمعَ دَ بل بنده شي
دعا به دا کړم آخته په آز مشې

---

٠١ بهرام.

په رنگ رنگینه یې په مخ نسرینه یې
به لب شیرینه یې په تن سیمینه یې
درسته گلزار یې تر سر تر پایه
عیب دِ دا دَي په زړه سنگینه یې

په ځان مي لږ ډېر ځایونه مښلي دي
چوڼ چوڼ مي کښلي کښلي کتلي دي
ستا تر ښایسته چه نا ښاغلي دي
دَ خلخ کښلي کشمیري کښلي دي

پلار دَ خپل زویه په کار ډېر ویاړي
په هره چار ئې بهتري غواړي
په خوي ئې بد شِي نصیحت نه مني
دَ ده له خویه په اوښیو ژاړي

په کاغذ وکښ خوانا ئې ولولي
چه کښلي نه وِي هغه څوک څه لولي
هسي مردان شته په دا دنیا کښ
تختې دَ وچولي تختې دَ زړه لولي

پند دَي سودمند دي که څوک ئې ونغوږي
وخت دَ فساد دَي له تا چه وزېږي
زوي ئې مه بوله حذر ترې بویه
چه دِ له حکمه له رایه وغړېږي

په تار دَ غټې ذباب بند کېږي
نه په دالومه عقاب بند کېږي
پند و عاشق ته بند د خسرېو دئ
په دا به کله سيلاب بند کېږي

پونډه په اور کښې گونه گونه شي
کاڼي په اور کښې گچ يا چونه شي
عادت به هيڅېږي دَ ناکس نور نشي
که اور ئې پوري په درونه شي

په خپل مقصود پسې په څو مجنون يې
په خپل مطلب پسې يو څه مفتون يې
په څو خوشحال شې چه په کام کامياب شې
دَ کام په نمونډَل هر دم مخزون يې

په رنگ ميتاځي لکه اوبه دي
په خوند په بوي کښې دَ اُوبو ندي
لکه چه مخ ويني څوک په اوبو کښې
هسې په دې کښې دَ مخ ليده دي

په خصلتونو کښې عدل انصاف ښه دئ
له ښو له بدو سَرَه زړه صاف ښه دئ
چه څوک دِ غاښې مات کا ته ئې هم غاښې مات کړه
که عذر خواه شي غاښې ئې معاف ښه دئ

په پوهه ډک دي هر يو زوولي
و ځان ته نه وائِي هيڅوک غووَلي
هغه چه خر پيائي يا چه حکمت وائي
هر يَو فلک دي سَرَه رسولي

په تن هډونه رگ وريشه يې
په دا که گورې يَو دوه پشه يې
خوي دَ ددانو دَ حيوانو پرېږده
که ته سړَی يې په انديشه يې

پند دَ سړي دئ سړی دَ پند دئ
پرې به پوهېږِي چه دانشمند دئ
سړی په پند نيسي څاروي په بند نيسي
و هر سړي ته دا کار څرگند دئ

پښتون په اصل سړه بني دي
يا غرغشتي دي يا بټني دي
لودي غلجي دي دَ پټي له لوره
په سړه بن پوري بيا کرلاني دي

په دا خبر شه چه سړی څه دي
سړی د غشي کبږه درمه دي
چه بې استاذ وي لا غشي ندي
چه ښه ئې ساز کا سړی هاله دي

په رنګ په حسن په څو نادره يې
ښېوه غمزې لرې څو جلوه ګره يې
له خپله ياره څو زورَ وره يې
خو چه پخولا شې بيا مَرَوره يې

په عطر ډوبه هغه خوش رويَ
راغله ناګاهَ له يوه سويَ
تمامه شپه ئې را سَرَه تېره کړه
سپېږمې مي ډکي دِي دَ دې له بويه

په ډېره پوهه که بو علي دئ
چه جود ئې نشته احمق جلي دئ
که کلمه لولي عقل ئې مه ګوره
چه څوک ئې نغن خوري هغه ولي دئ

په قد دَ سبر تر وني بوک يې
په رنګ په اصل په خوي ملوک يې
کمي دِ نشته په شش و پنج کښ
په چار په هر څه دَ زړګي څوک يې

په دا به پوه شي هغه چه کس وي
ډېري رمې لَره يو شرمښ بس وي
چه يو بځري دَ اور پيدا شي
په مخ ئې وړي انبار دَ خس وي

په دا دنیا کښې ښې خوږې میني
بدرنگ[۱] ترخې شي که ته ئې وینې
نور څه ئې مه گڼه واړه مقصود دي
تر خوله وَباسِي ترخې شیریني

په استخفاف دَ بادشاه دولت بایلي
په استخفاف دَ ملا جنت بایلي
په استخفاف دَ چهار یارانو
هم مودت بایلي هم مروت بایلي

په سپین وېښته مي په زړه سرور راشي
ږیره چه سپینه شي په مخ کښې نور راشي
غم دَ زوړوالي په زړه هاله راشي
چه په غاښونو په لېمو فتور راشي

پخپله پوهه که ذوفنون وي
ویل چه نه مني پکښې جنون وي
دولت ته ورَسي ټینگ ئې و نه نیسي
قابل ئې مه گڼه چه په راي زبون وي

په کار دَ علم عالمان مونې[۲]
شیخان په کار دَ شیخي ځان چونې

---

۱. په درنگ.

۲. یعني لوئي کوي.

دا واړه هیڅ دِي زما په پوهه
گوره څوک ورشي په مخ مخ روښي

په عاشقانو څو څو خبري شي
ورته لښکري شي توري شي زغري شي
چه عاشقان دي چه صادقان دي
عشق به ئې کله له دله لیري شي

په باغ چه گډ شي چه ترې وتوني وي
که لون لون مېوې خوړوني وي
که هر څو وخوري گلونه بوي کړي
خو عاقبت به ورځني تلوني وي

په ښایسته وُو چه مبتلا وي
بې فکره کله خلا ملا وي
بې میني مشې مَیَن هم مه شې
دا دواړه توکه الا بلا وي

پاکي چه راشي په هغه کور کښي
بلا ئې وَسېځي نوره په اور کښي
یوسف چه پاک وُ ځکه بادشاه شو
څه شو که بند وُ ناحق په تور کښي

په شپه آرام شي په ورځ هر کام شي
په ما دا کله په صبح و شام شي
په شپه په ورځ دِي دَ عشق غمونه
آه و ژړا مي سَرَه مدام شي

په مخ که هر ښو صاحب جمال وي
ننه په زړه کښ افعي افعال وي
که زر تسبيح لولي باور پرې مکړه
ښځي مي واړه دَ مکر جال وي

پلار مور که هر ښو نيکو فرجام وي
په بد فرزند پوري خجل بدنام وي
فرزند که ښه وِي خداي ئې کامران لَره
دَ بد فرزند دِ زهر په کام وي

پړين[1] که ښه وي پکار و بار کښي
نه ډېر فکرونه نه زرغه پکار کښي
زرغه نامرد کا له کاره پاتو شي
مرد تړول اختيار وِي په زيست روزګار کښي

۱. دا رباعي حل غواړي لمړۍ کلمه په يوه نسخه کښ ترين په بله کښ پرينږ ده، په يوه قلمي نسخه کښ تر زرغه لاندي محشي ليکلي دي يعني نامردي او کاهلي.

په رنګ په خوي کښې سَرَه پرخې وي
په مرتبو کښې سَرَه تېرې وي
يو سيند بل پورې لکه لښتَې وي
يَو غر تر بل پورې لکه غونډۍ وي

پيوند دَ زړونو عجب پيوند دئ
په کتره غوښه وبله بند دئ
خو چه وفا وي هونبره ټينګېږي
جفا ئې پرې کا کار ئې څرګند دئ

په باغ په راغ کښې کرل هر څه شي
په خپل خپل اصل بيا واړه وشي
که لوېَول ئې په شودو پې وي
مولي مولي وه نور څه به نه شي

په باغ کښې ډېرې ونې ولاړې وي
چه ښې ئې ځير کړې په څو څو غاړې وي
پلنِې نَرۍِ ګورې ناګورې
ځنې په پورته ښايسته ولاړې وي

په دا جهان کښې چه څو غمونه دي
څو څو خوارۍِ څو څو ستمونه دي
واړه په بخره دَ عاشقانو شول
بخرې له ځايه په قلمونه دي

پاداش دَ هري چاري تيار وي
چي نيک کردار وي که بد کردار وي
چه ترس د زړه لري دا کار به ښه لري
څو بې پروا وي هونبره ئې زار وي

په زړه کښ څړيکه دَ ښکاري ولاړه شِي
هي هي نارې وَهِي بوړه ئې غاړه شي
چه سَرَه ونښلي دَ ښکار بازونه
زرکه دَ دواړو له منگولو ولاړه شي

پرې مي سلام دَئ جرگې چه پنډې شِي
زړه مي هورې دَئ هروې چه هنډې شِي
خوشحاله زوړ شوې قرار ناست اوسه
پښتون چه زوړ شي دَ نغري دَ څنډې شِي

پند د نيکخواه دئ خداي دِ ئې ښه لري
ورمون[1] دَ نيکو نيکان په زړه لري
هوښيار لازم دَئ چه خطا ئې ولې
نادان معذور دَئ چه عقل نه لري

پيوند دَ ميني هم ټينگ هم سست دئ
جفا ئې پرې کا په وفا درست دئ

---

۱. محشي ورته تدبير او مصلحت او پند ليکلي دئ.

ډېرُو دَ ما نه په جفا پرې کړ
اوس خو دَ لړُو څخه آمست[۱] دئ

په سړيتوب کښ واړه يکسان دي
که مؤمنان دِي که کافران دي
ايمان دَ چا دَئ دَ مومنانو دئ
ايمان ئې نشته چه کافران دي

په چا چه عدل يا ستم کېږِي
هر ځاي چه بېش و يا څه کم کېږي
بې ځايه هيڅ نه دي واړه په ځاي دي
يَو ازميښت دَئ که عالم کېږي

په هَرَه چار چه همت بسته شي
تېره خارونه هم گلدسته شي
که بې همتو ئې په لاس واخيسته
دَ هغو بخره خواره خسته شي

پښتانه واړه لکه مارونه دي
مغل دم کړِي پخپل کارُونه دي
چه په مارونو کښ لوي مار پيدا شي
پسي ئې غواړي که په غارُونه دي

۱. محشي ورته گهوُن او پيوند کښلي دي.

پسرلي چه راشي يا پښکال شي
دَ خټک زوني شيخان خوشحال شي
شکرانې آخلي دَ باران وعدې لِي
په دروغجنو وعدو نهال شي

پدا جهان کښ که خرابۍ دي
يا ناحقۍ بې حجابۍ دي
يَوه به نه وِي دَ هوښيار له لاسه
دَ نادانانو دَ شتابۍ دي

پرې مي سلام دَئ هغه چه مَي خوري
خدا ئې دارو کړه که پدود ئې دي خوري
اول خلوت بويه بيا ښه صحبت شه
مَي دِ په صوت دَ چنگ و نَي خوري

په څو دَ ځان په ښېوه بيدار يې
وېښته دِ کوز شي هم پرې آزار يې
فکر دَ گور دَ خوارۍ نه کړې
بند بند به پروت وې ناپروا دار يې

پرېږده پرې سترگي دَ وږيو وَوزي
باندي پراته اوسي وږي سر کوزي
لوئي غړۍِ د ډک طباخ وي
دوي دي خوړلي دَ طباخ څخوزي

په څو واي واي لرې چه لږ بېمار شې
پروا دِ نه وِي چه چاق تيار شې
هيڅ يې نابود يې چه ښه مي وليدې
غفلت خوار کړې که خبردار شې

په هَرَه ژبه سخن سنجان دئ
دَ ځان په فخر پاک د سبحان دئ
په خوله ئې ذکر په زړه نور فکر
فساد دې دور دانا شيخان دئ

په شمار مي زويه تر شپېته زيات دي
نيمګي په مړه وِي نيمګي حيات دي
چه را څرګند شول په کاروبار کښ
تر دې ژوندون يو بهتر اموات دي

په رنګ په شکل ښايسته ميور يې
په زړه سنګينه ناترسه ګور يې
ياران ډېر خوښ کړې بيا ئې ډېر خوار کړې
دارو دَ زړونو دَ زړونو ځور يې

پنځه دِ ګوتي دِي که يَوه نه وي
دَ نورو ګوتو چار به دِ څه وي
دَ لاس خوبي ده په پنځه ګوتي
چه سَرَه جوړي وي کار به دِ ښه وي

په رنګ په حسن تازه بلوڅه يې
په تن کښ سپينه تر تازي پوڅه يې
تر سر تر پايه کمي دِ نشته
په ښو خبرو څه خبر لوڅه يې

په خپلو اوښيو کښ سړی شنا ښه دئ
له هره هر سړي سَرَه اشنا ښه دئ
که ګل له نورو دئ اغزي له ياره دئ
منت تر هر څه دَ خپل آشنا ښه دئ

په ما دا عدل که دا ستم دئ
چه غم په ما باندي په هر هر دم دئ
واړه مي خپل دي پردی څوک نه دئ
چه ئې له ما سَرَه دا هونبره غم دئ

په سوات وربړي په سمه شين دئ
تر غره په کوز شي لا نماز پښين دئ
بټ دَ تالي دَ عبدل لښکري
خوشحاله له زړه دِ له واړو شين دئ

په رنګ که هوره ده پرې ګرفتار مشې
چه خوي ئې بد وِي دَ ښځي يار مشې
خوشحال ته ګوره چه يو څه بار لري
له بده خويه ئې ته خبردار مشې

په سرطان کښې به مزري په وړي
مرد به خپل ځان ژغوري ځما که نغوړي
لنده ورغومي صحبت هم زيان لري
پدا منزل دِ په بهار کوړي

په عاشقانو آرام حرام دئ
عاشق ئې مه بوله چه په آرام دئ
په عشق کښې شرم په ننگ کار نلَري
دا دواړو توکو يِو خالي جام دئ

په دا خبره هر څوک خبر دئ
تر آروېدلو ليدل بهتر دئ
تا غنُدي کله هوسۍ دَ مښکو دئ
مښک دِ دَ زلفو که برابر دئ

په تن سيمين يې په رنگ رنگين يې
په لب شيرين يې په مو مشکين يې
زه دِ مجنون يم که ته ليلي يې
زه دِ فرهاد يم که ته شيرين يې

په هر چا کوټه غمونه خپل دئ
څوک دِئ چه نن مي په غم دَ بل دئ
دَور دَ چا دَئ دَ عالمگير دئ
لاس به په غوړ لري چه څوک عاقل دئ

پنځه[١] بارونه دِي بردن ئې غم دئ
ورمېږ دَ خلقو تر لاندي خم دئ
پنځه په نورو دي په تا دوه کم دي
خوشحاله شکر کړه چه بار دِ کم دئ

په دواړو زلفو که عنبر بېزه يې
په دواړو شونډو که شکر رېزه يې
دا څه لا نوري خوبئ دِ ډېري دِي
بابا دِ ومره بلا سر تېزه يې

په لار چه درومم په مخ دلبر راشي
يا ښه څه بيا مومم يا ښه خبر راشي
هسي دَ کښلیو په دیدن خوښ شم
لکه په خوارو باندي اختر راشي

پاسه يا کوزي دا کار سازئ
په څو څو رنګه دلنوازئ
آسمان ته ګوره مزکي ته ګوره
دا چاري ندي لوبي بازئ

١. مطلب حني پنځه دَ مسلمانئ بناوي دي چه له هغو څخه حج او زکوة پر غني فرض دي. خان ځکه چه په سخا کښې هيڅ وخت دَ نصاب مالک نه وُ نو دا دوه فرضه له ده ساقط وه.

تيښتن دَ خوني چه بې تدبير وِي
وينځي مريونه ئې وتېښت ته ځير وِي
يا ئې ډېر مست کا هوا ئې نوره شِي
يا ئې ډېر خوار کا لکه اسير وِي

تازي چه نه نيسي کوټه چه نيسي
خلق په ښه نظر کوټه ته کسي
تورزن پخپله خپل ځان په قدر کا
چه توري غشي په ځان را نيسي

توري دِ زلفي دي تور دِ اوربل دئ
مخ مي دِ وليده لکه اوربل دئ
هم تور لوګي دي هم سرې لمبې دي
دَ غوښو زړه مي بکښن قبل دئ

تل خاموشي کړِي چه تل بېغم وي
طمع له چا مکړه چه بِه ترجم وي
خوښ په هنر اوسه خوښي په مال مکړه
هسي کارُونه کړه چه بې ندم وي

تر باز نه نور نور مرغونه کټ دي
هنر چه نه لري ځکه ځوهټ[1] دي

۱. دې کلمې ته محشي نابکار کښلي دي په څلورمه مسرۍ کښ کويټ حل غواړي.

خپل کار څرګند کا پدا دوه ځایه
مردان دَ کویټې ښځي دَ کټ دي

تر لعلو دُرو عقل تمیز ښه دي
د بل تر مُهر خپل یو نشیز ښه دي
چه خبردار دي دَ صحبت په علم
تر بې ادبي خبري تېز ښه دي

توبه هاله ښه دَه په ګناه چه لاس رسي
چه لاس په هر چرته په کوز په پاس رسي
چه لاس و نه رسي توبه څه سود لري
خالي خبري پخوله دَ پاس رسي

ته چه بادشاه دَ سمن رویو یې
غوره دلخواهه دَ سنبل مویو یې
تر سر تر پایه ګل یې سنبل یې
بد چه په نغوته دَ څو بدخویو یې

ټټو به هیڅېري دَ آس په یون نشي
په توره هیڅوک لکه پښتون نشي
اصل په هر څه کښ خپل ځان څرګند کا
خوند دَ مټرو به ګندم ګون نشي

تل تل تل مي ور پسي غم دئ
مینه ئې ډېره راحت ئې کم دئ
چه نه ئې وینم په سترگو تورو
دا جهان واړه په ما تور تم دئ

تري که بد دئ خو بیا همجد دئ
هر چه همجد دئ هغه امجد دئ
بولاق که هر څو ختټک یادېږي
دَ سباکیِ دَ لوریه بد دئ

ته اوم سبو یې تر څرخ وتلي
دَ اور تر تاوه نه یې ختلي
که چیري ووزې دَ اور له تاوه
نوم به دَ اوم وي له تا نه تللي

تر سر تر پایه چه سړی ساز دئ
فهم که وکړې درست سَرَه راز دئ
سړي هغه گڼه چه خپل ځان پېژني
چه بېخبر دئ یَو تش طراز دئ

تازي چه زوړ شي په قدر خر شي
مزري چه زوړ شي تر شغال بتر شي
زوړ دِ دماغ دَ ځوانیِ نه کا
پدا وَیل دِ هر څوک خبر شي

تر ظل کښېنې دَ هغې وني
چه ئې نه سته نه پاڼې وني
نه يَوَه ونه باغي په غولي
نه ډېري وني پلوسي غني

تا چه پيدا کړه دا اوه شتوري
چه ستا په حکم وَبله ښوري
په ښورېده کښې ئې ډېر ډېر کارونه شته
ړانده ئې نه ويني بينا ئې گوري

تونگر هغه دَئ چه قناعت لري
نه چه بارُنه يا بضاعت لري
چه خوي خصلت ئې دَ سړي نه وي
يَو دد ئې وگڼه که شجاعت لري

تل تل چه غورزي دا سعد ستوري
دَ هنرمندو په طلب ښوري
که چېري ورشي په بې هنرُو
ځني دَ تلَلو دروازه گوري

ثابت په ما کړه گناه مهروئي
لاله عذاري عنبرين موئي
له هغه پسه توره را واخله
ويني ځما دَ گردن کړه توئي

جنت دَ چا دَئ دَ صادقانو دَئ
دوږخ دَ چا دَئ دَ کاذبانو دئ
قرآن چه لولي کذاب عذاب مومي
ثواب بې حده که دَ قران خوانو دئ

جنت دَ چا دئ دَ حق شناس دئ
دوږخ دَ چا دئ دَ ناسپاس دئ
کانده به نوري فتنې پیدا شي
کار کړه که کار کړې چه نن دِ لاس دئ

جنگ دَ هاتي دَ مزري آسان دئ
دَ خپلي ژبي آفت لا گران دئ
چه خپله ژبه ئې پخپل فرمان کړه
هم ئې رستم گڼه هم لا لقمان دئ

جنت په څه کښ دئ په خوشخوئي کښي
دوږخ په څه کښ دئ په بد گوئي کښي
چه نیت ئې لوي دئ هغه خداي لوي کا
کمي ئې نه وي پدا لوئي کښي

جهان کمر دي دَ څخلئې
فعل دِ ږغ دي ږغکړوني ته یې
لکه چه ږغ کړې هغه به واروي
راشه خبر شه که خبر نه ئې

جهان که واړه سَرَه سور اور شي
گمان و مکړه چه عارغ نور شي
که سمندر غُندي نه اور کښې کار نکا
عارف ئې مه گڼه مخ دِ ئې تور شي

جهان که واړه سَرَه اُوبه شي
دا دوه بېړې به ډوبي نشي
يَوه بېړۍ چه څوک رښتني وي
بله چه وړي په چا ماړه شي

جهان درست ډک شو دَ نا حقې
لکه پېمدلي اوړې په مې
چه ځاي پرې نه نيسي ښوري ښوئېږي
دَ سر دانه ئې خوشحاله ته يې

جونه چه نه وِي واده لا حور وِي
اولاد چه راوړي آدم دستور وي
چه سر ئې سپين شي مخ ئې بې نور شي
يَوَه پيريه درته حضور شي

جدا چه نشي ترې اوسپن خړې
ترې پاتو نکا دَ پونډې زړې
په څو به سازه شي ترې تېره توره
فکر دِ ښه وکا استاذ زوي مړې

جهان دَ چا دَي چه څوک تورزن وي
داد و دهش کا په نوم مَيَن وي
ناستي دِ دَي دَ علم تر سيوره کا
چه څوک دَ علم د ورع څښتن وي

ځواني ډک جام دَه په پېرۍ اوړي
بقا ئې نشته په وار وار واوړي
پيري يوائي په هيچا نه رائي
څو څو عيبونه ور سَرَه راوړي

ځان و جهان لره پکار سلوک دئ
ملوک چه ښه لَري سخ دَ مملوک دئ
ملوک د ښه وائي پوچ پوچ دِ نه وايي
دَ ملَکانو کلام ملوک دئ

ځاي او مسکن دِ دَ کارگه گلشن نشي
کمذات سړَی دِ دَ جاه څښتن نشي
حسن هغه دئ چه اصل ذات لري
دَ سپاندِي گل به گل دَ سمن نشي

ځني خبري په تکلف کېږِي
ځني خبري په تائسف کېږي
ځني خبري په بله ژبه
لکه يعقوب ته قال دَ يوسف کېږي

ځني په علم په دنيا مستي لري
ځني په زهد په تقویٰ مستي لري
ځني په توره په غزا مستي لري
خوشحال په کوم توکي دا مستي لري

ځني په وينځي وي لکه مېرمني وي
ځني مېرمني دَ وينځو کني وي
عقل هنر بويه په آدمزاد کښ
مېوه چه ښه لَرِي قدر دَ وني وي

ځني په عقل په هنر دولت مومي
څوک ئې په جهل په حماقت مومي
يو په دارو دَ طبيب رغېږي
بل بې طبيبه شفا صحت مومي

ځني[1] خپل جيش لښکر حشم کسي
ځني خپل لعل گهر نعم کسي
ځني خپل علم هنر قلم کسي
ځني ختېکه هغه صنم کسي

چه سړی خوږ نشي سړی چه داغ کښېږدي
هر څوک پوهېږي ځان ته بلا بلېږدي

---

۱. په دې رباعي کښ دَ درو ټکو کلمو صنعت سته، ټوله کلمې درې ټکي دي.

له چا چه جنگ کړې روغه په زړه لره
هوښیار په جنگ کښ دَ روغي ځاي پرېږدي

چه نه دَ دین دئ نه دَ دنیا دئ
هغه که گرزي پکار دَ چا دئ
پرېږده چه وَمري جهان ترې خلاص شي
پدا جهان کښ یوِه بلا دئ

چه نن دِ یاري کانده اغیار دي
کانده اغیار دي چه نن دِ یار دي
خداي دَي چه دا زړونه سَرَه جار باسي
دا زړونه کله په اختیار دي

چه نه طالع لَري نه مصلحت لري
دولت به بایلي که ډېر دولت لري
چه شکر نلري کله نعمت لري
چه صبر نلري کله حکمت لري

چه قدر نلري دَ بادشاه دَ میني
توئِي بې نکا په خدمت کښ ویني
هغه نوکر دِ ښادي و نه کا
هر څه به بایلي که ته ئې ویني

چه څوک ئې سَمَه گڼي کږَه شي
چه ئې کږه گڼي سَمَه هغه شي
دخل دَ چا دَئ دَ خداي په کړه کښې
په حال خبر شه چه څه دِ زده شِي

چه غم ئې نه وِي دَ نیکنامۍِ
واړه ئې مخ وي په خود کامۍِ
نه به ئې دین وِي مه ترې وفا غواړه
هر څه ئې هیڅ وِي پدا خامۍِ

چه ئې په کور کښې لایق فرزند وشي
کرم له خدایه په سړی څرگند وشي
قابل چه نه وِي په هغه کور کښې
دولت ئې هیڅ دئ که چند در چند وشي

چه زړه له تا نه دَ چا ښه کیږي
ښه کړه دعا گټه دعا قبلیږي
آزاد هیچا دَ آخستو نه دي
ښېرې دَ خوږو زړونو لگیږي

چه دم ئې نه زده دَ اُوښَکۍ[1]
دَ اژدها نیسي لویه لکۍ

١. اوښکۍ یو راز ملخ دي لکه اوښ چه اؤشاره ئې هم بولي، په پاړسي گهواره جنبان ورته وائي.

نادان دي پرېږدهورباندي مه مږه
دَ نصیحت دَ صابون چکۍ

چه را ښکاره شوه یوه مږۍ
زړه مي پرې بایلو هغه گړې
دَ زړه ښندنه آسانه نه ده
بې ځایه څوک ښندي یَوه دمړې[1]

چه نه ادب لري نه عقل راي لري
دوپاي لیده شي خود دَ چارپاي لري
چه بې ادب وِي آدم ئې مه گڼه
څه شو که شکَل آدم نماي لري

چه درست گلزار دَي دَ اتفاق دي
چه درست خار خار دَي گنده نفاق دي
خار دِ په بخره دَ خارکشانو شي
هوښیار دَ گلو دَ گلزار مشتاق دي

چه پاځم درومم په لار دلبر راشي
یا ښه څه بیا موممم یا ښه خبر راشي
هونبره د کښلیو په دیدن خوښ یم
لکه په خوارو باندِي اختر راشي

---

۱. یعني یو پشیز.

چه رنگ و بوي لري گل گل هاله شي
پرې د بلبلو غلغل هاله شي
چه نه ئې رنگ وِي نه ئې ښه بوي وي
ورځني پاتو بلبل هاله شي

چه تا څوک ووينې مهر به څه ويني
مهر به څه ويني چه تا څوک وَويني
عاشق څه نه ويني چه تا و نه ويني
چه تاوَنه ويني عاشق څه نه ويني

چه ذات ئې بد وِي اصل ناپاک لري
گنده به فعل گنده به ژواک لَرِي
زاغ و زغن گوره بلبل طوطي گوره
خپل خپل پرواز کا خپل خپل خوراک لري

چه جنگيالۍ لري ښځه په کور کښې
دَ هغه کس وي ژوندون په اور کښې
ښځه حليمه ښه دَه خوشخويه
بده به تل وِي په شرو شور کښې

چه ژر ئې ونيسي ژر ئې بيا پريږدي
خو يَو نامرد به وي زړه به ئې رېږدي
يا دِ ئې زلفي په لاس کښ نه نيسي
يا دِ ئې ونيسي سر دِ پرې کښيږدي

چا ته چه ښاه کيني په ښاه کښ پريوزي
بلا چه غواړي په بلا کښېوزِي
په ښو به روغ اوسي دا فکر ښه وکړه
په پړانگ پرهار وکري بيا ور پسېوزي

چه ښوک ئې کاندي کله يارۍ دي
يا خود کامۍ دي يا عيارۍ دي
چه ښې مي خير کړې دا بهتري
يا وېزارۍ دي يا اغيارۍ دي

چه نادان دي چه فاسقان دي
يَو دم کار وکا بيا ژر پښېمان دي
چه ئې پکار کښ پښېماني نشته
يا عاقلان دِي يا صالحان دي

چه هر سيرت په وجود غالب دئ
په هغه رنگ ئې حشر واجب دئ
حريص به خوک وي حاسد به گرگ وي
په رنگ دَ دواړو خبر طالب دئ

چه کاهلان دي چه احمقان دي
دولت به بايلي که بادشاهان دي
دولت دَ دين دَ دنيا دَ چا دي
چه هوښياران دي پکار چسپان دي

چه تنگه خوله لَري اوږده باڼه لري
توري ئې ورونځي ملال کاته لري
نور څه ئې مه ګڼه ځما په پوهه
تر سر تر پایه به صورت ښه لري

چه کښېني آوري فریاد ښېرې لري
دَ زره دَ آه توري تېرې لري
پېر به په هر چا په وار راشي
اندوه دِ نکا آسمان پېرې لري

چنګې جیحون نه ده غنُډۍ به غر نشي
شمعَ قمر نه ده سها به نمر نشي
که اوښکیَ په رنګ دَ مار ده
بیا اوښکۍ ده دا به اژدر نشي

چه جنګیالي دي دولت هغه مومي
چه ننګیالي دي عزت هغه مومي
دا دواړه توکه سَرَه تَړَلي دي
څوک چه محنت کا راحت هغه مومي

چه نه طالع لري نه مصلحت لري
دولت که غواړي څه بد خصلت لري
دولت هغه دي چه در پسې درومي
چه ور پسي زغلې بلا آفت لري

چه ئې دروغ ندي چېري ويلي
چا ته ئې نه وِي په بد كتلي
هغه به هيچېري خواري بيا نه مومي
عزت دولت به ور پسي زغَلي

چه ئې رشتيا نه وِي بل ئې اخلاص نه وي
هغه به هيچېري له غمه خلاص نه وي
دولت دَ دين دئ چه دَ دنيا دئ
بيا به ئې نه مومي چه خاص الخاص نه وي

چه خوي ئې نه وِي جمال زيبا لري
لكه ښه لوښي خالي غوغا لري
ښه مخ په مثل لوښي دَ زرو دئ
ښه خوي په لوښي كښې خوږه حلوا لري

چه نه ئې ننگ وِي نه ئې فرهنگ وي
نه ئې ښه اصل نه ئې ښه رنگ وي
ژر دِ په تورو خوارو كښې پټ شي
ژوندون ئې مه وه چه ځاي پرې تنگ وي

چه نه ئې دين وِي نه ئې دولت وي
نه ئې په علم ښه خوي خصلت وي
سړی ئې مه بوله يو گاو خر دئ
دَ گاو و خر به څه بركت وي

چه دَ بدانو سَرَه مقيم شي
که بيم ئې نه وِي هغه په بيم شي
ضرب المثل دَي دَ دانايانو
دښمن چه دوست کړې دوست دِ غليم شي

چه قبول زړه ته دَ چا چار بده شي
چار ئې نور بده تل تر ابده شي
روپي چه قلبه شي يَوه صراف ته
هغه روپۍ په هر چا رده شي

چه دَ بزگانو خفت آسان گڼي
هغه خفت دِ آفت دَ ځان گڼي
لېږي بلا به ورباندي ور نشي
جوړ دِ زرگونو بلا ته ځان گڼي

چه مي په غېږ کښې يې ساعت هم دا دي
بېلتون دِ بلي لمبې په ما دي
پاځه ور درومه په سر دِ وېره کړم
زه ئې سبا گڼم وخت دَ سبا دي

چه غر دَ سرو زرو دَ سړي خپل شي
مُهر ما سي ته ئې کله کتل شي
چه بادشاهانو سَرَه ناستې په تخت کا
دا نور ځايونه ورته خجل شي

چه بد بنیاد وي چه بد نهاد وي
په هَره چار کښ ئې مایه فساد وي
دَ نیکي چاري الف ئې نه زده
په بده چار کښ کامل استاد وي

چه خوند دِ راغي دَ آشنائۍ
گران یې دَ سترگو تر روښنائۍ
دعا به دا کړم په پنځه وخته
چه درد دِ نه وي د جدائۍ

چه د تازي سره د تېږو رگ وي
کله تازي غُندِي په لار ئې تگ وي
رنگ ته ئې مه گوره عمل ئې گوره
که سور که سپین وِي که تور که برگ وي

چه ئې ځکلي دَ مغلو مزې دي
د دې په غاړه ډېري بزې دي
په ښکار د چا دي دَ پښتنو دي
نور څه ئې مه گڼه لکه خزې دي

چه پوزه نلَري غوړونه نلَرِي
شرم اندوه به له چا نه څه لري
رنگ ئې و مه وینې ستر ئې ښه دي
که رنگ بې غوړو بې پوزي ښه لري

چه دَ کهترو جفا په ځان وړي
کهتر به کله دَ مهتر فرمان وړي
سزا دَ وخته دَ کهتر بویه
که نه مهتر به په زړه ارمان وړي

چه را په یاد شي دَ نفس بدئ
لا ئې تر اوسه دَ غم غدې
ځواني لا پربېرده په سپیه بږیره
فریاد فریاد دَي هونبره بدې

چه در کول کا چه کرم کرد وي
اسراف که نلري هاله درست مرد وي
هغه درویش ندي چه دنیا نه ساتي
درویش هغه دَي چه ترې دلسرد وي

چه زر دِ غم شي هسي زر دار مشې
چه زر دِ هیڅ نه وي هغه پېشکار مشې
پدا لاس راشه په دا لاس درومه
دَ لږو ډېرو پحساب په شمار مشې

چه ئې له چا گنې لا ته ولي نه يې
کامل دَ خداي په پېژاندگلي نه يې
احوال ئې وگوره په تواریخ کښ
خوشحاله صبر کړه بِه تر علي نه يې

چه کښت اوبه غواړي اوبه بیا نه مومي
له هغه کښته به گټه څوک څه مومي
دَ هري چاري يَو وخت يَو وار دي
گل په تموز کښ که تل اوبه مومي

چه بخت ئې تور شي عقل ئې نور شي
مخ ئې په بدو په شر و شور شي
دَ بدو خواهانو وَيل پرې ښه لگي
دَ نېکخواهانو وَيل پرې اور شي

چه رشتيا نلري نه ئې اخلاص وي
زړه دِ له هسي ياره ژر خلاص وي
چه دَي خو زړه دَي په درست وجود کښ
ورکړي بويه و چا چه خاص وي

چه ترس دَ خداي لري مرگ ئې پياد وي
زړه به ئې کله په ظلم ښاد وي
تل به ئې مټ وِي په ښو ښو چارو
مخ به ئې هر کله په عدل وداد وي

چه در پسي زغلي هغه دولت وِي
چه ور پسي زغلي هغه زحمت وي
قابل هغه دئ چه دَ چا منت نه وړي
په ناقابل باندي وَيل منت وي

چه لاس مي نه رسي غليم مي يار دئ
چه لاس مي وَرَسِي غليم مي پلار دئ
دا پند به نه مومې په شاه نامه کښې
په شاه نامه کښې که ډېر اسرار دئ

چه عاشقي کا خوشحال دِ وپوښتي
له شرم و ننگ دِ په کروهونو تښتي
تر مال دِ تېر شِي تر سر دِ تېر شي
چه عاشقان دي تر لوي کمر رغښتي

چه نه ادب لري نه اهل راي دئ
دوپاي ليدل شي په خوي چار پاي دئ
سړی په خوي سَرَه سړی ليدل شي
په رنگ په شکل سړی دَ خداي دئ

چه رباعئ د خوشحال خان دي
د لاجورديو غشيو په شان دي
تير گوهر که هر څو غشي ښه روغ کا
پرواز ئې بويه که پر ئې وران دي

چه خپل سر خرڅ کا بها ئې واخلي
چه ئې مدار وِي مولا ئې واخلي
که ئې صاحب وته بلا پيدا شي
نمک حلال دَي که بلا ئې واخلي

چه درست په مښک په عنبر کښې ډوب وي
چه په گندگۍ ککړ شي خوب وي؟
قرآن چه لولي هر گوره بد کا
چه بیا په فسق و فساد معیوب وي

چه عالمان ئې په تور و سپین ویني
چه درویشان ئې په علیین ویني
دَ عارفانو علم څه نور دئ
تر عرشَ فرشَ په خپل یقین ویني

چه کار پرې بیښ شي په جز په کل کښې
مردان به تل وِي په توکل کښې
په باغ کښې نور نور مرغۍ مېوې خوري
بلبل نظر لرِي دَ باغ په گل کښې

چه ستا خوبي غواړي دغه دِ یار دئ
چه ستا خواري غواړي هغه اَغیار دئ
چه ستا په غم خوښ شي صرفه پرې مکړه
بیا به ارمان کړې که د خپل وار دئ

چه ځان غواص کا گوهر هغه مومي
چه بې ننگي واخلي دلبر هغه مومي
دا کار مي څو ځله په ځان راغلي دئ
تر سر چه تېر شي ظفر هغه مومي

چه هَره چار ئې په روایت وي
د هغه بخره دَ ولایت وي
بیهوده نه آروي بیهوده نه وائي
غوږ ئې دَ نیکو په هدایت وي

چه عقل ئې کم وِي کله آدم وي
کله آدم وي چه عقل ئې کم وي
چه عقل ئې کم وِي تل باندي غم وي
تل باندي غم وِي چه عقل ئې کم وي

چه دُر وکاږي وېره دِ پرېږدي
خالي به ووزي که زړه ئې ریږدي
یا به را وکاږي گوهر له یمَ
یا به دا خپله کله پرې کښېږدي

چه خپل حرم ساتي خدم حشم ساتي
بویه چه واړه دِ محترم ساتي
ادب دِ ډېر کا دَ زویو وروڼو
چه بې ادب شي و ځان ته غم ساتي

چه ډېري وني لښتي کم آب لري
ښښتن دَ ونو څو پېچ و تاب لري
نصیب زه هسي په پېچ و تاب کړم
ما به تر کومه پدا عذاب لري

چه بد بنیاد وِي چه بد نهاد وي
دَ مور په نس کښې په بلا یاد وي
هر چه زووَلي دي دَ فساد دَپاره
څو چه ژوندی وي هم د فساد وي

چه را ښکاره شوې یو څه نگاري
څه جفا کاري که پري واري
څو مي په تا باندي مینه زیاتیږي
ته راته غاښ چیچې هسي خونخواري

چه بد اندیش وي چه بد آموز وي
چه بد گوئي لري واړه بد روز وي
که ته لوئي غواړې لوئي په چا مکړه
نېکان په دواړه کونه فیروز وي

چه دین دنیا گټي دانا فرزند وي
غوږ به ئې هر کله دَ پلار په پنډ وي
اوبه به نه څښي دَ پلار بې حکمه
نه به ئې پورته شونډي په قند وي

چه نه ځوانان لري نه زر نه شولي
هغه به ولي زور ور بولي
که دا ئې واړه وي که ئې ځواني نه وي
زړه بوډیَ به وَ چا ته پسولي

چه سپيني پیِ سره ئې غنم وي
حرم حشم لَري آرام ئې هم وي
چه شکر نکا په خپله بخره
دَ هغه بخره دَ مار لړم وي

چه حرص ناک وي يا ترسنده وي
ياري له دواړو سَرَه گنده وي
دا به دِ پريږدي په تنگځه بلا ته
بتر تر دا نه شکم بنده وي

چه غم ئې نه وي دَ بدنامیِ
واړه ئې مخ وي په خودکامیَ
دا رنگ سړی که دِ زوي ورور وي
ځني ويزار شې په دا خامیَ

چه ښه صورت لري شرم غفت لري
واړه دَ دين دَ دنيا دولت لري
چه ښايسته وي عفت ئې نه وي
څه قباحت لري څه قباحت لري

چه ښکار په کور کښې ورته تيار وي
دَ چا به ولي دَ صحرا ښکار وي
په باغ و زاغ کښې دَ بهار گل څه کا
چه ئې په کور کښې تازه بهار وي

چه څوک دنيا لري په ځان ئې نخوري
دَ گور غه توري خاوري دِ وَخوري
چه مال ئې پاتو شي وَ بل حريف ته
چه ئې له خپلو يارانو ښه خوري

چه اصل بد لري ځائي بد خو وي
يا رنگ ښه نلري ځائي بد رو وي
دا دواړه توکه به هيڅوک ښه نکا
که کرامت دي که ئې جادو وي

چه فهم درست لري هوښيار هغه دئ
چه فهم سست لري خمار هغه دئ
اوبه چه لږ وي آبدست پرې نه کيږي
چه پرې پاکي مومي رودبار هغه دئ

چه دانسته دromي چه آهسته درومي
فتحَ هغه مومي نصرت هغه مومي
چه کاهلي کا يا ډېر تلوار کا
نامرد هغه نومي ناکس هغه نومي

چه ډېر ياران ئې تر نظر تېر وي
اخلاص ترې مه غواړه لباس ئې ډېر وي
په مخ که هر څو مهر خندا کا
چه درته شا کا واړه ئې هېر وي

چه په کښې بانګ دَ مسجد امام نه وي
په هغه کلي کښې ميشتي مقام نه وي
په هغه کلي کښې قتل روا دئ
چه هغه کلي به دَ اسلام نه وي

چه مور ئې ښه وي بابا ئې ښه وي
بد به ئې لوښه زويه په څه وي
چه اصل بد لري بد به ولد لري
قچر به هيچېري بې فتنې نه وي

چاري د دهر په هغه دستور دي
لکه په تورو په سپين مسطور دي
لا هم هغه دئ چه پکښې ورکي
هونبره لښکري د سلم تور دي

چه شرم نلري عيب ته نه ګوري
لولي بې شرمي دئ ځکه خپل ځان پلوري
هغه چه پاکي دي شرم حيا لري
زړه ئې فساد ته په لکونو نه ښوري

چه ښه لذت غواړي نېښې و آفت غواړي
نيښې و آفت غواړي چه ښه لذت غواړي
چه محبت غواړي غم دَ فرقت غواړي
غم د فرقت غواړي چه محبت غواړي

چه څه پکار دي خټک تري دي
تر مير يخيلو بر کويټ بري دي
ډېري پېښې لري حيلې مکرونه
پښتون ئې مه بوله بولاق هندکي دي

چه ورځ دِ بده شي دولت دِ يار وي
واړه وګړي دِ خدمتګار وي
چه ورځ دِ بده شي دولت دِ پېرو کا
خپل زويه ورُونه له تا ويزار وي

چه نه تدبير لري نه ځوانمردي لري
تل به پکار کښ دَ مخ زردي لري
پونډي ته اور راوړه هنر چه توره شي
هغه سړي نه وِي چه دل سردي لري

چه نه لنګيږي نه ئې ځواني وي
دَ هغې ښځې روزګار فاني وي
ښځه محبوبه ځوانه ديني بويه
چه زيست روزګار کا په ښادماني وي

څه ئې حيرانه سړيه څه يې
خاوري يې باد يې وار يې اوبه يې
که يَو دِ نه وي پدا څلور کښ
نور دَ ژوَند يو په شماره نه يې

څوک چه ختلي په ملکوت وي
د هغه کله په کار ناسوت وي
فرقان ناطق دَي په امر نهي
چه نهي نکا ځاي ئې لاهوت وي

ښبتن دَ خوني دَ خوړو خوند غواړي
وينځي مريونه دَ خوړو شخوند غواړي
نادان په بند دَ چاري نظر نکا
هوښيار په هري چاري کښ بند غواړي

څو غم غيرت کړې چه غليم مي نمري
قضا چه نه وي سړی په څه مري
نه به ته پاتو شې نه به دَي پاتو شي
هيڅ بيړه[1] مکړه هر څوک به وَمري

څو آزموده نشي په کار و بار کښي
په صحبتونو په جنگ په ښکار کښي
هونبره په زويه په ورور باور مکړه
وراني به درولي په لوي لوي کار کښي

چه سړَه لوي وُو په يَوه غولي
و گور ته ولاړل هغه همزولي

١. يعني عجلت، شتاب، چابکي.

زه ئې پدواړو غوږونو آروم
نارې دَ دیو چه ما هم بولي

چه څوک دِ ښه یسي ور ځني ښه وایې
که دَي بلا وي ورته لیمه وایې
چه دَ زړه مهر ور ځني مات شي
که هر څو ښه وي ورته ښه نه وایې

څوک چه دنیا غواړي هغه رنځور دئ
هر چه عقبا غواړي هغه مزدور دئ
هر چه مولیٰ غواړي تر هغو ځار شم
هغه په دواړو کَونو مسرور دي

چه پرې مَیَن وې که بد وگورې
پرې دِ ووزي دَ سترگو توري
ورته دعَا کړه که دَي ښیرې کا
ورته خندا کړه که دَي دِ زوري

چه پس له مرگه سَړی ښه یاد شي
که هسي خوي کا پدا د ښاد شي
چه خوي ئې نه وِي دَ نېکنامۍ
ژوندُون ئې هیڅ وِي ژوندُون ئې باد شي

چه څوک سوګند کا کار ئې ښرګند وِي
سر دَ دروغو ژر ژر سوګند وي
سوګند به نخوري چه راست ګويان وي
دَ دروغجنو سوګند کمند وي

څوک چه ډوډۍِ دَ دهقانۍ خوري
خواړه دَ حورو دَ مهمانۍ خوري
چه ئې په ظلم خورې واړه دِ زهر شه
که شولانونه دَ سلطانۍ خوري

چه ئې وهلي قلم مطلق دئ
ايمان که حق دئ په کافر ناحق دئ
په چا سحر شو په روښنائي شوه
په چا شپه راغله باندي شفق دئ

څوک چه قمر ياد کا روي دِ را ياد شي
څوک چه عنبر ياد کا موي دِ را ياد شي
څوک چه مقر ياد کا کوي دِ را ياد شي
څوک چه سقر ياد کا خوي دِ را ياد شي

څه نعمتونه دِي تر سر تر پايَ
چه دِ موندلي دِي له يَوَه خدايَ
په هَرَه ساه يې شکر وکاږه
که غافل نه يې ثنا ئې وايَ

ځوک د هواد هوس نتلي دئ
ځوک مي په بغض په حسد تللي دئ
پلار دَ خپل ځان دئ زوي دَ خپل ځان دئ
پخپل خپل جور هر ځوک نيولي دئ

ځوک چه آشتي غواړي که دِ غليم دئ
"والصّلح خير" ځاي دَ تَسليم دئ
عفو بهتره تر انتقام ده
نيکي په بدو کار د کريم دئ

ځوک چه خبري ستا دَ ښايست وائي
ښه خوي خصلت به دِ راته په څه ستايي
زه درته ژاړم ته راته خاندې
دا هسي کبر په هيچا نه ښائي

ځوک چه په خوي کښ پاکيزه پاک وي
سخ ئې په کور دئ پاکيزه ژواک وي
سلوک چه بد لري زار ئې دَ ځان دئ
که هر ځو ښه وي هغه هلاک وي

ځو دا جهان دَي دا هسي تل شي
خپل دِ پردي شي پردي دِ خپل شي
دَ بل وي ستا شي په يوه دم کښ
هغه چه ستا وِي هغه دَ بل شي

څوک په چا گرم وي په چا ناگرم وي
ځني بد فعل په هر چا گرم وي
ته خپل خوي ښه کړه په چا گرم مشه
خود به شرمېږي چه تر تا گرم وي

څو دِ د تورو زلفو خمونه دي
هونبره په ما باندي پراته غمونه دي
دَ خپلو تورو سترگو غمزې پوښته
چه ئې په ما باندي دا ستمونه دئ

څو به بريتونه دَ ځوانۍ ځوانان پوسي
خوبي يې دا دَه که خبردار اوسي
مرگ شته پيري شته دواړه را تلوني دي
سړی يا مرگ يوسي يا ئې پيري يوسي

څو څو قرنونه به ورباندي تېر شي
شيرين صورت ئې په بل بل څېر شي
لکه چه هېري دِي پخوا پېړي
خوشحال به هسي لَه دله هېر شي

څو به په لويه غاړه د ده بولې
دَ غريبۍ بدلي بولې
زه در پوهېږم زړه دِ زخمي دي
دَ رغېدلو طبيب در بولې

څو ئې غیرت وي څو ئې همت وِي
دَ مرد به هونبره قدر قیمت وي
مرغه چه نلري تندرست دوه څانګي
پرش ئې کله په رفعت وي

څو څو ښادۍ دي په دا آفاق کښي
واړه به بیا مومې په اتفاق کښي
څو څو غمونه یا محنتونه دي
یا په دروغ کښ دي یا په نفاق کښي

څوک دِ غم نه کا دَ نامرادۍِ
نه به تَل غم وِي نه تل ښادۍ
دَ فلک عدل انصاف ښکاره دي
کار ئې دَ ظلم دَ بیدادۍ

څو به سودونه کور ته راوانړې
څو به خوانونه دَ خوږو خوانړې
څو به خوبونه دَ خوښۍ کانړې
آخر به پرېوزي درباندي کانړي

څو ئې همت دَئ هونبره قوت لري
هر مورت لري هر فتوت لري
خلیل آسا دَئ لکه موسي دئ
ابدال په اور په اوبه نصرت لري

حب د دنیا دئ چه څه بلا دئ
چه څه بلا دئ حب دَ دنیا دئ
هونبره رسوا دئ دا حب چه څونبره
دا حب چه څونبره هونبره رسوا دئ

خداي چه ښه کړي په دې جهان دي
که پرې پوهېږې انسان اسان دي
چه سَرَه یَو شي دا دواړه توکه
مشکل کارونه ورته آسان دي

خوشحاله زوړ شوې سړَی چه زوړ شي
دَ مهوشانو له میني موړ شي
ته څو زوړیږې لا مین کېږې
زړه به دَ کله ترې موړ یا سوړ شي

خیال د هغې دي چه شوخ و شنګه وي
شونډې ئې شهد په مخ ګلرنګه وي
چه دا ئې هیڅ نه وي ناز به په څو کا
که ناز کا ناز به ئې بتر تر جنګه وي

خُټ خُټ دَ دیګ دئ سرو دَ وږي
غبږ دَ اوبو دئ ژوندون دَ تږي
چه ئې کښ کښ شي پرتوګ وکاږي
هغه آواز دَي چه زړونه کوږي

خار دِ په بخره دَ خارکشانو شي
گل دِ په بخره دَ گلرخانو شي
قند دِ په بخره دَ شنو طوطيانو شي
سوز دِ په بخره دَ پتنگانو شي

خبري گراني دي اساني چري دي
دَ چا مشکښي دَ چا گوهري دي
پدا دنيا کښښ چه ئې بهتر گڼي
ښې ښې خبري ترې لا بهتري دي

خپل مال په ترس په صرفه په بيم خورې
دَ بل غم نه کړې که درست که نيم خورې
په کور دَ کنُډِې رنډې يتيم خورې
ملا دا ولي اور دَ حجيم خورې

خواري ئې نشته چه څوک هوښيار وي
هوښيار چه نه وي په خواري خوار وي
نراد چه ښه وي دَ نرد گټَنه کا
بد باز په بده بازي نا تار وي

خوشحال که هر څو فاجر فاسق دئ
عيب ئې مه کړه شيخَ عاشق دئ
چه پارسايان دِي پخپل خدمت به ځي
دَ خداي دَ فضل فاجر لايق دئ

خوب مي دروغ دئ نه د ناروغ دئ
خوب دَ درمنو زړونو دروغ دئ
لکه په ويښه وي هسي په خوب وي
چه چا موندلي دَ زړه فروغ دئ

خزان بهار دئ بهار خزان دئ
هجران وصال دئ وصال هجران دئ
شپه شي بيا ورځ شي دود دَ جهان دئ
غم چه ښادي لري کار ئې اسان دئ

خبر لا نه يم چه لا به کله شي
چه مي به کسي سَرَه و بله شي
ته آئينه گورې نه مي سينه گورې
چه دِ دَ هجر په لمبه سوله شي

خصلت ئې دا وِي چه لئيمان وِي
نن چه څه ورکا کانده پښېمان وِي
که هر څو ډېر ورکا خپل ورکړه کم گڼي
دا شان ئې دود وِي چه کريمان وِي

خوشحاله بس کړه شان شان دِ ډېرو وې
پيشو دِ ډېر ووې اوښان دِ ډېر ووې
سود دِ سکوت دئ مشغول پدم اوسه
ژبه خوندي لره پرېشان دِ ډېر ووې

خال دِ د زړونو په دا غل راغلي دي
دننه زړه دِ د ما داغلي دي
چه ښه جمال لري هغه ښه خال لري
مخ دِ ښاغلي دِي خال دِ ښاغلي دي

خسيس که مال لري پرې ښاد به نشي
بنده بنده دَي آزاد به نشي
چه همت ناک دي هغه آزاد دي
آزاد آزاد دي عباد به نشي

خوشحال که تور دي دَ گناه پتوري
خلق حيران شِي چه ورته گوري
خپل دين محکم لري خداي ډېر کرم لري
مخ به ئې روڼ کا دَ سبا تر ستوري

خوشحاله څو دِ جوش و خروش دئ
نه دِ څه عقل شته نه دِ څه هوش دئ
هونبره ته نه يې په ځان غره مشه
دَ خداي کرم دِ لا پرده پوش دي

خواږه دَ ميني نه را پڅېږي
واږه په مينه سرَه غځېږي
مينه په مثل نافه دَ مښکو دَه
نافه دَ مښکو چرته پُټېږي

خوږ تر شکرو بحر سگرف دئ
خوشبوي تر مښکو صفا تر برف دئ
کاسې خمُونه کوزه څه حرف دئ
راوړه آخله مدار به ظرف دئ

خوب دَ سحر که هر څو محبوب دئ
سړی چه ويښ شي سحر لا خوب دئ
دنيا به پاتو شي دَ دنيا عيشونه
هغه جهان لَره طاعت مطلوب دئ

خو شرنگ تر بازه مرغ زرين دئ
باز مي په قدر کښ تر صد چندين دئ
څه شو که لوي لوي وزر پرې پوري وي
کرگس گرگس دئ شاهين شاهين دئ

خانان هغه دي چه په خپل نام دي
نه په دنيا دي نه په خپل کام دي
چه په کوم توکي د نام ښېگړه وي
په هغه فکر کښ په صبح و شام دي

خصلت بدا لري چه منافق وي
دَ هر مذهب سَرَه به موافق وي
يو به ئې زړه وي يَوَه ئې ژبه
يو به مذهب لري چه څوک صادق وي

خونه چه پاکه وِي پرې برکت ووري
وربانديي هر کله عزت دولت ووري
پاکي چه نه وي په هغه خونه کښې
وربانديي واړه بلا آفت ووري

خلق چه بد شي بادشاه ئې بد شي
په هَره چار کښې حيران بخرد شي
خوبي په دَور دَ عالمگير نشته
دا چا به ولي له چا حسد شي

خوږه نمړئ َ که ښه مزه لري
ترې مي توبه ده که دا بزه لري
هماي مرغه مي ځکه هډونه خوري
اسمان له غوښو سَرَه خزه لري

خوشحال که هر څو په رنځ کښې ژاړِي
نامرد ئې وګڼه که په مرد نه وياړي
ژړا ئې واړه پدا سبب وه
دَ خدايه خير دَ خپل ايمان غواړي

خان دَ وګري چه شمشير زن نه وِي
دَ ده ښه ور کړل دَ ده ښه نغن نه وي
لکه نامرد مېړه چه واده وکا
خوار زار روزګار کا حال ئې دَ زن نه وي

خوي چه دَ بدو دَ چا عادت شي
په پند په زجر لا زيادت شي
طبيب ئې څوک دَئ ملک الموت دئ
چه مشرف ئې په شهادت شي

خپل بد خويونه بد خوي هنر گڼي
په ځان که خاوري وي خاوري هم زر گڼي
په ځان چه څه وي بل هم هغه گڼي
يو چه کافر وي بل هم کافر گڼي

خپل حکم مکړه چه کم يا ستر وي
دا فکر مکړه چه لس يا زر وي
دَ کښيد گري په لاس کښ ستن شته
دَ خطا وهوني په لاس کښ در وي

خوشحال غريب دئ درويش گداي دئ
خپل حکم نلري دَ يار په راي دئ
چه چرته حکم هورې بې درومي
چه کښېنوي ئې هغه ئې ځاي دئ

خوشحاله عمر دِ تر شپېته تېر دئ
نېکي دِ لږه گناه دِ ډېر دئ
دفتر دِ ډک دئ دَ گناهونو
درته به ياد شي که دِ تا هېر دئ

خواره سړیه خو هونبره ښه ئې
چه روغ په تن یې چه روغ په زړه یې
چه دواړه توکه در څخه نه وِي
په تخت که کښېنې وایه ترو څه یې

خو یَوه ساه یې بود دِ هم دا دَئ
یو موټې خاوري جود دِ هم دا دئ
نور سود دِ نه وینم پدا دنیا کښں
که څه نېکي وکړې سود دِ هم دا دئ

خیر پدا کښں دَئ چه ډېر مالدار نه یې
په غم دَ عشر دَ زکوٰة گرفتار نه یې
لکه دِ دخل دي هسي دِ خرڅ دي
محتاج و چا ته په لږ بسیار نه یې

خوشحاله پاڅه روغي دِ پښې دي
مکې ته درومه څه خرخښې دي
زویه که وروڼه که ښه یاران دي
واړه دِ ولیدل دَ خپلي ښې دي

دنیا څو ډېره هونبره ئې غم ډېر وي
چه نه وِي نه خوري هم ئې الم ډېر وي
هستي نېستي ئې دواړه بلا دي
خوبي ئې دا ده چه درته کم ډېر وي

دَ ځان دښمن دي دښمن چه يار ګڼي
دښمن چه يار ګڼي مرګ دِ تيار ګڼي
هوښيار به ځان دَ نادان په شمار ګڼي
نادان هغه دَي چه ځان هوښيار ګڼي

دَ ښو تير دِ په څو تېره دئ
واړه لک شويَ ځما په زړه دئ
دا دَ نکريځو نګار پرې نه دي
دَ خوار په وينو ئې ورغوي سره دئ

دَ تن خولې دِ بوي دَ ګلاب لري
زلفي دِ طعن په مشکناب لري
عتاب نَور مکړه دَ خداي دَپاره
خوشحال دِ کله د عتاب تاب لري

دريغه وړنبيه عمره وروستي وي
دريغه ورستيه عقل وړونبي وي
هغه بيا راځي پدا هيڅ کار نشي
پدا به پوه شي که ښه سړي وي

دريغه له ځايه هسي هښيار وي
لکه چه اوس يم خپل مي اختيار وي
راته ښکاره شوه ياري دَ خلقو
نه دَ چا يار وَي نه مي څوک يار وي

دَ مانې خوږ ئې هرگوره گران دئ
خوږ ئې د توري پرهار په شان دئ
په څو پخپله راغله پخولا شوه
خوشحال که زوږ دئ باطن ئې څوان دئ

دا توري ږيري چه ايمانداري دي
سپيني ناپاکي ږيري ترې څاري دي
صدق وفا بويه چه دا ئې نه وِي
ږيري دَ څوانو دَ زړو مرداري دي

دَ چا په كور كښې روپي مهران وي
دَ چا په كور كښې دُر و مرجان وي
كه ته هيڅ نلرې گمان دا مكړه
چه به د تا غُندي واړه ناتوان وي

دَ مرد چه صبر چه استقلال نه وي
چه غم پرې راشي پكښې خوشحال نه وي
مردي ئې هيڅ دَه څما په پوهه
كه ئې په جاه و دولت څوک سيال نه وي

دننه زړه مي ور پسي رېږدي
چه زلفي تاو كا دړىِ كښېږدي
زوړ شوم نارې وهم توبه له عشقه
كه مي دلبري ور پسي پرېږدي

دَ شاه پالنگ دِ د موزي مسکن نشي
گلزار دِ ځاي دَ زاغ و زغن نشي
گل دَ بلبل دئ بلبل دَ گل دئ
په ښه جمال به غافل مَيَن نشي

دَ مرگ فتال دي په هر هر کلي
غشي په گرت کښ نیازمن پرېِ ولي
چه مي په سترگو هغه یاران لیدل
اوس ئې لیدل شي په سترگو ځلي

دولت په مثل مرغه دَ ښکار دئ
باز دَئ شاهین دَئ چرغ دئ شنقار دئ
له لاسه تللي مرغونه څوک نیسي
دَ ښکار مرغه مي دَ ښه میر ښکار دئ

درد چه په بل وي خبر پرې نه وې
چه دِ په ځان شي له درده چوې
سود زیان دَ هر چا جدا جدا دئ
کله دَ بل په خوراک موړ ته وې

دا يَو څو توکه دَ وقوفدار دي
باز دَ میر ښکار دئ زر دَ تجار دئ
کتاب دَ چا دئ دَ دانشمند دئ
ښځه دَ مرد دَه مښک دَ عطار دئ

دَ پند پروا لَري خاوري خوږوني
ورباندي بد لگی نصیحت کړوني
بد دِ دَ هیچا تر فهم ښه نشي
نه وي دَ پلار دَ خبرو وړوني

دَ خپلي خوني دیوال که کوږ وي
دَ خپلي خوني په څښتن خوږ وي
زیست و روزگار ئې په کښ خوندي وي
لوښي کالي ئې په ده کښ بوږ وي

دولت دَ خلق په اتفاق کښ دي
هغه به خوار شي چه په نفاق کښ دي
زوږ شوم یَو یار مي یکرنگ و نه لیده
زړه مي تر واسه په اشتیاق کښ دي

چه تل ئې مت وِي په خودکامَۍ
اندوه ئې نه وِي دَ بد نامَۍ
درست ناسپاس وي حق ناشانس وي
هر څه به بایلي په دا خامَۍ

ډېر څه مي وکړل ما وې که یار شي
دیدن ئې وَوینم زړه مي قرار شي

چا وې چه صبر کړه بصر مي هم وکړ
سيکن[۱] يم کله په صبر کار شي

د بوټ[۲] هوا دَه نن په شاخزار کښي
زرکي فرياد کا په مرغزار کښي
په بړغ ئې ذوق کا ځما بازُونه
پرخه وربېږي گرزم په ښکار کښي

دا چه و تا ته شيخان پيران دي
بد خواه دَ خلقو بد خواه دَ ځان دي
علم عمل بويه مرشد دَ لاري
چه دا ئې نه وي واړه سگان دي

دَ يار دَ ظلم د غشي پړوکي
ځما په زړه کښ پراته دي اوکي
دور دَ سپيو سَرَه ئې مل شوم
تو ئې وَنه وې راته په وروکي

درته رښتيا وايم که مي ښه يار يې
څه خوي خصلت لرې څه ناقرار يې

۱. دا کلمه په يوه قلمي نسخه کښ سيکڼ او په بله کښ سينکړ ليکلې، په يوه کښ محشي بد شامت ترجمه هم ورته کښلې ده. موړ، ډک، د ډېر خوراک کولو په وجه د زړه خرابوالي (درياب).

۲. بهر، له خپله ځايه په زور بهر کړې شوي څيز يا کس (درياب).

کله مي يار يې کله اغيار يې
هم وفادار يې هم جفا کار يې

دَ يار عتاب مي قبول په ځان دئ
په عاشقانو دا دود روان دئ
هم ئې وصال شته هم ئې هجران دئ
جنگ چه آشتي لري کار ئې اسان دئ

دروغ دَ چا دَي د کمذات دَ وړي
يا دَ کمزوري په قوت لړي
چه دا ئې نه وِي دروغ به ولي کا
دروغ که کاندي خوړ ئې په سړي

دَ چا چه نه وِي دوراند يشئِ
مه ئې ياري وينې مه ئې خوښئِ
دَ هغي وني گلونه مه وينې
چه ئې اغزي وي دَ دلريشئِ

درته به وَوايم څو کړې پوښتني
که دِ بايلَني دي که دِ گټني
ځاي دِ هم دا دَئ بل ځاي دِ نه دئ
که پهِ منگلي وي که پهِ لَمني

دَ بل په عيب په څو وښته چوې
دَ ځان په عيب نظر هيڅ نه کوِې

خپل سل زناره درته ښکاره ندي
هندو خو يَو لرِي هغه ئې هم شلوې

دَ چا چه دننه سينه په درد وي
دمه ئې عين په آه سرد وي
که مرد دَ لاندي وِي ښځه دَ پاسه
پدواړه توکه ظفر دَ مرد وي

دا د بارخو دي خوله نولي
که لاَله گل دَي پرخي وَهَلي
دا دِ سرې شونډي دِي که سپين غاښونه
که لعل و دُر دِي سَرَه پېيلي

دَ مخ په رنگ يې تر گل ښاغلې
دَ باغ لاله يې راته راغلې
لاله په خپله سينه کښ داغ لري
تا ده سينه دَ عاشق داغلې

ډيري مرغۍ په زړه دلکښي دي
سحر چه ږغ کا هغه مي خوښي دي
ډېر نعمتونه مي په جهان کښ وليدل
چه لوي نعمت دئ نعمت خو غوښي دي

دَ خپله لاسه چه ستمونه دِي
کُښي په ما نَدِي په عالمونه دِي
دَ خپله لاسه لکه ښادئ دِي
دَ خپله لاسه هونبره غمونه دِي

دَ بیم په ځاي کښ سړی ضلال وي
چه ئې امید وي هورته خوشحال وي
هغه په خړو اوبو نظر نه کا
چه تل ئې بخره آب زلال وي

دَ چا به څه لَره مانه له بله شي
چه نیکه بده په عمل موندله شي
هغه چه وکړې هغه به وَرېښي
له خپله لاسه هَرَه کرَله شي

دَ وړاندې یښي درته یَو خوان دئ
نعمت ئې ګوره الوان الوان دئ
ته به ترې پاڅې بل به ترې کښېني
له واړو پاتو دا خوان دا شان دئ

دَ څرخ له لاسه زړګوتې رېږدي
دا خوي به چېري له لاسه پرېږدي
هر څوک چه ووینې چه داغ په زړه لري
دَ داغ دَ پاسه بل داغ پرې کښېږدي

دا چه و تا ته دَ دین اخص دئ
که پرې خبر شې کافر دَ نص دئ
په نورو حکم دَ لَن تَنَا کا
دَ لَکَنوُد دَ ایت مختص دي

دَ شپې ځښتن دِ سحر ته گوري
گُندي پرې وَخېژيَ دَ سبا ستوري
هیڅوک دِ طمع امید پرې نه کا
باران په تږیو کښتونو ووري

دریغه ځوانیَ ستا کامرانیَ
بږغ مي دَ تورو بږغ دَ خانیَ
زوړ شوم نا توان شوم خیال مي دَ توري
که بیارته راشي ځما ځوانیَ

دریغه جاویده ځواني بقا وَي
دَ ښو دلبرو دیدن لقا وَي
ډک ډک جامونه تږیو ته تل نیوي
دَ مهتر خضر دَ اوبو سقا وَي

دریاب چه لوي دي هونبره هوار درومي
شور و غوغا کا په ځو قرار درومي
سیلاب په ځو ځاځکي غړپړ پیدا کا
بقا ئې نه وِي په ډېر تلوار درومي

د ما په باغ کښ گلونه ډېر دي
خداي ئې را پرېبږده په هر هر ځېر دي
داغ مي په زړه باندي دَ معظم دي
دا داغ چه راغي نور مي پرې هیر دي

دا نمر په ورَځي په شپه دا ستوري
چه ناقرار دي و بله ښوري
دَ ډېرُو سترگي پرې لگېدلي دي
ولاړل لا ډېر به ئې په سترگو گوري

دَ وطن وني چندڼ اگر دي
خاوري ئې واړه مښکو عنبر دي
که سراي و نورُو وته سنگيړ دئ
کاڼي ئې واړه ما ته سره زر دي

دَ تن مي تېر سَو شپېته رگونه دي
ستا نه غمونه پکښ زرگونه دي
جدا له تا نه چه يَو نفس درومي
څو نفسونه هونبره مرگونه دي

دا جام چه چا چيښ هسي لا چيښ شي
مستان ئې خوب کا کله به ويښ شي
خال ئې و هيچا وته معلوم نشته
آه دې له دِله هر دم وکيښ شي

دَ خولې وَيل دِ واړه نبات دِي
خواږه دِ لا دَ ښکنځلو زيات دِي
څوک ئې چه کُښل کا سخ دَ هغو دِي
شونډې دِ دواړه آبحيات دِي

دَ بخت په مخ کښې زر ودانۍ دِي
دَ بخت په څټ کښې زر ويرانۍ دِي
بخت دَي دَ شاه دَ گدا يا نو هيڅ نشته
په بخت خوارئِ هم کامرانۍ دِي

دَ ملوکانو صحبت بل اور دي
دَ اور سکروَټه دَ دې بيور دي
که تور هاتي يې که تور مزري يې
ستا مي له اوره سَرَه څه زور دي

دروغ چه فاش و بې صرفه وايي
خپل ځان پخپله خواري ته بيايي
تر دا هغه بد چه شيطاني لَرِي
مکر فريب کا په نفاق پايي

دَ ملک سردار د هوښيار قلاش وي
تل دِ له ښو سَرَه په ښه معاش وي
ځاي دَ اشتئِ پريښي بويه
چه ئې له چا سَرَه جنگ و پر خاش وي

درویش هغه دَئ چه ترس دَ خداي لري
دَ نیکو فعل دَ نیکو راي لري
طمع له چا نکا لقمه حلاله خوري
جدا له خلقه دَ آسودگۍ ځاي لري

دا خوار خاطر چه په قمر نهال دئ
دَ سمد نال ئې پدا مثال دئ
مېږي چه واخلي دانه و غار ته ځي
ستا مي اخیستي و گور ته خال دئ

دا دَ آسمان دي دا دَ مزکۍ
چه دَ څو شپې لرې دنیا ته څه ئ
څو دِ په پورته آسمان ته بوتل
بیا دِ ئې خاوري کړې کپرۍ

دَ ده په حکم بالا پستي شي
مستي خمار شي خمار مستي شي
نه تل بهار وِي نه تل خزان وي
هستي نیستي لرِي نیستي هستي شي

ډېر دِي چه ږیري دَ شیخۍ پوسي
ډېر دي چه مي خوري په رندي کښې اوسي
بنده دَ چا یم دَ هغه کس یم
چه ئې نیولي تر سره یوسي

دَ عقل زانې چه تا ليدَلېِ دي
دَ صبر قازي چه تا کتَلي دي
که هر څو زور لَرِي يا تېز پري لرِي
دَ شاه دَ سترگو شاهين وَهلي دي

د بادشاهیِ په تخت چه ناست وي
دا کار ئې هيڅ دئ سحر چه نماست وي
دولت دولت دَ سحر خيزي دي
مردان د هسي دولت پخواست وي

ډېره خوشرنگه صاحب جماله يې
تر سر تر پايه پري مثاله يې
عيب دِ دا دَي درد دِ و مه وينم
په مرد حرامه په نامرد حلاله يې

دَ سرداریِ چه څوک هوس لَرِي
خپل ځان دِ خاورِي خپل مال دِ خس لري
غم دَ وسلو دَ جنگ هيڅ نکا
که دَ خپل ځان سَرَه يگانه لس لَرِي

دعوه دَ چارِي په يَوَه هرکښ وِي
عقل هم بويه چه ئې په چرکښ وي
چه بيهوده درومي بلا هغه مومي
سر[1] په هغه کښېږدِي چه به هنرکښ وي

---

١. سر په هغه کښېږدې چه دِ په سر کښ وي.

دَ کور پرېښونه سرمه پېغور دَي
هر[1] ځاي چه وزېږې هغه دِ کور دي
هر هر کال ئې په ځاله تاخت کېږي
هغه شاهین دي هغه ئې کور دي

درزي لا گز لرِي مقراض سوزن لري
یو جمدر گوتې خوشحال خیرن لري
کوچ ئې آسان دئ مشکل هیڅ ندئ
غم دَ یارانو درد دَ وطن لري

دَ هوښیارانو وَرمونه زر دِي
دا د هغو دِي چه پرې خبر دِي
چه د هوښیارانو ورمونه نه مَنِي
د هغو هر کله خاوري په سر دي

دا چه خانان دِي یا امرکان دِي
په هند کښې گرزي په هر مکان دِي
غوښي هډوونه دَ مظلومانو خوري
ځما تر فهم واړه ددان دِي

دَ بادشاهانو چه ښه خانان دِي
کار کشائي کا مقربان دِي

۱. هر ځاي چه وزېږي.

که ئې آشنا شې ځني حذر بویه
اور دِي اوبه دِئ درد دِي درمان دِئ

دَ باغ گلونه چه ننداره شِي
څو څو کارُونه پکښ ښکاره شِي
چا ته پخوارُو سترگو هیڅ مه گوره
ډېر نا گټلي دِي چه په شماره شِي

درته وایم که ته عاقل یې
ناحق په نورو چارو خوشدل یې
دولت که نلَرې خپل دِ پردِي دي
که بخت دولت لرې دَ هر چا خپل یې

دَ خولې خبري دِ خوږې ترمَن دي
و بختورو وَته من من دي
ترخه وَیل دِ دَ خولې هر گز نه وو
دا چه ترخه وایې دارو درمن دي

دَ سردارئِ چاري دشواري دي
څو څو کمرِي څو څو ئې لاري دي
براق دَ عقل دَ همت پیدا کړه
په کښ بېشماره بلا تیاري دي

دَ باغ تيښتن ته يَو سيب پېشکش راوړي
دَ ده له باغه بيا ئې په اش راوړي
هغه به څوک وِي غافل نا اهله
دَ زړه فکرُونه چه مشوش راوړي

دَ يار په عيب چه يار خبر شِي
ياري ئې ولاړه که پرده درشي
دَ يار دِ عيب هنر دَ ځان گڼي
پوه دِ په عيب هم په هنر شي

دَ بادشاهانو چه امرگان دِي
دَ يوه بحره ولي شان شان دِي
واله که لويه وِي که کم لښتي وِي
آبدست پاکئ لَره واړه يکسان دِي

دريغه په باد ولاړې څه شوې ځوانئِ
يَوه شپه خوب وُ ستا کامرانئِ
ويښ شوم بيدار شوم په پيري واوښتم
نه بڼِغ د توري شته نه دَ خانئ

دَ سر غليم دِ که دانائِي لَرِي
بهتر تر دوسته چه کانائي[1] لَرِي

---

١. محشي ورته ليکي چه کانا يعني احمق او نادان.

توان یا دَ زور یا دَ ځوانانو دَئ
لاف دِ هغه کا چه توانائي لَرِي

دَ ما دَ یار په یاري کار دئ
که مسلمان دئ که زنار دار دئ
که مهر مینه وفا رشتیا لري
نور څه ئې مه ګوره چه پوره یار دئ

دَ ده په ذکر واړه ګویا دِي
که دَ خشکئ که دا دریا دِي
دَ ده له حکمه وَتَلِي نه دِي
که ناست په تخت که په بوریا دِي

دَ دولت ستوري ګرزي قابل غواړي
قابل چه بیا مومي نه پسي بل غواړي
که چېري مل شي دَ ناقابل سَرَه
ټکاؤ ئې نه وِي رخصت ترې تل غواړي

دروغ وعده دِ په ما رشتیا لګي
ترخه دَ کښلیو لکه حلوا لګي
دَ ښو ناوک دِ په نورُو نه پسندم
پرېږده چه واړه په زړه ځما لګي

دا ووي[۱] مي خوښ دَي چه چا ویلي دي
ډېر مي په زړه باندِي ښه لګېدلي دي
بد خواه دِ خوښ کا په ښو خبرُو
نېکخواه په بدو خپل ژړولي دي

دا مخ چه ته لرې دَ بوري لورِي
مګر دا مخ لري ښې حوري هورې
يَوه به تا غُندِي ښايسته نه وِي
چه اروېده شي دا هوري دوري

دانا ئې مه ګڼه چه صبر نلَرِي
چه صبر نلَرِي حکمت به څه لرِي
سړی دَ صبر په کار کښښ وازميه
چه صبر ناک وي هر څه به ښه لَرِي

دَ يار مي واړه دَ سترګو تور دئ
چه سپين و تور ئې دَ چم دَ کور دئ
چه دَ معشوقي تر سپي ځان جار نکا
مَيَن ئې مه بوله هغه څه نور دئ

دَ آسمان دور خالي رونق دَئ
ورکا بيا واخلي دا ئې نسق دَئ

---

۱. يعني قول او ګفتار او جمله.

لکه ئې راکړل هسې ئې واخیستَل
اوس ئې راته پاتو دا یَو رمق دئ

دا غم فکرُونه په زړه کښ باز دي
تل دَ ښادئِ وَ ښکار ته ساز دي
خداي به ئې ښکار دَ ښادئِ ساز کا
بازُونه کله خالي پرواز دي

دریغه سړیه چه څه بلا یې
واړه دَ ځان یې نه دَ بل چا یې
تا به دَ پلار سَرَه خپلوي وَ نکړه
مقصود دِ خپل دي چه دَ بابا یې

دا دود ځنډن دي پدا عالم کښې
نادان بې غمه دانا په غم کښې
جهان یَو باغ دي نوي خبري
گل دَي غوړېږي په هر هر دم کښې

دَ هر چا قدر پخپل همت دئ
دَ هرِي چارِي مدار په نیت دئ
دَ نیکو فعلَ دَ ځان راحت گڼه
دَ بدو فعل دَ ځان زحمت دئ

دا آسمان ندَئ یو خوني پړانګ دئ
راته غړنبېږي تلتل په بانګ دئ
خوله ئې سره کړې دَ دارا په ینو دَه
شفق ته ګوره دا ووي په ټانګ[١] دئ

دَ غرونو ګاڼي تر حساب تېر دِي
چه واړه کاڼي دَ لعل په ځېر دِي
که اهل وَوینم زه به ترې ځار شم
اهل څوک نشته نا اهل ډېر دِي

دَ عشق غمونه تر عمره سَم دِي
په هره ساهه په هر هر دم دِي
دَ نامردانو ور سَرَه کار نشته
غم دَ مردانو دَئ مردان دَ غم دِي

د خپلي چاري هنر یَو هر لري
مغز ئې په سر کښ هونبره څو سر لري
مزري ګاوز دَ ځنګل پڅو نیسي
ګیدړ دَ شلانډُو دَ ښکار هنر لري

دَ عشق په ښکار کښ یو هر ګډېږي
یا په کښ قهر سترګي رډېږي

١. د پښتو مرکې په قاموس کښ ټانګ په معني دَ آوازې راغلي دي.

دا دواړه توکه په عشق کښ یاد دِي
سړی ناحقه په باد ډډېږي

راغله په وخت دَ گلونو کُښلې
ما وه له میو توبه وکښلې
وئې چه تا ده توبه وکښلې
باده ئې بیا وه په زور را څښلې

رنگ دَ طوطیانو لَري شین کوسي
هنر چه نه لَري بېقدره اوسي
چه اصالت لري چه ښه خصلت لري
هغه به بخره له میانه یوسي

روغه کټوه په نغري سَمَه وي
ما ته کټوه په نغري خَمه وي
جن چه ځان خوار کا ملته روپۍ شي
ملته روپۍ په قدر کمه وي

رند یم څرگندي دي ځما بدۍ
چه راته یو دي خپلِي پردۍ
پېغور ځما مکړه شیخه خپل زړه گوره
چه پکښ پنډي دي دَ عشق غدۍ

روژه دَ خداي له وېري درلله شي
که نه په هر چرته روژه خوړله شي
په آشنائي کښې مهر اخلاص بويه
گنُدي په درنک کښې آشنائي بله شي

راشه که گورې دا خونړيَ
سر ئې وړيِ په سر دړيَ
تل تل سرُونه دَ عاشقانو
و حلق ته اَچوِي لکه نمړيَ

زړه دِ مين وي په توري سپيني
خالي دِ نه وِي له يوې ميني
دا وُوي رښتيا دي عاشقان نه مري
مجنون ژوندَی دَي که ته ئې وينې

رنگ رنگ گلونه په باغ کښې وا شي
لکه چه وا شي هِسي فنا شي
گرمي هيڅ نه دِي دَ باغ بلبلي
چه ئې دا هونبره فرياد ژړا شي

راغله اختر او نوروز همغاړي
مينا خندا کا چغا نه ژاړي
ساقي دا وخت دي چه توبه نغاړي
و ما ئې راکړه زړه مِي مَي غواړي

زور که بادشاه وي که اولیا وِي
دَ ځواني ښځي ځني بلا وِي
زوړ ئې که هر څو دَ ځان مزدور شي
دَ ځواني ښځي نوره هوا وِي

زلفي چه تاو کا په مخ ئې پرېږدِي
کښلي گلونه په بارخو کښېږدِي
زړه مي بلبل شي وربانډِي راشِي
له ډېره شوقه وربانډِي رېږدِي

زویه هغه دَي چه خوي دَ باز لرِي
لوي لوي ښکارُونه لوي لوي پرواز لرِي
نه خوي دَ چرگي نه خوي دَ زاغ لرِي
چه ځان دَ غولو خوراک ته ساز لرِي

زړه وَ هغه ورکړه چه زړه دِ وساتي
که دوه درې وِي چه زړه دِ ښه ساتي
زړه یو ښه څیز دَي و سپي ئې ورکړه
نه و هغه ته چه زړه دِ نه ساتي

زړه مي زخمي دَي ویني ترې څاڅي
ژاړم له درده څړیکي ترې پاڅي
تیر ئې خوړلي دَ هسي لیندي دي
چه په آواز ئې دَ ژړَِ ناڅي

زر شوي دَ زرو په حال خبر وِي
چه چرته خېژي په کوم مقر وِي
زر به په سپينو شگو کښ نه مومي
شگي ئې توري تر خاکستر وِي

زړه دِ دَ هر چا سَرَه صفا وِي
په چا گرم مشه که دِ رضا وِي
که څوک ناحقه له تا پرخاش کا
اندوه ئې مکړه ظفر به ستا وِي

زه ئې ميلمه يم زړه مي مېزنان دئ
را باندِي هر کله دَ ده احسان دئ
په هر زمان ئې راته صلا دَه
راته ئې ينبي دَ معنو خوان دئ

زړه مي په تن کښ لکه بادشاه دئ
ولاړ په فکرونو صبا بېگاه دئ
سترگي غوږُونه ژبه دا درې دي
خانان نور واړه څو دي سپاه دئ

زړه چه نسکور وِي غم ئې په کور وِي
که ډېر ئې زر وي که ډېر ئې زور وِي
تل به پرې پوري دَ سيال پېغور وِي
مخ ئې که وينځې هم به ئې تور وِي

زاغ و زغن دَي په باغ کښ وزري
چمجي ممجي خوري په څانګو ګرزي
خوشحال و چا ته خپل کار ښکاره کا
بلبلي نشته چه باندي غوزري

زويه هغه دَي چه فد وي د پلار وِي
دَ پلار تر هري خبري ځار وِي
چه دا ئې نه وي ژر دِ په ګور شِي
پيدا دَ پلار نه دي يَو عيب عار وِي

زر دَ خانانو دَ بادشاهانو دئ
دَ نوکرانو دولتخواهانو دئ
خوري دې ګټې دې عيش و عشرت دِ کا
نور څوک چه زر ساتي د ګمراهانو دئ

ډيره دِ کله د پښتانه شي
چه دَ مغل په منصب ئې زړه شي
مغل کمزوري غليم په رحم دئ
کله ئې زړه وِي چه پښتون ښه شي

زرکه دِ ليري له باز وګرزِي
سرړه[1] دِ ليري له پړانګه غوزري

---

١. غرڅنۍ ګډه (درياب).

که نه بښي به ئې په پورته غورزِي
په څو که کښېوزي نوره به پرزي

زاړه واړه غوايه په غاښي ځان وړي
چه توان قوت لري خپل بار په توان وړي
خوشحاله له پرېبرده خپل بار په خرو موړه
مست مست بارُونه مست مست اوښان وړي

زړه مي ډېر ښه شو چه ته مي يار شوې
زه دِ بلبل شوم ته مي گلزار شوې
چه بې وفا وې حال دِ وليده
ځما په زړه کښ يو تېره خار شوې

زويه ورور مشه چه ځوانمرد نه دئ
مرد دَ تېکلي مرد دَ نبرد نه دئ
مېړه ئې مه بوله ښځه پرې نوم کښېږده
چه دَ جنگ غشي ورباندي ورد نه دئ

زويه هغه دئ چه په راي د اَب وي
که نه له ځانه پيدا غضب وي
که هر څو ښه وي چه ستا پسند نه وي
غافل ترې مشه اقرب عقرب وي

زويه هغه نه دئ چه هوا پرست وي
زويه هغه نه دئ چه حيا پرست وي

عهد و وفا لَرِي سخا عطا لَرِي
طاعت تقويٰ لَرِي خدا پرست وي

ژوندي که گرزِي ځان ئې ژړلي دئ
تورزن دَ سر په وينو لړلي دئ
چه صبر نه لري ظفر به نه مومي
ظفر له صبره سَرَه تړلي دئ

زار دَ هغه دَئ چه آز حاجت لرِي
نه ډېر دولت لَرِي نه ډېر همت لَرِي
هغه به ولي دَ آسمان منت وړِي
چه مستغني وي عيش و عشرت لَرِي

ږيره غاښونه مي جدا جدا وائي
ځواني دِ ولاړه راته هم دا وائي
چه چا ته وگورم يا چا ته وخاندم
راته دادا وائي کاکا بابا وائي

زړه مي دَ کښليو سَرَه بيا بيوور غواړي
گوره وَ ځان ته بلا په زور غواړي
زلفي ښکاره کړه خوشحال ختټک ته
جنون پرې زوړ شو بيا رنتهبور غواړي

زړه مي په تن کښې په ډېر آشوب شِي
چه کښلې ياد کړم کله مي خوب شي
زوړ شوم لا خيال لرم دَ مهوشانو
په سپينه ږيره هم عاشق توب شِي

سړی په مثل کانړي دَ کوه دئ
ښځو ځو رنګه ګروه ګروه دئ
چه جواهر دِي پکښې کم کم شته
نابود بد رنګ ئې انبوه انبوه دئ

سړی که ښه دئ په ښه ګفتار ښه دئ
ګفتار که ښه دئ په ښه کردار ښه دئ
ګفتار صورت ګڼه کردار معني دئ
چه سَرَه يَو شي دا دواړه کار ښه دئ

سړي چه وږي شي کچکول پلاس واخلي
شهوت پر زور وکا نور نور وسواس واخلي
خدايه پښځل کي خوشحال معمور لَره
چه بل له لارِي نه کوز و پاس واخلي

سړَی که وړوني شِي آواره کړوني شي
دَ لويو لويو بخرو په وړوني شي
راشه پښځلو سترګو ئې وګوره
فايده ئې کومه دَه سپَی چه خوړُونَي شي

سهيل چه وخېژي اوړي تمام شي
زېرمه دَ ژمي دَ سر انجام شي
په آته مياشتي هسي هوا وِي
چه دَ ځوانانو پکښ هر کام شي

سړی چه ځوان وي دَ جونو ځان وي
زوړ ئې په څنگ کښ لکه سوهان وي
زاړه که ښه کا جونه دِ نه کا
جن دِ هاله کا که دَی سلطان وي

سړي په اصل سَرَه يکسان وي
که چوهړي دي که بادشاهان وي
فرق ئې په فعل په خوي هنر وشه
ځکه دُوي هسي سَرَه شان شان وي

سردار هغه دَئ چه شرم ننگ لري
مدام دَ شرم توره تر څنگ لري
صرفه په زر نکا صرفه په سر نکا
چه دښمنان وي له هغو جنگ لري

سترگي دِ نَدِي ستوري دِ بخت دي
چه ورته گوري څښتن دِ تخت دي
دَ ناز په غشيو هغه شيخان وله
چه لاف دَ زهد کا په زړه ډېر سخت دي

ساقي باقي دي دَ روژې څو ورځې
زه په خندا یم ژاړي وریځې
تحویل دَ تلي اختر یو ځای راغله
حاضر په میو شه په چرته خوځې

سړَی څاروَي دَئ که ته ئې وینې
په تن په غوښې په هډ په وینې
فرق له څاروي لري په ګویائي کښې
په رای په عقل په شناخت په مینې

سحر چه پاڅې په استغفار کښېنې
په یادَولو دَ خپل غفار کښېنې
دا وخت نور مه ګڼه ځما په پوهه
ګڼه په باغ کښې دَ دارالقرار کښېنې

سړي هغه دَئ چه ترس دَ خدای لري
خپل ځان عالم ته آدم نمای لري
حق دَ حقدارُو آشنا په ځای لري
خوبي دَ عقل خوبي دَ رای لري

سخ دَ هغو دِي چه پاک پیدا دي
که انبیا دِي که اولیاء دي
خلاص دِي دَ نفس دَ شیطان له شره
په ښو په بدو ځائي دانا دئ

سحر سبا سو وخت دَ بامداد دئ
را الوتلي دَ صبا باد دئ
خوشبو ئې راوړ دَ یار له لوریه
په څو څو رنګه مي خاطر پرې ښاد دئ

سخ دَ هغه دي چه ښه ئې نیت دئ
نېکخواه دَ خلق په ښه خصلت دئ
تل ئې په علم په طاعت مټ دئ
حاصل دَ عمر علم طاعت دَئ

سخي که لک ورکا و دَه ته کک وي
بخیل که کک ورکا و دَه ته لک وي
دَ هغو ورکړه په ورکړه مه نیسه
چه ورکا زړه ئې له غمه ډک وي

سړی عزیز ښه دَئ پدا دنیا کښې
که نه فایده ئې دَه په ژرفنا کښې
چه وَمرِي غم نه وِي غصه الم نه وي
نه ئې سیالي وِي د سیال په خوا کښې

سوځم بې تابه په لمبو کښې
خوب و آرام دَي راځني تښې
مخ را عیان کړې بیا ئې پنهان کړې
تا یم دا هسي په لمبو ینښې

سفله په مثل لکه ډېران دي
دولت په مثل باندي باران دي
باران چه نه وِي بوئې دربلي دي
باران چه وشي بوئې روان دي

ساقي غوړېږي سل برگ په مني
دلبري خيال کا دَ ده په ميني
دَ چا په بخره دَ ميو جام شو
دَ چا په بخره پوپي پمني[1]

سړی که ښه دئ چه ديندار ندئ
که ډېر پکار دَئ هم پکار ندئ
توښه طاعت دئ له دې جهانه
جهان په هيچا باندي پايدار ندئ

سړی چه ولانبي په اوبو پاک شي
سپی لا بدبوي شِي چه خو نمناک شِي
احمق چه ولولي څو کتابونه
په څه خو لوسته ياوه کاواک شِي

سړی چه زوړ شي زبون په تن شِي
حواس ئې نور شي په زړه هېرجن شِي

---

١. محشي ليکي، چه پوپي پمني دَ غره دَ غريبانو خوراک دئ.

لطيف خواړه دِ خوري دخول دِ لبږ كا
كه كا، نو خښزه چه پرې مين شي

ساقي را پاڅه چه بيا نوروز راغي
گل په گلشن كښې جهان افروز راغي
غم دِ په بخره دَ دښمنانو شي
فال دَ دوستانو عجب فيروز راغي

سړى پخپلو سَرَه بې غمه وِي
ونه پخپلو وليو محكمه وِي
دَ چا چه نه وي خپل زويه وروڼه
سيالي ئې كله له سياله سمَه وي

سر شوي په غاړي غرونو ژړلي
دَ ونو پاڼي ماڼي خوړلي
دَ آشنايىِ پيوند مي وليده
نابود پيوند دَي په وېښته تړلي

سترگي چه نه وِي مخ په پساله نشي
خوي ئې چه بد شي دَ خپل كاله نشي
فهم كه وكړې دا حال به وَوينې
عيب چه ډېر شي عيب باله نشي

سړي که زوړ وي ښه زويه ځوان لري
څه په اندوه لَري څه به ارمان لري
دَ پلار ښه زويه دوباره عمر دي
بد زويه پلار لره بلا شان لري

سړی هغه دَئ چه نوش و نيش وي
نه بدگوئي لَري نه بد انديښ وي
په هَرَه چار کښې همت په ځاي لري
که مال و ملک لَري که خوار درويش وي

سړی چه زوړ شي وَرنځ ته جوړ شي
که ډېر هوښيار دئ په عقل بوړ شي
چه بې ايمان وي حرص ئې زيات وي
که ايماندار وي له هر څه موړ شي

سپاره دَ عقل په براق ښاغلي دئ
له عقله پلي په غم نيولي دئ
بدري دَ عقل دَ براق هم بده ده
سپاره ئې سر په ښتې لوېدلي دئ

سفله دِ هيچېري دَ مال څښتن نشي
دَ ښو جامو دِ به آغوستين نشي

شمله چه پرېږدِي کټوه[1] شخه کا
له کبره خیاله ورته گفتن نشي

سفله چه زر ټول کا دَ مال څښتن شي
وراني په لاس واخلي دَ ځان دښمن شي
دَ نېکخواهانو په پند پروا نکا
دَ بد خواهانو په صحبت مَیَن شي

سبا به تل وِي مسا به تل راځي
چه یَو تېرېږِي باندِي به بل راځي
یَو به خوشحال غُندي پیدا څوک نشي
په شپه په ورَځ کښ خوشحال که سل راځي

سردار دَ غفو دَ کرم څښتن ښه دئ
دَ جنگ تر کار په آشتي مَیَن ښه دئ
ډېر هنرُونه دَ سردارۍ دِي
چه واړه تېر شي تېغ مبرهن ښه دئ

ساقي را پاڅه بسرلي تېرېږي
اهاړ را درومي غارمه ډېرېږي
گوره لا کله به سهېل را خېژي
چه درد و غم به دَ غارمه کمېږي

---

۱. دَ پټکي نېغه شمله.

ساقي را باڅه ګل او ګلاب دئ
په باغ و راغ کښې لاله سېراب دئ
په دواړو سترګو په انتظار کښې
هم دَ رباب دئ هم دَ شراب دئ

سږي په مثل دَ ګبینه دئ
شرم په ده کښې لکه خواږه دي
خواږه چه نه وي په ګبینه کښې
قدر دَ ژاولي بې خوږو څه دئ

سږ کال چه کال دَ رحمت تم دئ
باران په هر چیرته په غره په سم دئ
پسله شپږ میاشتو په چنګاښ شروع سو[1]
په هَرَه ورَځِي تر نیم ضیغم دئ

سل څپلوان لږ دِي یو دښمن بد دئ
چه ډېر دښنه لري ځاي ئې لحد دئ
په ښه سلوک سَرَه پرَدي خپلېږي
چه خپل پردَي کا کله بخرد دئ

سګان دَ بدر له نوره جنګ لري
ګونګټې دَ مښکو له بویه ننګ لري

---

١. په دې بیت کښې له چنګاښ او ضیغم مطلب دَ سرطان او اسد برجونه دي.

سره زر څه نور څه دِي زرنيخ څه نور څه دي
څه شو که بربښي دَ زرُو رنگ لري

سخي ئې مه گڼه چه نغن ئې خوار نه وِي
باتور ئې مه بوله چه پرې پرهار نه وِي
که دانشمند وِي تفسير په ياد لولي
چه ډېر وَيل کا دی به هوښيار نه وِي

سخ دَ هغو دئ چه بې خبر دي
بې غمه خوب کا په خوب و خور دي
روزگار په غم دَي دَ خبردارؤو
چه په زرگونو فکرونو سر دي

شرم ئې نشته څاروي خو ډار لري
نه هونبره مهر به مور په پلار لري
فرق له سړيو که څارويو هونبره دي
چه شرم مهر پخپل مقدار لري

شونډې دِ نه دي آبحيات دي
زلفي دِ نه دي مښک هبات دي
مخ دِ بهتر تر نسترن دَ باغ دئ
سنان سنان دِ باڼه يکذات دي

شاهين که پر لري سردار که زر لري
سردار که زر لرِي شاهين که پر لري
مهم به سر لري کام به دربر لري
کام به دربر لري مهم به سر لري

شرم دئ ننگ دئ که ډار دَ سر دئ
سَمَه مي پرېښو ځاي مي تل غر دئ
پښتانه واړه دَ مغل ښوروا خوري
ما ته ئې پاتو دا شور و شر دئ

شيطان هر گوره ښايسته روغ دئ
چه ئې بدرنگ بولي دا وُوي دروغ دئ
بدرنگ پدا شو چه بد رسوا شو
پرې درېدلي دَ لعن توغ دئ

شمعه که هر څو سوز او گداز لَرِي
ژاړي په اوښيو چهره طراز لَرِي
دا کار ئې واړه ځما خوښ نشو
چه خپله ژبه اوږده په راز لَرِي

شاهان بل اور دِي چه هر څه نغري
اعوان سکروټي دَ اور بڅري
چه يو بڅري ځان ته پرې نږدي
هوښيار به تل وِي وَا ورته ځري

ښځي دَ هيچا په رنگ ريښه نه دي
ځرگنده چرده وفا پېښه نه دي
پخپل مقصود دي په غرض سود دي
په نورُو چارو کښ دِ همېشه نه دي

ښځي له ځايه په عقل کمي دي
سمِي به نشي پيدا نا سمِي دي
وفا ترې مه غواړه په ياري ئې مه وياړه
که دِ محرمي که نا محرمي دي

ښځي په اصل کږې نا سمي دي
په عقل کميِ په دين هم کميِ دي
شومت ئې اور دَي چه چرته ولگي
په دم پېرئِ په دم آدمي دي

ښځو ته ډېري بلا تعيني دي
ځو ستر پوښي هونبره مهيني دي
چه بې ادبه بې نمازي لوئي وِي
ورته نظر مه کړه که مخ نسريني دي

ښه به ترې څه غواړې هغه چه تل بد وِي
هم په بازل بد وِي هم په ساتل بد وِي
دَ بل علاج وشِي دَ خپل علاج نشِي
چه دِ بد خواه شِي تر بل نه خپل بد وِي

ښه خو هغه دئ چه دَ چا په چر نه دئ
که دَ وګړي په شور و شر نه دئ
ځان په ژوندني د مړو په شمار کړه
نېسي هستي دَه څوک پرې خبر نه دئ

ښځي طراري دي ښځي مکاري دي
ښځي مکاري دي ښځي طراري دي
که هر څو ياري دي ښځي اغياري دي
ښځي اغياري دي که هر څو ياري دي

ښه خو هغه دئ چه په هيڅ خبر نه دئ
په غم په فکر دَ سيم و زر نه دئ
چه له خلقه په ګنج کښ اوسي
څوک ئې چاکر نشته دَ چا چاکر نه دئ

ښې ښې دلبري دَ دين ياراني وي
په دا دنيا کښ غمګسراني وي
چه خوله ئې کښل کړې زړه ئې ډېر ښه شي
په دواړو شونډو شکر باراني وي

ښېرې دِ واړه په ما دعال لګي
ښکنځل دِ واړه په ما حلوا لګي
که ته مي ولې په سرو سکروَتُو
واړه به ګل دَ لاله په ما لګی

ښې ښې ځهرې شته پدا جهان کښې
کمې ئې نشته په هر مکان کښې
که هر څو کښلي مخونه تل ګورم
بيا به ترې لاړ شم په ډېر ارمان کښې

ښې چين چين څڅې پښتني جنې[1]
په شين شين ځي شين جنې
نن نغتي نشي تشي پُښتني
تشي پُښتني فتنې شي جنې

ښکاره په هر څه دَ چارې بند دئ
قدر دَ ښځې دَ مرد دو چند دئ
ځنې سړی دئ چه ږيره بريت لري
جوړې له ښّځې سَرَه پيوند دئ

شېکره چوړې نيسي زاڼې شنقر نيسي
شرمښ بيهاڼ وَهِي مزري ايغر نيسي
وَ لوي مېلمه ته سړي ساغر نيسي
مفلس مېلمه ته ساغر لاغر نيسي

ښځې ښه څيز دِي که په مخ کښلِي وِي
له موره پلاره پاکي زووَلِي وي

---

۱. په دې رباعي کښ صنعت دَ تجنيس شته.

که دا ئې نه وِي ژر دِ په گور شِي
چه نه ليدلِي نه چاَ کتلِي وي

ښايست دَ ښځي دَ مار يکسان دِئ
ظاهر ئې مه گوره باطن ئې وران دئ
ښځه په زړه کښ څو څو بلا لري
که مار په خوله کښ دَ زهرو کان دئ

ښه ښه ځوانان دي دَ ننگ يکدلي
حاضر په کار کښ سپاره هم پلي
ډېر زر دولت وَي باندِي خوړولي
ورته بخښلي هر څه بخښلي

ښه خوي بدېږي بد خوي ښه کيږي
په صحبتونه که څوک پوهېږي
نافه دَ هوږي په بوي خوشبوي نشيِ
حنظل شکرو سرَه خوږېږي

ښځه چه ډکه شي که کښېني مار راوړي
مار ښه نه زوهه چه ناهموار راوړي
گل چه نه رنگ لرِي نه بوي ښه کاندي
ښه دا چه ونه بوټي خاردار راوړي

ښه مخ چه وَويني په زړه سخ سخ وائي
بد مخ چه وَويني په زړه چخ چخ وائي
که دَ خوشحال غُندي مَين په مخ شي
تل به مخ مخ وائي تل به مخ مخ وائي

ښځي به نشي دَ هيڅا ياري
په خوله دِي ياري په زړه اغياري
زهر دَننه په اندرون کښ
دَ پاسه کښلي ښايسته ماري

صحبت له جنسه لکه گلاب دئ
دَ ناجنسانو صحبت عذاب دئ
کس به ناکس نشي ناکس به کس نشي
طوطي طوطي دَئ غراب غراب دئ

صبي که هر څو مرسل نبي وِي
دَ پلار له ميني بيا اجنبي وِي
يعقوب چه ړُوند شو يوسف هيڅ نشو
په غم کښ ستر وي نه چه صبي وِي

عقل دَ مزکي يا دَ اسمان دئ
چه دواړه نه لري هغه حيوان دئ
عقل دَ مزکي دَ مور دَ نسه دئ
چه دَ آسمان دئ دَ دبستان دئ

عشقه ستا واړه چارِي اوتري دِي
چه زوروَري واړه[۱] بهتر دِي
تر مرگه پوري سَرَه نظر لرې
زلمي بازونه جونه کوتري دِي

عشق چه پخپلو موجونو سر شي
تر ابا سينده لا زوروَر شي
بلا ئې ليري هر څه په مخ وړي
چه کاڼي بوټي په مخه وَر شَي

عادت چه بد لري ځان ئې ژړلي دئ
عادت چه بد لري سر ئې خوړلي دئ
عادت په پند نه ځي عادت په بند نه ځي
عادت له سره سَرَه تړلي دئ

عجب کارُونه سبا بېگاه شِي
نېکخواه بد خواه شِي بد خواه نېکخواه شِي
زړُونه دَ خلقو دَ خداي په لاس گڼه
تبديل دَ خلقو په هَرَه ساه شِي

عزت دَ زور ډېر دَئ عزيز دئ
هغه چه زر ساتي صاحب تميز دَي

---

۱. ځکه بهتر دي.

که هر څو ښه دئ په حقيقت کښ
زر عاقلانو وَته ناڅيز دئ

عالم پرې وني تلي کپ گوري
دورونه خداي کا نه ئې دا ستوري
نظر دا نه کا چه افلاکونه
دَ چا دَپاره سَرَه تل ښوري

عاشق په وخت دَ وصال سلطان وي
هاله ئې مه وينې چه پرې هجران وي
چه يافت ئې څونبره خوښي ئې هونبره
څو چه کالَي وِي هسي ئې زيان وي

عاشق خپل کار کا شرم پېغور څه دئ
چه پرې مَيَن شوې دلبر سپين تور څه دئ
زنبق ته گوره سوسن ته گوره
کړه وړه څه نور څه دئ نمک څه نور څه دئ

عفو کرم دِ په هر چا عام نه وي
په کس نا کَس دِ دا کار مدام نه وي
کس چه خطا وَکا باندِي عطا بويه
ناکس لا بد شي چه انتقام نه وي

عرب هم ډېر دي عجم هم ډېر دي
شماره ئې نشته تر حساب تېر دي
نور کښلي واړه غټ واړَه ستوري
تا غنُدي کله دَ نمر په څېر دي

عیب ئې مه ګوره چه ډېر هنر لري
څه شو په مخ که تر سېري نمر لري
سر چه دَ تاج دَ خولۍ لائق وي
څه شو که څه خو پخي دَ سر لري

عام دِ دَ خاصو په مجالس نشي
یار دَ فرښتو سرَه پېري ناغس نشي
دَ ناسو کار له نسناسو مه غواړه
دَ پیازو بوټَي ګل دَ نرګس نشي

عمر که ډېر شي بیا دِ هفتاد شِي
تر دا دَ پاسه لکه رماد شِي
چه دَ ځوانِۍ ساعت را یاد شِي
په هر زمان مي پسي فریاد شي

غم دَ ګناه مکړه ګناه قربت دئ
ګناه هغه بد دئ چه قطیعت دئ
که سل ناسازي په ناز معشوقه کا
څه شو پکار ئې ستر عفت دئ

غلیم هوښیار ښه دئ که مرگ دِ غواري
ډېر به تر جنگه په آشتي ویاړي
هوښیار چه نه دئ غلیم ئې مه گڼه
پرېږده پخپله به خپل ځان وژاړي

غم که په زړه کښ دَ دَلارام لري
گرم دَي که فکر دَ ننگ و نام لري
چه یار ئې څه وي هسي دِ دَی وِي
که دین دَ کفر که دَ اسلام لري

غاښ چه دِ وښوري مرَیَي دِ غل شي
بد خویه ښځه سر دِ ئې کل شي
چه آواره شي هاله ترې خلاص شې
گڼه و تا ته واړه خلل شي

غم به دَ دین خوري چه مؤمنان دي
دا نور غمونه واړه آسان دي
چه دین ئې نه وي که په تخت کښېني
ښادي ئې غم دَه که بادشاهان دي

عشي چه کوږ وي یا عیب جن وي
ځاي ئې په کېش کښ کله سودمن وي
یا علاج وکړه چه باوري شِي
یا دِ ئې فکر دَ دور کردن وي

غشي چه راشي په واړه تن لګي
ګوره رسا لګي که برسېرن لګي
بده خبره تر غشي بده دَه
دَ زړه په سر باندِي دَ مرد و زن لګي

غشي دَ تېنګي لیندۍ خطا شي
دَ نرمي سستي ګزار رسا شي
ښه تېره توره په لاس کښې واوړي
دَ پخې توري ګزار بلا شي

غشي چه ډېر ولي ښه تیر انداز شي
چه مشق د خط کړي و خط ته رسا شي
کار دَ محنت دَئ دَ مشقت دئ
ورو ورو په هر هر هنر ممتاز شي

غشي چه سم وِي ګزار پرې ښه کېږي
چه ښه سم نه وِي ګزار پرې نه کېږي
رشتیا په هر څه کښې لکه سره زر دي
په لاس که زر لرې په زر هرڅه کېږي

غوټې دَ باغ دي تل تل غوړېږي
پرې وړي سترګي دَ بلبل مړېږي
خداي دِ تازه لري دَ باغ ګلونه
چه ورتهَ سترګي دَ بلبل غړېږي

فرښتې له نوره پېرَي له ناره دي
که پرې خبر يې سړی له چاره دي
ځکه دا هسي ډېري فتنې لري
له باد و خاکه له آب و ناره دي

فصل به فصل کندو ډکېږي
لکه ډکېږِي هسي تشېږِي
چه دا اسمان شته په سر څرخېږي
يَو فصل درومي بل را رسېږِي

فلک يو سترګي کهنه تيرګر دئ
دَ ده په هر هر لرګي نظر دئ
زيات په دا دور چه رَغَوِي ئې
دَ سر اغزيو په غشيو سر دئ

فرزند هغه دَي چه متقي وِي
نه بد ګمانه بد خوي شقي وِي
خبر چه نه وِي دَ خداي له حقه
دا نور حقونه پرې ناحقي وِي

فرزند يَو پړوکي دَ پلار له ځانه دئ
دَ پلار غوښو دَ استخوانه دئ
دَ پلار په خوړو چه پروا دار نه وي
له پلاره نه دَي ګوره له چا نه دئ

فرزند چه وَوزي دَ پلار له رايَ
ښادي ئې گومه ده بدبخت ته وايَ
دانه که وَوزِي دَ پلار له حکمه
خروار به مومي بدي له خدايَ

فرزند هغه دَئ چه شرمناک وِي
له بدو چارو په زړه کښ پاک وِي
چه شرم نلَري خبره نه مَنِي
چه لا هلک وي ژر دِ هلاک وِي

فرزند چه عاق وي که ته ئې وينې
بدي اوبه دِي مرداري ويني
مېني[1] دَ باکو پاکان پيدا کا
ناپاک پيدا کا ناپاکي مېني

فرق دَ سړيو سَرَه بسيار وِي
سړَی هغه دَئ چه څه هوښيار وِي
چه څه ترې تېر وِي څه ئې ليدلي وِي
علم ادب لَرِي په صحبت تيار وِي

فتنې دَ ښځو هر گوره ډېري وي
په شيطاني تر شيطانه تېري وي

---

١. مني.

لکه لښکه هسي ټګي لَرِي
زهر په خوا کښ کښلي بر سېره وي

فرزند که هر څو دَ پلار عاصي شي
چه پلار ته پریوزي بیا به په خلاصي شي
خداي په بنده باندِي لا ډېر مین دئ
له هر ګناهه په توبه خلاصي شي

فرزند که ښه شي دَ سترګو نور شي
دَ سترګو نور شي دَ زړه سرور شي
فرزند که بد شي غاښ دِ رنځور شي
غاښ چه رنځور شي نور دَ اَنبور شي

فکر مي وکړ چه دا انسان دي
حني فرښتې دِي ځني شیطان دي
ځني سړي دي په خوي خصلت کښ
ځیني بې شکه لکه ددان دي

فاني دي‌ِ واړه دا نوري میني
یوه باقي ده که ته ئې وینې
خبر که نشوې په باقي مینه
ژاړه که ژاړې په اوښي ویني

قلپه روپیه ښایسته روغه وِي
خو چه سوراخه شِي نور بې فروغه وِي
هیڅوک دَ خپلو شنوبو بد نه وائي
صفت دَ هر چا له خپله دوغه وِي

قاضي په وخت دَ قضا په یاد شِي
غازي په وخت دَ غزا په یاد شِي
طبیب په وخت دَ دوا په یاد شِي
زاهد په وخت دَ دعا په یاد شِي

قوت مي لږ شو نفس مي لنډ دي
وَتَي ترې نه شم دَ سریښو ډنډ دَي
منزل مي اُوږد دَي که روغ ترې ورسم
په سر مي یښي دَ سریښو پنډ دي

قام ته مي کله لوئي ښکاره وي
په وړو چارو کښې آواره وي
لاس مي نیولي دي په دواړو غوږو
ترې توبه توبه چه هیڅکاره وي

قابل هغه دئ چه درست طلا شي
له زرو سیمَ په استغنا شي
نه ئې زکوة وِي نه ئې قربان وِي
هسي ترې دروه لکه چه راشي

قرآن چه لوست شي په هغه کور کښې
غم به ئې نه وِي په سپين په تور کښې
که ئې گناه وِي هسِي به سوځِي
لکه خځله سوَځي په اور کښې

قرار په دا لَرم حال مي عيان دئ
نوم مي دَ خان دَئ کار مي بل شان دئ
نه مي زکوة شته نه سر سايه لَرم
نه مي اختر شته نه مي قربان دئ

قابل که نه وِي دولت که بيا مومي
لکه ئې بيا مومي هسي ترې بيا درومي
باور په بخت مکړه باور په تخت مکړه
اسمان ئې ونغاړي که شاهنشاه درومي

قربان تر خاصو چه خاص الخاص دئ
په زړه له نورُو فکرونو خلاص دئ
که ډېر غمونه ورباندِي راشي
تسليم قضا ته په ډېر اخلاص دئ

که څوک په ځير ځير وَيل وېرېږي
خوشحال نه وېره کا نه شرمېږي
هوښيار به واړه پدا پوهېږي
چه کاږه زېږي کاږه لوئېږي

که هغه یار مي راضي په مرگ دئ
دا دَي نیولي مي ورته تخرگ دئ
غشي دِ ښه په سوهان تېره کا
چېري به بند شي توبري ئې بغرگ دئ

کله یار غواړې که یار درشي
کله کار غواړې کله کار درشي
آسمان په ډَول ډَول پېرې کا
خوشحاله گوره گندِي وار درشي

که مي په ډېره ژړا لېمه ووزي
یار مي ناترس دَئ پدا ئې څه ووزي
گلگوني اُوښِي ساړه آهونه
څه مي له سترگو څه مي له زړه ووزي

که ډېر والا شې په پارسائي کښې
سیال دِ څوک نه وي په ملائي کښې
غافل هیڅ مشه دَ نفس له مکره
بلا پرېوزِي په آشنائي کښې

که راته غوږ کړې یو نصیحت دئ
نه دِ بد خواه یم نه خدیعت دئ
بار دَ فکرونو په زړه هیڅ مېږده
هغه به مومې چه دِ قسمت دئ

که زړه څوک ټینگ کا چه ئې قضا نه وي
که تل جنگونه نه کا مرگ ئې روا نه وي
قضا چه ورشي بلا پرې سازه شي
که په ملکونو چېري بلا نه وي

کوم دَي چه واړه خوبىِ کل لري
خمار دَ مل شته خارونه گل لَرِي
یار که نور ښه دَي یو خوي مه گوره
اکثر که گورې حکم دَ گل لَرِي

که بد وَیُونَي بد لمسوُني یې
په ځان پخپله اور لگوُني یې
که څوک دِ ولید په اسکبار کښي
جهان که غم شي ته ښادي کړُوني یې

که نیت دِروغ دئ اندوه هیڅ مکړه
په قول فعل په کار و بار کښي
په لار که درشي سلام ئې مه له
پاتو چه پل ږدي دَ ده په لار کښي

که بخت مي یار شي یار مي به یار شي
بوسه به را کا را به کنار شي

چه مي نېکخواه دِي زړه به ئې ښه شي
چه مي بد خواه دِي هغه به خوار شي

که ته په قدر دَ ځان خبر يې
ته سر تر پايه واړه سره زر يې!
زر دِ پخپله تر مس بتر کړه
چه ناسوتي يې، په بدُو سر يې!

که رنگ دِ سپين دَئ که رنگ دِ تور دئ
پدا څه نشي مطلب څه نور دئ
بوي په نافه کښ ويني په قدر کا
شمشاد بې بويه دَ چندڼ پېغور دئ

کريم هغه دَئ چه خوش معاش وِي
هم خطا پوښ وي هم عطا پاش وِي
چه ورکا خوښ شي ډېر ورکړه لږ گڼي
باندِي دَ هر چا شاباش شاباش وي

که مرگ دَ لوږو دشوار فرقت دئ
ژوندُون دَ ديو هم مصيبت دئ
چه کور ئې لوي وِي شر شور ئې لوي وي
چه کور ئې کم وِي يو لوي نعمت دئ

که بادشاهي غواړې کار ئې آسان دئ
تسخير دَ زړونو خلق و احسان دئ
لښکر چه وشو طالع دِ ملي شوې
داد او دهش کړه خپل دِ جهان دئ

کرَي په رنگ دَ طوطا نمود دئ
په رنگ مدار نه دَي هنر مقصود دئ
اصل پيدا کړه هنر خصلت راوړه
چه اصل نه لَري هغه مردود دئ

که نور څه نه وِي سَړی چه زوړ شي
دَ کنگاشونو په کار کښې جوړ شي
ځوانان چه نه منِي دَ زړو بد کا
دَ بد خواهانو زړه به پرې سوړ شي

که ډکه ښځه کښېني يَو دد راوړي
بهتر ترې دا دئ چه بد ولد راوړي
دا ځاي حيرت دئ څوک به څه دم وَهِي
بدان چه ښه راوړي نيکان چه بد راوړي

کاږه کارُونه ناپوه ته سَم وِي
ښه سَم کارونه ناپوه ته غم وِي
فرق دَ هوښيار دَ ناپوه په دا وشه
پدا خبره به خبر اعلم وِي

که سخاوت دئ که شجاعت دَئ
ځموږ په کور کښ ځائي خصلت دئ
چه دا ئې نه وِي له موږ ئې مه ګڼه
ګوره په ځان کښ ئې يَو څه علت دئ

که په رشتيا کښ دَ زړُو تله شې
ته به په قدر په قيمت تر تله شې
خوبي دِ هونبره دَه په خوله کښ ژبي!
څو له دروغو هونبره ساتله شې

ګنج دَ ځوانۍ تر چل و پنج دئ
بهتر دَ سيم و دَ زر تر ګنج دئ
ځوان په افلاس کښ دَ ځوانه خوښ وي
زوړ که بادشاه وِي زړه ئې ترې رنځ دئ

ګناه که هر څو دَ سرِي ډېر شي
په شمار دَ ونو تر پاڼو تېر شي
نوميد دِ نشي دَ خداي له فضله
ګنُدِي دَ فضل په ډکه وېر[1] شي

که بد ئې ښه به شې په ښه خصلت کښې
که کم يې لوي به شې په لوي همت کښې

---

١. وېر شي په شعري ضرورت سرَه اماله دَه دَ (ورشي).

وفا له هر چا کړه جفا له هر چا وړه
دین او دنیا غواړه په ښه صحبت کښي

کړل دِي وَیَل دِي دواړه آوان لري
چه وخت ئې تېر شي افسوس ارمان لري
چه کار دَ نن ورځِي پرېږدِي سبا ته
هوښیار به نه وِي دا خوي نادان لري

کښلې هغه ده صفت ئې ښائي
چه هر هر ځاي ئې وګړي ستائي
هغه دَ ګښلیو په شماره نه دَه
چه دَ کور ډمه ئې ستایَنه وائي

که خوله مي پټه پرېږدې هیڅ نه یې
که باد دِ بند شي وایه چه څه ئې!
په هَرَهَ ساهه شکر وَکاږه
چه تندرستي لرې هم هونبره ښه ئې

که په ګناه کښې سبا بېګاه وِي
ګناه ئې نشته چه څوک آګاه وِي
که هیڅ ګناه نه کا په غفلت کښې اوسي
هم دا غفلت دَ غافل ګناه وِي

کنګاش په مثل دَ سودا کار دئ
که په سودا کښې فائده دینار دئ
اهمال پرې نه بویه سودا سودمنه ده
چه پرې اهمال کا کله هوښیار دئ

که دَ نباتو حلوا پخه شِي
په ناګهانه په سپي جوټه شِي
نور دَ سړیو له کاره وَوزي
جوټه دَ سپیو په سپي خوړه شِي

که پرې پوهېږې دا کار څرګند دئ
پند دَ سړي دي سړی دَ پند دئ
په دا خبرو کار دَ نادان نشته
پرې به پوهېږي چه دانشمند دئ

که یار ځما دَئ درست به ځما شي
سستي به پرېږدي چست به ځما شي
زړه به وزګار کا له غیره فکره
په شپه او ورځ به په لوست ځما شي

که میندي لنګي دَ افریدیو دي
دَ دیو دَ توري، توري دَ دیو دي
دَ دین په کار کښې که اراسته وَي
عزت دَ خپلو هم دَ پردیو دي

که ژارې ژاړه په ژړا څه شي
که په ژړا دِ لېمه ړانده شي
هغه چه لاړل له دې جهانه
که ته باور کړې بيارته را نه شي

گندگي چه پروت وي گونگټ پرې گرزي
چه نه وي پاڅي وَ ورزِي
دَ دنيا خلق اکثر گونگټ دي
څو چه مومي وَرباندي غورزي

کفر په بخره دَ کافرانو دئ
اسلام په بخره دَ مؤمنانو دئ
چه هيڅ په کفر په اسلام خبر نه دئ
عشق مي په بخره دَ عاشقانو دئ

که ښې ښې جونه که لباسونه دِي
که ښه بازُونه که ښه آسونه دِي
خوشحاله زوړ شوې اوس دا هوس مکړه
دَ ښو ځوانانو دا هوسونه دِي

گلزار ته راغله گلونه چوڼي
تر مخ ئې نه دي لاله مخ روڼي
چه کور ته درومي له گلستانه
گل ئې لَمنَ نيسي لاله لستوڼي

که ئې له حاله خوشحال پُښتَیَ
ښځي همه دِي کړې پُښتنیَ
کړې پُښتنیَ به در سمِي نشي
که په هنر کښ نامي پُښتنیَ

که دِ دَ یار په یاریَ زړه وِي
دَ یار به هر څه و تا ته ښه وِي
قدیم بې مثله دَي عیب ئې نشته
حادث به هیچېري بې عیبه نه وِي

کښلي که ډېر دي په قندهار کښې
یا په کشمیر کښ یا په فرخار کښې
لکه دا کښلي دَ پېښور دِي
هسي به نه وِي په هیڅ دیار کښې

گل شوي دَ خوړي دَ بڼ پلوسي
خوشحاله ولي بې گښته اوسې
گښت دَ گلونو ښکار دَ بازونو کړه
چه کور ته ډېري خوښیَ یوسې

که څوک نېکان دِي که څوک بدان دي
پدا دنیا کښ چه په هر شان دي
مه ئې ستاینَه کړه مه ئې غندنه
ته به ئې څه کړې چه دَ خپل ځان دي

که یار ځما یې سکه درد آشام بشې
که صاف صوفي یې پخپل فرجام بشې
زه اوس قلاش یم رند یم اوباش یم
را سَرَه مه کښېنه ګنه بدنام بشې

ګران تر ایمان دئ که ته ئې وینې
کار دَ ښې مینې ځګر کا وینې
سل کبیره کړې ایمان په ځاي وي
په صغیره ځِي دا ښې ښې مینې

که مړني یې مغفر شګاف یې
دَ بادشاهانو دَ لوي مصاف یې
تر دا دواړه بهتر دا کار دئ
په عهد قول که سینه صاف یې

که دَ مردانو په دین ائین یې
نه بند په سره یې نه بند په سپین یې
که نه دِ تخت شته نه دِ افسر شته
قیصر دَ روم یې فغفور دَ چین یې

که مختورن دي خو دروغجن دِي
ریښتني کله په مخ خیرن دِي
په صف مي مکړه دَ دروغجنو
که دَ ګنجونو دَ دولت ښتن دِي

که ناسپاس يې ناسَ نسناس يې
ناسَ نسناس يې که ناسپاس يې
که حق شناس يې هاله ته ناس يې
هاله ته ناس يې که حق شناس يې

که دِ نيت ساز دَئ عمل دِ ساز دئ
که دِ روژې دِي که دِ نماز دئ
مدار په نيت راغي مراد په نيت راغي
دين او دنيا لَره په نيت کښ راز دئ

گيدړ بې زړه دئ وهم وسواس لري
مزري زړه ور دئ کله هراس لري
هغه مزرى نه دئ هغه گيدړ دئ
پکار و بار کښ چه زړه کوز پاس لري

که پلار که زويه که ورور که يار دئ
پدا دنيا کښ سَرَه يَو کار دئ
که سود ئې نه رسي پدا دنيا کښ
ژوندون ئې مه وه عمر ئې خوار دئ

کمي هيڅ نه وه په ذوالفقار کښ
دَ روم دَ جيش په کاروبار کښ
چه تېغ برش کا فتنې جنبش کا
ويَل هيڅ نشي په هسي کار کښي

که یاري دواړه وبله راي شي
درومي له ژبي په زړه کښ ځاي شي
چه دا باریکي معني ئې بیا موندې
په هغه کس دِ رحمت دَ خداي شي

که زړه سخي لَري چه مال ئې نه وي
په ځان مي ولیده څه حال ئې نه وي
که باز دِي واړه هنر دَ ښکار لري
ښکار به په څه کا چه بال ئې نه وي

که سترګي نلَرم چه هسي ګوري
بې دَ عینکو دَ کتاب توري
پیریِ تتي کړې شکر وَکاږه
چه لا پرې وینم دَ آسمان ستوري

که باد ئې یوسي په هوا سخ سخ دئ
که شکر خور شي مګس مګس دئ
که ئې دولت وشي که دانشمند وي
دا ئې هیڅ مه ګوره ناکس ناکس دئ

که سحر دَ سترګو غمزې ئې دا دي
لکه چه ستا دِي بلا دِي دا دي
خوې خبري دِ خوږې شکري شوې
مښکو ګلاب دِ په کښ ادا دِي

گل دَ گلابو نیست و موجود شي
لکه موجود دِي هسي نابود شي
که بوي ئې پاتو شِې په ابگینه کښ
په هغه بوي ئې هر څوک خوشنود شي

کنَاس که واغُندِي ورېښمیني رنجي
بل څه به نشي په تڼې پنجي
که ئې د مښکو په نافه کښ واچوې
خپل بوي ښکاره کا په هر ځاي هنجي

که بادشاهان دي که دورېشان دي
که په دا منځ کښ ښه ښه ځوانان دي
که په زرگونو کالونو پایي
عاقبت واړه دَ گورستان دي

کبلَي چه پریوزي مور ورته وَدَري
په دوه درې میاشتې په پیو وَلرِي
که پرورش دئ دَ کبلي که څله ده
څوک ئې په زړه کښ د هوسیو وکرِي

که ورور ناکس دئ پخوي کښ کس دئ
دا خوي به دي لري ورلره بس دئ
دَ مشر ورور به آب پځاي لَرِي
ناز به دَ کشر وړي څو ئې دسترس دئ

کار ئې ښکاره شي وَنه چه بر واخلي
یا خوږ ثمر واخلي یا تریخ ثمر واخلي
فرزند هم هسي دَ وني کار لري
یا ښه هنر واخلي یا بد هنر واخلي

که سر دَ ښځي سپیني وږۍ شي
زړه ئې و غین ته هره گړۍ شي
سړیِ نه دئ لکه پېریِ دئ
چه غین پرې ولاړ شي هاله سړۍ شي

که نادانان دي که هوښیاران دي
گمان دا مکړه چه بېکارن دي
خوارړه ترخه ئې واړه پکار گڼه
چه پیدا شوي پدا باران دي

کمال دَ کفر تر ناقص دین ښه دئ
یار درست گمان ښه دئ یا درست یقین ښه دئ
چه کله دا شي کله هغه شي
دانا ته کله مذبذبین ښه دئ

که لوي نعمت دئ دَروغ صورت دئ
که لوي دولت دئ دَ نېکو نیت دئ
چه دا ئې نه وِي مزه ئې مه غواړې
که بادشاهي دَه که سلطنت دئ

که ځان دِ وَپېژانده هاله سَړی یې
کنَه وَ ما ته دَ خره څړي یې
اول هم هیڅ وې بیا به هم هیڅ شې
چه روغ وِي مات شي هغه ګړي یې

ګرېوان ئې تل تل له ګله عار لرِي
مژګان ئې تل تل کشته بسیار لري
چه ئې ځما غُندِي دلبره بیا مونده
هغه له نورُو سَرَه څه کار لرِي

ګوره پرې غوړ کړه شپېلۍِ څه وائي
بېلتون پر وَرَغي هر ګوره ښه وائي
سینه ئې ګوره څو ځایه سوې دَه
زار دَ فراق کا نور څه هیڅ نه وائي

که سود دئ سود دَ سجود دئ
بهتر تر درستي دنیا دا سود دئ
نه به تل ته وې نه به دِ سر وِي
سجود له سَرَه سره موجود دَي

کله چه هسي په منډه دانګې
پاسه دِ ولاړ شي په بهار څانګې
دا کار دِ بد نه دَئ بلا دِ دا شوه
په ساړه وچ شې هبتهَ زانګې

که ډېر هوښيار يې يا مړَني يې
په خوشخوئي کښې شکر گني يې
مدار په بخت دَي چه بخت مدد نکا
هم هيځکاره يې هم لېوني يې

که ورته وايې کله پوهېږي
قرآن که لولي کله گروهېږي
دَ پلار په پند ئې وتَنه نه وي
بدان پخپلو بدو ستوهېږِي

که لعل و دُر او ياقوت الماس دي
واړه دا ناس دي واړه دا ناس دي
چه ناس دِ نه وِي په سيند کښې پرېوزه
که جواهر دِ بيرون تر قياس دي

که شير مردان دي هغه ځوانان دِي
چه درست دښمن سرَه په خوي شادان دي
تل خوښ له ديو ياران دوستان دي
تل ترې په طمعَ لا دښمنان دي

که دَ غندنِي که دَ صفت يې
کمي دِ نشته هسي صورت يې
غندنه هونبره چه دَ دوزخ يې
صفت دِ هونبره چه دَ جنت يې

که زړه مي دا دئ غلیم ځما دئ
غلیم ځما دئ که زړه مي دا دئ
مین په چا دئ دَ چا آشنا دئ
دَ چا آشنا دئ مین په چا دئ

که څوک ایغر دئ که څوک اخته دئ
هر څوک په خپلي چاري اخته دئ
څوک سَرَه میني شیر و شکر کړه
څوک سَرَه گوره اور او پخته دئ

که ډېر دولت لَري ډېري مستۍ
دا واړه هیڅ دِي بې تندرستۍ
که پرې پوهېږې خو تندرسي ده
چه حلاوت لَرِي ستا دَ هستۍ

که هر څو ښه شي بیا دِ بادشاه شي
لښکر دولت لرِي صاحب دَ جاه شي
بیا به تنها درومي دَ گور وَخوني ته
په خپل عمل به هاله آکاه شي

که تور هاتي دئ که سور اسد دَئ
نور خه ئې مه گڼه دَ گور لحد دئ
غوښې هډُونه ئې دَ خلقو وَخوړل
پرې نه مړېږي هر گوره بد دئ

که کړم که نه کړم دواړه بلا دي
که وړم که نه وړم دواړه بلا دي
که خورم که نه خورم دواړه بلا دي
که مرم که نه مرم دواړه بلا دي

که سوختګان دِي که آموختګان دي
دَ رنګ دَ زړونو افروختګان دي
خداي ئې روزي کړه ښادي ئې خپله ده
چه دَ غمونو اندوختګان دي

که دِ راحت دئ که دِ محنت دئ
که دِ صحت دئ که دِ زحمت دئ
که خاندې خانده که ژارې ژاړه
دا به دِ تل وِي څو دِ صورت دئ

ګلزار ته راغله ختي ګلګوني
دَ مخ شغلې ئې تر نمر افزوني
پرخه پرې نه ده پرَته له شرمه
تر هر هر ګل شوې خولې بيروني

که دَ جتانو څه برکت وَي
يا ئې څه عقل څه مصلحت وَي
دَ هندوستان سَرَه د هيچا کار نه وُ
بڼغ هم دَ دويو دَ شلطنت وَي

که دَ غلیم سره جنگ او مصاف ښه دئ
که مرد یې زړه خو ورسَرَه صاف ښه دئ
ما چه نظر وکړ چه تجربه وشوه
دَ هري چاري عدل انصاف ښه دئ

کاڼي یاقوت دي ګیاه کیمیا دي
شناخت ئې هغه لري چه څوک بنیا دي
فرق دَ سړیو تر منځ بېشماره دي
ځني سړي دي ځني چارپا دي

که فهم وکړې ستر ګوته خس بس دئ
نعمت چه رد کا ورته مګس بس دئ
ایمان ډېر ښه دئ هم ډېر قوت لري
زوال ئې مه وه ورته وسوس بس دئ

ګل ئې له مخه د خوبي انځور غواړي
خواږه ئې شهد له شونډُو پور غواړي
ډېر ئې په طور دَ شیخ صنعان کړه
سترګي ئې ښه ښه شیخان لا نور غواړي

که آدمزاد دئ په ښه صورت دئ
ښځي دَ سپیو په طبیعت دئ
ښې ئې ښې سپۍ دئ بدي ئې بدي
لا ترې بتري په خوي خصلت دئ

لکه گټېنه دَ مال هنر لَرِي
هسي خوړنه دَ مال هنر لَرِي
لکه بازَنه دَ مال هنر لَرِي
هسي ساتَنه دَ مال هنر لَرِي

لکه پرۍ یوه سرۍ
په مخ مهوشه عنبر څرۍ
هار ئې پغاړه دَ سرو گلونو
بخت کړه له ما سَرَه غاره غړۍ

لیلي مجنون ته وې په بیابان تښې
ولي له خلقه یې هسي گښُې
ویې ما څه پوښتې مگر تا نزده
تا یم له خلقه گښُې پریښي

لکه په ونو باندِي خزان راشي
پیري هم هسي پخپل آوان راشي
خزان دَ ونو خوبي تاراج کا
پیري هم هسي په زیان دَ ځان راشي

له طبیبانو عالم دوا غواړي
له درویشانو خلق دعا خواړي
خدایه دَ هیچا محتاج ئې مکړه
هر څوک له نورُو خوشحال له تا غواړي

لوګي که هر څو دَ اور فرزند دئ
کار ئې وَ هر چا وته څرګند دئ
چه نور ئې نشته اور به باله نشِي
څه شو که پورته په باد بلند دَي

له شېره شېر زېږي له ګرګه ګرګ زېږي
له بازه باز وي له چرګه چرګ زېږي
هر څوک خپل اصل وته رجوع کا
خطا که نه وِي له بزرګه بزرګ زېږي

لوئي په خداي ښائيِ يو ذوالجلال دئ
څو ورته خواست کړې هونبره حلال دئ
دا نور خواستونه واړه حرام دي
که لږ و ډېر دِ وَ چا ته سوال دئ

لعل له کانه په بدخشان کښي
لو لو له بحره په لوي عمان کښي
په ځګر خون خېژِي دا دواړه توکه
که فکر وکا سړی پښان کښي

لکه کتوه په لمبو يشي
ځما دنَنه په زړه هغه شي
له چا به څه لَره ماڼه پزړه لرم
خوږ يم دَ خپلو ترکو په غشي

لاس مي که هر څو په دنیا ښخ دئ
نه چه دولت مي دَ غاړي مخ دئ
زه ئې مېړه یم دنیا مي ژګه[۱] ده
زړه مي په هر څه وربانديِ یخ دئ

لکه په تا کښې شته نشته په چا کښې
نه په کانونو نه په دریا کښې
درېغه خوشحاله خټکه درېغه
چه تل به نه وې پدا دنیا کښې

لرګي چه و توږي هاله ترې تیر شي
په ښکر هنر وکړي هاله زهګیر شي
تر درس چه ووزي علم حاصل کا
تر سر چه تېر شي سَړي امیر شي

لګړ که هر څو تر باز تیز پر دئ
په هَرَه چار کښې دَ باز نفر دئ
کوتړه که هر څو تر تازي ښه زغلي
بیا خو په قدر تر تازي کمتر دئ

لوئي په خداي ښائي یو هسي لوي به وي
په ورَځ دَ حشر چه ګفتګوي به وي

۱. نکاه شوې ښځه.

دَ نورو پاڼیو په شست و شوي به وي
غم به دَ ځان نکا امتي جوي به وي

لبان دِ نه دِي آبحيات دِي
آبحيات دِي صفوت صفات دِي
چا چه نوشلي هغه يَو ځاځکي
په هغه ځاځکي ديدن دَ ذات دِي

لکه چه ډېر دِي نيک بخت عاقل وي
بويه لوئي مي اوس يَو په سل وي
دېرش دِي که څو دِي دريغه ارمان دي
په هونبره زويو کښ يَو دوه قابل وي

مې کړه قابل شه چه څوک قابل شِي
دَ بخت و ستوريو ته مقابل شي
قابل چه نه وِي دولت که بيا مومي
بقا ئې نه وِي حال ئې څه بل شي

مې په هنر کړه هنر په کار دئ
مور پلار به څو کړې هنر مور پلار دئ
فخر په زر مکړه په ښه پدر مکړه
فخر په دا کړه که هنر دِ يار دئ

مزري خپل بزغ لري ګيدړ خپل بزغ لري
هر يَو دَ خپلي چاري دغدغ لري
ګداي د خپلي جونګرۍ غم کا
بادشاه دَ ملک دَ حشم يرغ لري

مردان هغه دِي چه همت ناک وي
دَ ننګ په کار کښ چست و چالاک وي
کار چه آغاز کا انجام ئې فرض ګڼي
په زړه هم پاک وِي پخوله هم پاک وي

ملوک چه عدل، عقل، کرم لري
اندوه ئې کم وِي له چا څه غم لري
چه دا ئې نه وِي دَ ځان غليم دي
ځان به پخپله عالم ته ګرم لري

مرد څو غيرت لري هونبره بهتر دئ
څو صداقت لَري هونبره بهتر دئ
څو جنګيالَي وِي څو ننګيالَي وِي
څو سخاوت لَري هونبره بهتر دئ

مېړه هغه دَئ چه صبرناک وِي
دور انديشي لَري په لَمن پاک وي
چه دا ئې نه وِي په سر ئې خاوري
ګنده ئې عمر ګنده ئې ژواک وي

مېلمه په تاو راغي په لاس کښې تيږې
اول ئې غوښت[1] غوښتل اوس سپيني وريږې
دا هم لا پرېږده وَ آس ته گوره
کوري غوړي غواړي اوربشي ويږې

موړ هم هغه گڼه چه زړه ئې موړ وي
سترگي مړې لري که زوړ که ووړ وي
که ډېر دولت لَرِي چه طمعَ خواست کا
دَ گدائیِ وَ کار ته جوړ وي

مينه په هر چا چه دَ څه دَ پاره شِي
بقا ئې نه وِي زرکاره کاره شي
په حقاني وي مقصود هيڅ نلري
دَ هغې ميني به تل نندارہ شي

معشوقه کومه چه طربناکه وِي
ناز و نياز لَرِي په حسن پاکه وِي
نه دروغجنه نه قهر جنه وِي
نه بد خوراکه نه بد پوشاکه وي

مگر چه کښل کا دا کاتبان دي
واړه خوشخط کښې سَرَه يکسان دي

---

۱. يعني بړدن.

ځني مشکښي کښ ځني کنجکي
دَ چا تر دُرو حرفو نه ګران دي

ملا په علم په کتاب نازېږي
حاجي دَ حج په ثواب نازېږي
غازي دَ توري په باب نازېږي
خوشحال په فضل دَ وهاب نازېږي

مهينه توره څو رنګ تمام وړي
ځني ئې ګېډه يا يو اندام وړي
ځني مخ واړوي نوغي وَ نکا
دَ هغو تورو ناحق څوک نام وړي

مؤمن هغه دَئ چه جوړ يقين لري
وېره له خدايه اندوه دَ دين لري
بار دَ هر چا وړي خپل بار پچا نړدي
ښه ئې کردار وي ښه همنشين لري

مزري چه ډېر ګوري ترس دِ ترې کم شي
چه درته غوړنب وَهي پځان دِ غم شي
واوري وهَلي اژدر خوړل نکا
چه نمو ئې تود کا هاله ستم شي

مرد به غیور وِي مرد به صبور وي
هم به په عفو په کرم مشهور وي
نامرد هغه دَي په حقیقت کښې
چه دا څو توک ئې له دله دور وِي

مردي دِ هیڅ ده که په زړه شېر نه يې
څخو خو وَشَه که زړه ور ډېر نه يې
تر سر چه تېر شې وېره هیڅ نه وي
وېره دِ هونبره ده چه تر سر تېر نه يې

موږه طوطیان یُو په بڼ راغلي
گلونه گورو کښلي ښاغلي
څو مو قسمت وِي پکښې به اوسو
بیا به ترې درومو زړُونه داغلي

مرگ وي هم رنځ وي هم ناتواني وي
عمر په غم کښې په پرېشاني وي
دَ ښو ښو جونو دَ دیدن دَپاره
یا سل یا دوه سوه کاله ځواني وي

مېړه دِ توره ورکره وفا لري
ښځه دِ حسن شرم حیا لري
نوري پوښتني ور ځني مه کړه
هر څه به ښه لري هغه چه دا لري

مکړه نادانه دَ نکړو کار دئ
دا چه پرې خېژي غاښي دشوار دئ
خود کمزوري زبون لیده شي
چه دِ پریښي دا هونبره بار دئ

مزري پخپله ما ته نظر لري
له بله د ده کله حذر لري
ګیدړ چه ښکار کا دَ شلانډو ملانډو
خوري ئې له ترسه نظر لربر لري

مقبول دَ خلقو په غم کښې ډوب وي
مقبول چه نه وي هر ګوره خوب وي
چه نیست ئې ځان کړ له عیبه خلاص شول
چه ځان ئې هست کړ هغه معیوب وي

مینه چه تېره دَ سړي تر هډه شي
درومي دنَنه په ماغزه کښې ګډه شي
دَ هغې میني زوال هر ګز نه وي
دَ هډ دَپاسه پساعت ډډه شي

مؤمن هغه دئ چه ترس دَ خداي لري
چه ترس دَ خداي لري زړه دِ پځاي لري
مؤمن دِ غم نکا دَ ګناهونو
چه ګناهونه دَ شیطان په راي لري

مَلک دَ کلي چه دَ چا سپک وي
دَ کلي مال به ئې ښځې هلک خورِي
تل چه په کور کښې مېرمن نابوده وي
پې ئې پيشو ځمې غله ئې مېرک وړي

منت دَ خداي ښه دَئ نه دَ وګړي
دَ خټکي نه دَ يوه زړي
که مست سنډګان دي بار به دَ چا نه وړي
غوايه تر بار لاندِي پرېږده چه رخړي

موږه مزري يو په ښکار راغلي
دَ ښکار غمونو زړونه داغلي
چه بخت ئې بد وِي ښکار ئې هم بد وي
ښه ښه ښکارونه کا په بخت ښاغلي

مغل پښتون سَرَه په پيچ و تاب دي
چه پښتانه ګورم خانه خراب دي
ښه ښه ځوانان شته په پښتانه کښې
چه لاس ئې نه رسي خانه خراب دي

ملا هر ګوره په ځان مغرور يې
بحث جدل کړې په هر چا سور يې
زه دِ دنَنه په حال خبر يم
ځما په پوهه يَو تش تنبور يې

نامرد به گرزي دَ پلار په نام پسي
ځوانمرد به گرزي پخپل صمصام پسي
دولت مخ ښتې لري ښتې ئې په نورو وي
مخ دَ دولت دئ په نیک فرجام پسي

نن بیا خپل بخت ته ځما تسلیم دئ
خورم به اوسم فال مي دَ میم دئ
چه درد و غم کښ ځما غلیم دئ
را آلوتلي دَ نصرت نسیم دئ

نصرت هورې وي هورې چه شخوند شي
دولت هورې وي چه کار په سند شي
په وخت دَ پیني[1] لستوڼي ډېر غړي
په وخت دَ توري که ښکاره مړوند شي

مردان هغه دِي چه همت ناک وي
په هَرَه چار کښ چست و چالاک وي
که غم پرې راشي پروا دَ غم نکا
خوارېه له هر چا په زیست په ژواک وي

نظر که وکړي اوُه آسمانه دي
اوُه آسمانه دي اوُه جهانه دي

۱. پینل یعني پخول پختن.

اسرار ئې هيڅا موندلي نه دي
خبري ډېري په څو څو شانه دي

نه به په بيارته ځما ځواني راشي
نه به بيا دَور شاه جهاني راشي
يو زوي مي نشته دېرش دي که خو دي
چه بد پده کښې ځما خاني راشي

نفس و شيطان سرَه يَو تين وجود دي
په دوه صورته سرَه نمود دي
دواړه مردود دي په شريعت کښې
چه د مردود مني هغه مردود دي

نن په نظر راغله يَوَه ترئَ
زنه ئې سيب وه شونډې نرئَ
بله به نه وي هسي دلبره
نه په خشکې نه په تريَ

ناکس هغه دَئ چه اصل بد لري
دَ نيک خواهانو نصيحت رد لري
دَ حق دارانو دَ حق پروا نکا
آدم ليده شي خصلت دَ دد لري

نوکر ژوندي نه دئ کار ئې دَ مړه وي
خپل زړه ئې نه وي دَ صاحب په زړه وي
چه ورته حکم دَ خپل صاحب وي
که هر څو ګران دي هم ئې په وړه وي

ناست په ګلزار کښ يار په کنار کښي
باده ګردانه مطرب پکار کښي
دا حال چه زه لرم پخپل ديار کښي
بادشاه ئې نه لري په هندو بار کښي

نن ډېر نېکخواه وي سبا بد خواه شي
نن ډېر ګمراه وي سبا په راه شي
زړونه په حکم دَ کردګار دي
قضا ته ګوري چه څوک آګاه شي

نه به ځما غُنډِي بل ننګيالَي راشي
نه به ځما غُنډِي بل جنګيالي راشي
خټک لا پرېږده په درست افغان کښ
عجب که هسِي فرهنګيالي راشي

نه ئې حساب شته نه ئې څه شمار دي
خلق دَ طمع له لاسه خوار دي
سړی به څه وايې ماهي مرغونه
په دام چه بند شي د طمع کار دي

ناکس دِ وخوري دَ سترگو کسي
دا نادانان دِ وګړي کسِي
لعل ګوهر پرېږدِي له خپله لاسه
په لاس مشکني کنجکي نيسي

ني چه واهه شي وايې عذاب دئ
چه غيبتونه کړې مګر ثواب دئ
غيبت تر زنانه تېرَي يادېږي
نَي منع شَوي په کوم کتاب دئ

ناز به دِ زه وړم چه يار ځما يې
چه بد دِ ښه ګڼم څو راته وايې
غمه هيڅ مه درومه ځما له ځانه
چه ته ځما سرَه ځنډن آشنا يې

نظر دَ هر چا پخپل بهبود دئ
په زړه دَ هر چا خپل خپل مقصود دئ
هر يَو په زېرمه دَ خپل وجود دئ
هر څوک هغه کا چه خپل ئې سود دئ

نن مي و ځان ته دا نصيحت دئ
اميد پزړه کښې ګنده زحمت دئ
اميد چه پرې کړې له غمه خلاص شې
دَ ياس په ملک کښې عجب راحت دئ

نن شپه مي تللي له دله زنگ دئ
دَ شاه په زلفو مي وهَلَي چنگ دئ
تمامه شپه ئې په سینه پروت وم
راپوري واړه دَ زعفرانو رنگ دئ

نیاز دَ بې نیازو سَرَه دَ کړونه دئ
دَ بېدردانو منت دَ ورونه دئ
طباخ که خوږ وي چه جوټه شوي وي
که مرې له لوږي هم دَ خوړونه دئ

نومي پرې نه یښ فراق په کام کښي
سټري مرغه یم نښتي پدام کښي
دَ خوښي جام مي هسي نسکور شو
چه څاڅکي پاتو نشو په جام کښي

ناسته ولاړي دِ په خرخښې دِي
ډېري فتنې دِ په سترگو کښې دي
په زړه مي واړه لکه مرهم لگي
د تا ناسازي تر سازو ښې دي

واړه مستان دِي چه مخ زېبا لَرِي
دَ خپلو تورو سترگو صهبا لَرِي
باور ئې هیچري په وعده نه بویه
په خوله به تل تل سبا سبا لَرِي

واده څوک مه کاڼيَ واده بلا دئ
غصې ئې ډېري دي غم ئې والا دئ
چه دَ عيال په زنځير بندي شول
تر هره بنده دا بند بلا دئ

وجود په مثل دَ گبينه دئ
ځواني ئې څه ده لکه خوارِه دئ
خوارِه چه ولاړ شي پاتو ئې ژاوله شي
قدر دَ ژاولي بې خوږو څه دئ

وايې د خوني شاهتير دِ وُل لري
کوږ دئ تنکي دئ لنډ دئ خلل لري
زه هم پوهېږم دَ زلزلې ده
تکيه دا خونه دَ عزو جل لري

وخت به دَ ژمي وي که وخت دَ ووړي
چه به را واغندِي دَ مرگ خرڅوړي
ما به په تورو خاورو کښ واچوِي
پکښ به پرېوزم زه بوډي بوړي

وَيل له باغه شي له راغه څه وايي
صفت دَ گل شي اغزي څوک څه ستايي
رانځه زېب نکا په ړندو سترگو
که ناز کا ناز په بدرنگو نه ښايي

واده ځوک مه کاښي ودونه غم دي
دَ دي غمونه له عمره سم دي
سخ دَ هغو دئ چه لونډان دي
په غم نيولي دَ يوه دم دئ

وايي په زړه دِ غمونه ځونبره دي
ځو دِ ناسازي را سَرَه هونبره دي
هر چه مَيَن شي ځما په پوهه
دَ قهر ولي مزري ږونبره دي

واده دِ هر هر پسرلي هر کال وي
ښځه دِ ځوانه آس دِ نيم زال وي
دا واړه توکه دَ دولتمنو دي
ځني دِ تښتي ځوک چه کنګال وي

وفا به هيچري له کمذاته نه مومې
که همه عمر په زړه دَ ده درومې
تپوس به باز نشي زاغ به طوطي نشي
په تربيت ئې که بوعلي مومې

وخت دَ زوړوالي دئ دَ ځوانئ نه دئ
که دِ دَ ځوان په يارئ زړه دئ
جور و جفا وړه ورته نفر اوسه
دا کار په عشق کښې ور سَرَه ښه دئ

ورته حیران شم که دانایيِ دئ
دَ جنسَ جنسَ چه آشنایيِ دئ
هر څوک چه خپل اصل سَرَه وصلت لري
له بله اصله ئې جدایيِ دئ

وایې صوفي شه صوفي دِ ته شې
درومه نا اهل شپږ[۱] سو سپیته شې
که یار ساقي دئ عمر باقي دئ
لا به د میو ښېښې کړم تشي

واړه غلط دي څوک چه خپل ځان ستائي
کبر لوئي کا پرېشان پرېشان وائي
که هر څو لوي شي سړی بیا خاوري دئ
خوشحاله کبر لوئي په خداي ښایي

ونه به ولي تازه ولاړه وي
چه ویخ ئې نه وِي خوبي ئې ولاړه وي
اوبه باد خاوري ورلَره بویه
ویخ ئې قائم شي چه دا څه واړوي

هر څوک پخپله وعده قضا وژني
ومړي فنا شي نه ئې بیا بیا وژني

۱. محشي ورته لیکي یعني خس یې، ځکه چه خس په حساب د ابجد (٦٦٠) دئ.

څو څو مرگونه را باندِي راغله
دَ يار بېلتون مي تر مرګ ښخوا وژني

هغه چه کاندِي عزم کشۍ
هغه به مومي ډېري خوښۍ
خاوري شه خاوري چه ګل لتا کېږي
اور به دَر بل شي په آتشۍ

هغه چه عهد قول پيمان لري
پرې مي سلام دَي دين و ايمان لري
څوک چه دَ دين دَ ايمان سامان لري
ارمان ئې کومه دي چه به ارمان لري

هغه چه کبر خود پرسيِ لري
خداي دَي چه هونبره بالا پستي لري
کامل به هيچېري بل راي دَ زړه نکا
اشيا دَ خداي په هستي هستي لري

هغه محبوبي واړه فائقي دِي
چه په پاکي په عفت شائقي دِي
څه شو که مچ په شکوو وَګرزي
شکري کله دَ مچ لايقي دِي

هغه چه خداي بولي په هر هر ځاي دي
ځني کرگس دي ځني هماي دي
چه سري بوټي خوري هغه گرکس دي
چه وچ هډُونه خوري هغه هماي دي

همت چه لوي لري کشال ئې کم وِي
ښاد وِي آزاد وِي شاه عالم وِي
چه دُون همت وي خسيس ممسک وِي
که مال ئې ډېر دَي نصيب ئې غم وِي

هغه چه مخ لرِي خوړې ورېشې واخلي
په وېش چه سر شي بخري ښې ښې واخلي
هغه چه نه کَري په وړيو گرزي
هغه چه وکرِي هغه رېشې واخلي

هندکي چه هيڅ دئ په بهار درومي
خواري له خپله شامته مومي
يَو ئې وفا نشته بل ئې حيا نشته
بل ئې خواړه ځي دَ خواست تر کومي

هغه چه توري دَ بري په وخت وهِي
هغه ئې واړه دَ بل په بخت وهِي
سپاهيان دَ طمعِ دَ خپل مقصود وِي
دَ تنگځې توريَ ځښتن دَ تخت وهِي

هغه چه مخ کا په خود کامیِ
پرې به ور درومي بې آرامیَ
رند یم اوباش یم عاشق قلاش یم
اندوه مي نشته دَ بد نامیَ

هنر چه نلَري که مي پسر دئ
چه څوک ئې یاد کا درد مي دَ سر دئ
چه بېگانه وِي چه یگانه وي
یا مي لېمه دَي یا مي ځگر دئ

هغه مزري ندئ هغه کفتار دئ
چه بل غم نلري غم ئې دَ غار دئ
چه ئې له ماتي گیدړ هم وازدي خوري
که ښه دئ ښه خو دَ مزریو ښکار دئ

هوښیار به هر کله زمانه ساز وي
په دانائي به ئې دَ کار آغاز وي
نادان به هیچېري پدا خبر نه وِي
په هر هر کار به ئې بې ځایه راز وي

هوښیار به هر چېري په زړه ډرن وي
په جنگ چه ورشي نور به تورزن وي
نادان به تورو وته هوس کا
چه توري وبرېښي نور به ریخن وي

هاتي ته گوره حال ئې معلوم دئ
څلور ئې پښې دِي يو ئې خرطوم دئ
که یَو ئې نه وِي پدا پنځه کښې
که هست و مست دئ نيست دئ معدوم دئ

هسي بل هم گڼې لکه چه ته يې
هر څوک به ښه گڼې په ځان که ښه يې
که ته مؤمن يې هر څوک مؤمن گڼې
هر څوک کافر گڼې که کافر ته يې!

هر چه دَ تورو زلفو مېرمني دي
په تورو بڼيرو باندي ميَنِي دي
دَ سپينو بڼيرو بلا په دويو شه
ولي له واره په زړه عمجنَي دي

هغه چه شرم دَ خاصو عامو دي
که زويه وروڼه دَ نيک فرجامو دي
دَ مړو په رنگ شه په مزکه ړنگ شه
چه بد نام کړوني دَ څو نېکنامو دي

هوښيار غليم به په خوله جنگ غواړي
ډېر به تر جنگه په آشتي وياړي
عمر خو يَو دئ چه په غم درومي
دا هسي عمر دِ وبا ونغاړي

هوښيار به هر کله فهم په دم لَرِي
نظر په عين پخپل قدم لَرِي
دم غنيمت گڼه په هيڅ مغرور مشه
که دلگير کښېنې اسمان څه غم لري

هغه چه نمونځ نکا که دِ خپل پلار دئ
ادب ئې هيڅ مکړه په دين کښ خوار دئ
پرېږده چه ومري زړه سوي پرې نه بويه
که په فاقه کښ ليل و نهار دئ

هوښيار به نه وِي چه احمق ته پند وائي
خوړې خبري خرونو ته نه ښائي
خواږه دَ خرو نه دِي دَ آدم دي
چه ئې خوراک زده چه ئې مزه ستائي

هندو چه بت وته هسي نسکور دئ
مؤمن مخ يښي دَ کعبې په لور دئ
دا دواړه توکه رسم و عادت دئ
اوده عالمه! مطلب څه نور دئ

هوښيار به چشت و چالاک بيدار وي
په هرَه چاره به ژر خبر دار وي
ډېر به عمل لري، لږ ئې خبري
په هر زمان به ئې نظر پکار وي

هوښيار به هيڅېږي له ځانه خوښ نه وي
پخپل دانش به فضول سرکښ نه وي
چه ديرينه وِي چه تجربې لري
په کار و بار به دَ هغو بې اش نه وي

هنر په دوې ورځي ښکاره دَ کس شي
عيب ئې ورو ورو ښکاره پس پس شي
يو شان مرغۍ نشي دَ سړي له ځالي
ورځني باز او کارگان کرگس شي

هغه چه قول قرار متين لري
دولت دَ دين دَ دنيا قرين لري
چه دا ئې نه وِي نور څه ئې مه گوره
که ښې ښې چاري دَ دنيا دَ دين لري

هاتي چه وَمرِي بوي ئې پيدا شي
په لاري تلوني چه څوک پرې راشي
پوزه نيولې ځني تېرېږِي
خلاصي ئې نه وِي يوه بلا شي

هنر جوهر راوړه دَ لوئۍ ستوري
که دا دِ نشته ته يې کمزوري
هسي به اوسې که عقل هوښ لرې
چه د خندا نشې کاسه نسکوري

هوښيار به نه وِي چه نادان ته پند وائِي
خره ته خبره دَ قند و خوند وائِي
په هر هر ټوکي کښيده نه کېږي
ولي به هر چا ته پند خردمند وائي

هوښيار به هر چېري محتاج دَ پند وي
پند په ده باندي بهتر تر قند وي
نادان به هيچېري دَ پند پروا نکا
پند به په ده باندي د حنظل خوند وي

هنر چه نه لَري که دِ پسر دئ
سړی ئې مه بوله يَو گاَو خر دئ
که هر څو زور لرې که هر څو زر لرې
تر دا همه واړه بهتر هنر دئ

هغه استاد گڼه چه درته څه ښئي
کشر هم مشر وي چه درته ښه ښئي
په سپينه بږيره به ئې منت لرم
که ووړکي راشي راته څه وښئي

هوښيار به هيچېري بې پنده نه وي
کار او گفتار به ئې بې خونده نه وي
چه عقل نه لري بد نفس بې شرم وي
فکر ئې هيچېري بې شخونده نه وي

همیش به هیڅوک په دنیا نه وي
په وار په وار به ورځني تله وي
مرغونه راشي په باغ کښ کښیني
بیا ئې دَ باغه نه الوته وي

هر یو تر بله بهتر ځان خپل ګڼي
نشته چه ځان به کهتر تر بل ګڼي
په خپل خپل عقل هر څوک غره وي
په هره چاره کښ خپل ځان عاقل ګڼي

یو تور بورا دئ بل تور جعل دئ
قسمت دَ دواړو سرَه بېل بل دئ
بورا په بوي دَ ګلو نو پائې
تل و ګندګۍ ته جعل اړل دئ

یار دَ خوشحال دئ خوشحال دَ یار دئ
که وفا دار دئ که جفا کار دئ
دَ عاشقانو چه څه اسرار دئ
دَ رقیبانو باندِي څه کار دئ

یار که څه یار وِي له ځوانه زوړ ښه دئ
تل به دِ نیاز وړي و نیاز ته جوړ ښه دئ
بل فکرَ نشته دَ سوات په ملک کښ
که زوړ که ځوان وي تر وړي موړ ښه دئ

یو څه خارښ دئ چه هویدا شي
په څو څو رنګه سَرَه شیدا شي
عیب تر شا کا په لېونتوب کښ
دَ دوو په منځ کښ دریم پیدا شي

یا ښه ځوانان دئ یا ښه اسان دئ
چه ورته ګران شي مشکل آسان دئ
دَ چا چه نه وِي دا دواړه توکه
عیب ئې مه کړه که هر اسان دئ

یَو چه مَین شي دَ بل پر رخه وي
چه سَرَه بېل شي باندي ئې سخه وي
ګل که ښه نه وَي بلبل به څه کاوه
مینه په هر څه د څه دمخه وي

یَو مست دَ میو څو پیمانې لري
بل دَ جائفلو یو څو دانې لري
خبر په حال دَ مستانو نه دئ
دَ خپلي چاري سل افسانې لري

یار به دَ یار په یارئ ویاړي
په هَرَه چار به ئې ښېګړه غواړي
که یار ئې خاندي دئ به هم خاندي
که یار ئې ژاړي دئ به هم ژاړي

يو لوي تر غرونو فکر را پېښ دئ
نه پلار نه زويه نه دَ چا خوېښ دئ
زر گناهونه په استغفار بخښي
دا خداي هوښيار دي نه چه يو هېښ دئ

يار ئې په مهر په محبت شي
بکښ له پسه هنر حکمت شي
چه نه ئې دا وِي نه ئې هغه وي
آخر په دواړه لوريه زحمت شي

ياغي بازونه يو يو باز دار نيسي
څه چرگي نه دِي چه ئې هر خوار نيسي
دَ هري چاري اسباب پيدا کړه
افسون دِ زده کا هغه چه مار نيسي

يو دئ چه هر کله حلوا شيرينه خوري
بل دئ چه تل تل اوگره جوينه خوري
په مرگ به دواړه سَرَه يَو رنگه وي
دَ گور چمچۍ به ئې غوښي په مينه خوري

۷۳۸

یار مي دَ سپږو تر منځ اوُم دئ[۱]
چه څوک ئې نه ستايي په حسن گرم دئ
چه را ښکاره شِي په ما رُڼا شِي
چه مخ ئې نه وينم په ما تور تم دئ

۱. يعني په اوو ستوروکښ چه شپږ نور سيارات دِي، اُوم زما يار دَي چه هغه نو لمر دئ.